

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Saša Jurečko

AFRIKA IN ZDRUŽENI NARODI: ANALIZA RESOLUCIJ
VARNOSTNEGA SVETA O AFRIŠKIH ZADEVAH

Diplomsko delo

Ljubljana 2007

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Saša Jurečko

Mentorica: doc. dr. Petra Roter

**AFRIKA IN ZDRUŽENI NARODI: ANALIZA RESOLUCIJ
VARNOSTNEGA SVETA O AFRIŠKIH ZADEVAH**

Diplomsko delo

Ljubljana 2007

Afrika in Združeni narodi: analiza resolucij Varnostnega sveta o afriških zadevah

Diplomska naloga proučuje odnose med Združenimi narodi in Afriko na primeru obravnave različnih afriških kriz v Varnostnem svetu (VS). Analiza resolucij VS, ki se nanašajo na afriške zadeve, pokaže, da se njihovo število z leti povečuje ter da se njihova vsebina spreminja glede na različna zgodovinska obdobja. Pri tem je bilo v obdobju dekolonizacije največ resolucij namenjenih administrativnim zadevam, med hladno vojno meddržavnim sporom in notranjim konfliktom ter po koncu hladne vojne afriškim državljanskim vojnám. Struktura VS njegovim stalnim članicam omogoča, da igrajo ključno vlogo pri obravnavi afriških zadev in da z delovanjem v VS uresničujejo svoje nacionalne interese. Tako se VS z Afriko ukvarja takrat, ko je to v interesu stalnih članic VS, oziroma se z afriškimi zadevami ne ukvarja takrat, ko bi to bilo v nasprotju z nacionalnimi interesi stalnih članic. Ti interesi stalnih članic VS glede Afrike se v veliki meri oblikujejo na temelju njihove kolonialne preteklosti, strateških in ekonomskih ciljev ter sprememb v strukturi mednarodne skupnosti.

Ključne besede: Varnostni svet, Afrika, stalne članice, nacionalni interes.

Africa and the United Nations: an analysis of Security Council Resolutions concerning African issues

The thesis examines the relations between the United Nations and Africa on the basis of Security Council (SC) treatment of different African crises. The analysis of SC Resolutions relating to African issues shows that their number increases over time, and that their contents change in different historical periods. During decolonisation most Resolutions were devoted to administrative matters, during the Cold War to interstate and intrastate conflicts, and after the Cold War to African civil wars. The structure of the SC enables its permanent members to play a key role in discussions about African issues and to accomplish their national interests through the SC. Thus the SC takes an interest in Africa when this is in the interest of its permanent members, or does not take up African issues when this would be contrary to the permanent members' national interests. These interests of the SC permanent members regarding Africa are largely formed on the basis of their colonial past, strategic and economic purposes, and changes in the structure of the international community.

Key words: Security Council, Africa, permanent members, national interest.

KAZALO

KAZALO TABEL IN GRAFOV	6
SEZNAM KRATIC	7
1. UVOD.....	10
1.1 Namen naloge in omejitve	11
1.2 Hipoteza	12
1.3 Struktura in uporabljena metodologija.....	13
2. KONCEPTUALNI OKVIR	15
2.1 Zunanja politika držav	15
2.2 Nacionalni interes	16
2.3 Teorije mednarodnih odnosov in delovanje držav v mednarodnih organizacijah ..	18
2.4 Delovanje držav v Združenih narodih.....	24
3. ANALIZA RESOLUCIJ VARNOSTNEGA SVETA.....	28
3.1 Postopek sprejemanja resolucij v Varnostnem svetu.....	28
3.2 Kvantitativna analiza po državah in regijah.....	29
3.3 Kvantitativna analiza po obdobjih	33
3.4 Analiza po tipu resolucij glede na vsebino	35
4. PREGLED ODNOSOV MED AFRIKO IN VARNOSTNIM SVETOM V OBDOBJU DEKOLONIZACIJE.....	39
4.1 Južna Afrika	40
4.2 Kongo.....	40
4.3 Ozemlja pod portugalsko administracijo	42
4.4 Alžirija	42
5. PREGLED ODNOSOV MED AFRIKO IN VARNOSTNIM SVETOM MED HLADNO VOJNO	44
5.1 Južna Rodezija	44
5.2 Južna Afrika	46
5.3 Namibija.....	47
5.4 Angola.....	48
5.5 Benin	51
5.6 Čad	51
5.7 Zahodna Sahara.....	53
5.8 Tanzanija in Uganda	55
5.9 Nigerija	56
6. PREGLED ODNOSOV MED AFRIKO IN VARNOSTNIM SVETOM PO KONCU HLADNE VOJNE	58
6.1 Mozambik	58
6.2 Liberija.....	59
6.3 Somalija	61
6.4 Ruanda	65
6.5 Libija.....	69
6.6 Burundi	70
6.7 Območje Velikih jezer	71
6.8 Srednjeafriška republika	72
6.9 Sierra Leone	73
6.10 Etiopija in Eritreja.....	75

6.11 Gvineja-Bisau	77
6.12 Demokratična republika Kongo	78
6.13 Slonokoščena obala.....	80
6.14 Sudan.....	83
6.15 Republika Kongo	86
7. STALNE ČLANICE VARNOSTNEGA SVETA IN AFRIKA	88
7.1 Francija	88
7.2 Velika Britanija.....	90
7.3 Združene države Amerike.....	92
7.4 Sovjetska zveza/Rusija.....	94
7.5 Kitajska	96
8. ZAKLJUČEK.....	99
9. UPORABLJENI VIRI	106
9.1 Sekundarni viri.....	106
9.2 Primarni viri	113
PRILOGA: Seznam vseh resolucij Varnostnega sveta o afriških zadevah v obdobju od 1945 do 2006	122

KAZALO TABEL IN GRAFOV

Tabela 3.2.1: Število resolucij Varnostnega sveta po državah od 1945 do 2006	31
Tabela 3.3.1: Kvantitativna analiza resolucij Varnostnega sveta glede na tri obdobja	33
Graf 3.3.1: Slikovni prikaz tabele 3.3.1: kvantitativna analiza resolucij Varnostnega sveta glede na tri obdobja.....	34
Graf 3.3.2: Slikovni prikaz tabele 3.3.1: kvantitativna analiza resolucij Varnostnega sveta glede na tri obdobja – prikaz deležev	34
Tabela 3.4.1: Število resolucij Varnostnega sveta po vsebini resolucij.....	35
Graf 3.4.1: Slikovni prikaz tabele 3.4.1: Število resolucij Varnostnega sveta po vsebini resolucij.....	36

SEZNAM KRATIC

AU	Afriška unija
CIA	Centralna obveščevalna agencija (<i>Central Intelligence Agency</i>)
CPA	Vsestranski mirovni sporazum (<i>Comprehensive Peace Agreement</i>)
DN	Društvo narodov
DRK	Demokratska republika Kongo
ECOFORCE	Mirovna sila ECOWAS za Slonokoščeno obalo (<i>ECOWAS Peace Force for Côte d'Ivoire</i>)
ECOMOG	Nadzorna skupina ECOWAS (<i>ECOWAS Monitoring Group</i>)
ECOWAS	Gospodarska skupnost zahodnoafriških držav (<i>Economic Community of West African States</i>)
FNLA	Nacionalna fronta za osvoboditev Angole (<i>Frente Nacional para a Libertação de Angola</i>)
FRELIMO	Fronta za osvoboditev Mozambika (<i>Frente de Libertação de Moçambique</i>)
FROLINAT	Fronta za osvoboditev Čada (<i>Front de Libération Nationale du Tchad</i>)
GS	Generalna skupščina
IEMF	Začasne izredne večnacionalne sile (<i>Interim Emergency Multinational Force</i>)
IGAD	Medvladna oblast za razvoj (<i>Intergovernmental Authority for Development</i>)
INUB	Enotni urad ZN v Burundiju (<i>Bureau Intégré des Nations Unies au Burundi</i>)
MINUCI	Misija ZN v Slonokoščeni obali (<i>Mission des Nations Unies en Côte d'Ivoire</i>)
MINURCA	Misija ZN v Srednjeafriški republiki (<i>Mission en République centrafricaine</i>)
MINURSO	Misija ZN za referendum v Zahodni Sahari (<i>Misión de las Naciones Unidas para el referéndum del Sáhara Occidental</i>)
MISAB	Misija za nadzor nad sporazumom iz Banguija (<i>Mission de Surveillance des Accords de Bangui</i>)
MNF	Večnacionalne sile (<i>Multi-National Force</i>)
MONUA	Opazovalna misija ZN v Angoli (<i>Mission d'observation des Nations Unies en Angola</i>)
MONUC	Misija ZN v DRK (<i>Mission de l'ONU en RD Congo</i>)
MPLA	Ljudsko gibanje za osvoboditev Angole (<i>Movimento Popular de Libertação de Angola</i>)
NPFL	Liberijska nacionalna patriotska fronta (<i>National Patriotic Front of Liberia</i>)
OAE	Organizacija afriške enotnosti
ONUB	Operacija ZN v Burundiju (<i>Opération des Nations Unies au Burundi</i>)
ONUC	Operacija ZN v Kongu (<i>Opération des Nations Unies au Congo</i>)
ONUMOZ	Operacija ZN v Mozambiku (<i>Opération des Nations Unies au Mozambique</i>)
Polisario	Ljudska fronta za osvoboditev Zahodne Sahare (<i>Frente Popular de Liberación de Saguía el Hamra y Río de Oro</i>)
RENAMO	Mozambiški nacionalni odpor (<i>Resistência Nacional Moçambicana</i>)

RPF	Ruandska patriotska fronta (<i>Rwandese Patriotic Front</i>)
RUF	Revolucionarna združena fronta (<i>Revolutionary United Front</i>)
SLM/A	Sudansko osvobodilno gibanje/vojska (<i>Sudanese Liberation Movement/Army</i>)
SPLA	Sudanska ljudska osvobodilna vojska (<i>Sudanese People's Liberation Army</i>)
SPLM	Sudansko ljudsko gibanje za osvoboditev (<i>Sudanese People's Liberation Movement</i>)
SWAPO	Ljudska organizacija Jugoahodne Afrike (<i>South West Africa People's Organization</i>)
SZ	Sovjetska zveza
TFG	Prehodna federalna vlada (<i>Transitional Federal Government</i>)
TNG	Prehodna nacionalna vlada (<i>Transitional National Government</i>)
UIC	Zveza islamskih sodišč (<i>Union of Islamic Courts</i>)
UL	Ustanovna listina
UNAMIR I	Prva misija ZN za pomoč Ruandi (<i>United Nations Assistance Mission for Rwanda I</i>)
UNAMIR II	Druga misija ZN za pomoč Ruandi (<i>United Nations Assistance Mission for Rwanda II</i>)
UNAMIS	Predhodna misija ZN v Sudanu (<i>United Nations Advance Mission in the Sudan</i>)
UNAMSIL	Misija ZN v Sierr Leone (<i>United Nations Mission in Sierra Leone</i>)
UNASOG	Opazovalna skupina ZN za ozemeljski pas Aouzou (<i>United Nations Aouzou Strip Observer Group</i>)
UNAVEM I	Prva misija ZN za oceno razmer v Angoli (<i>United Nations Angola Verification Mission I</i>)
UNAVEM II	Druga misija ZN za oceno razmer v Angoli (<i>United Nations Angola Verification Mission II</i>)
UNAVEM III	Tretja misija ZN za oceno razmer v Angoli (<i>United Nations Angola Verification Mission III</i>)
UNITA	Narodna unija za popolno samostojnost Angole (<i>União Nacional para a Independência Total de Angola</i>)
UNITAF	Združene sile (<i>Unified Task Force</i>)
UNMA	Misija ZN v Angoli (<i>United Nations Mission in Angola</i>)
UNMEE	Misija ZN v Etiopiji in Eritreji (<i>United Nations Mission in Ethiopia and Eritrea</i>)
UNMIL	Misija ZN v Liberiji (<i>United Nations Mission in Liberia</i>)
UNMIS	Misija ZN v Sudanu (<i>United Nations Mission in the Sudan</i>)
UNOA	Urad ZN v Angoli (<i>United Nations Office in Angola</i>)
UNOCI	Operacija ZN v Slonokoščeni obali (<i>United Nations Operation in Côte d'Ivoire</i>)
UNOGBIS	Urad za pomoč pri pokonfliktni izgradnji miru v Gvineji-Bisau (<i>Post-Conflict Peace Building Support Office in Guinea-Bissau</i>)
UNOL	Urad za pomoč pri izgradnji miru v Liberiji (<i>United Nations Peace-building Support Office in Liberia</i>)
UNOMIL	Opazovalna misija ZN v Liberiji (<i>United Nations Observer Mission in Liberia</i>)
UNOMIR	Opazovalna misija ZN Uganda-Ruanda (<i>United Nations Observer</i>

	<i>Mission Uganda-Rwanda)</i>
UNOMSIL	Opazovalna misija ZN v Sierr Leone (<i>UN Observer Mission in Sierra Leone</i>)
UNOSOM I	Prva operacija ZN v Somaliji (<i>United Nations Operation in Somalia I</i>)
UNOSOM II	Druga operacija ZN v Somaliji (<i>United Nations Operation in Somalia II</i>)
UNTAG	Skupina ZN za pomoč pri tranziciji (<i>United Nations Transitional Assistance Group</i>)
USAID	Agencija ZDA za mednarodni razvoj (<i>United States Agency for International Development</i>)
VB	Velika Britanija
VS	Varnostni svet
ZDA	Združene države Amerike
ZN	Združeni narodi

1. UVOD

Ob ustanovitvi Združenih narodov (ZN) leta 1945 so bile med ustanovnimi članicami le štiri afriške države – Južnoafriška unija, Egipt, Etiopija in Liberija. Vse ostale afriške države so bile v tem času kolonije ali skrbniška ozemlja pod administracijo Francije, Belgije, Velike Britanije (VB), Portugalske in Španije. Od začetka pospešene dekolonizacije v Afriki leta 1955 do vstopa Eritreje, kot zadnje afriške države, v ZN leta 1993 je število afriških držav v ZN naraslo na 53¹ (Osmańczyk 2003).

Odnosi med Afriko in ZN so postajali intenzivnejši paralelno s procesom dekolonizacije in z rastjo števila držav članic iz Afrike. Dekolonizacija je namreč razkrila grehe kolonizacije. ZN so bili soočeni s posledicami neprimerne kolonialne administracije in izkoriščanja ter z zaostankom v razvoju (O'Sullivan 2005). Vstop novih članic je tako prinesel spremembe v prednostnih nalogah ZN in vplival na dnevni red organizacije. Nove teme v ZN so bile obsojanje kolonializma in rasne diskriminacije ter nasprotja med severom in jugom (Armstrong in drugi 2004: 70).

Prva velika afriška tema na dnevnem redu ZN je bil položaj v Kongu ter kasneje mirovna operacija v tej državi med letoma 1960 in 1964. To je bila obenem tudi zadnja operacija ZN v Afriki, dokler se ZN niso vpletli v proces osamosvajanja Namibije in kubanskega umika iz Angole leta 1988 (Macqueen 2002: 14–15). Hladna vojna je vplivala na odnose med Afriko in ZN. Združene države Amerike (ZDA) in Sovjetska zveza (ZS) so se namreč vmešale v številne konflikte na afriškem kontinentu. Vsak spor je imel širše geopolitične razsežnosti, saj sta velesili na konflikte gledali v okviru svojih nacionalnih interesov. To je obenem onemogočalo delovanje in odziv Varnostnega sveta (VS) ZN. Velesili sta se tako znašli na nasprotnih straneh konfliktov v južnem delu afriškega kontinenta – problemov dominacije belskih manjšin in vprašanj samoodločbe v Južni Afriki, Južni Rodeziji (zdaj Zimbabve) in Jugozahodni Afriki (zdaj Namibija). Hladna vojna pa je posledice pustila tudi v drugih delih kontinenta. Tako sta se Angola in

¹ Med afriške države štejem članice Afriške unije (AU), razen Zahodne Sahare, ki je ZN ne priznavajo kot suvereno entiteto, in Maroko. Članice AU so: Alžirija, Angola, Benin, Bocvana, Burkina Faso, Burundi, Kamerun, Zelenortske otočje, Srednjeafriška republika, Čad, Komori, Demokratična republika Kongo (DRK), Republika Kongo, Slonokoščena obala, Džibuti, Egipt, Ekvatorialna Gvineja, Eritreja, Etiopija, Gabon, Gambija, Gana, Gvineja, Gvineja-Bisau, Kenija, Lesoto, Liberija, Libija, Madagaskar, Malavi, Mali, Mavretanija, Mavricius, Mozambik, Namibija, Niger, Nigerija, Ruanda, Zahodna Sahara, Sao Tome in Principe, Senegal, Sejšeli, Sierra Leone, Somalija, Južna Afrika, Sudan, Svazi, Tanzanija, Togo, Tunizija, Uganda, Zambija in Zimbabve (Afriška unija 2003).

Mozambik kmalu po razglasitvi neodvisnosti od Portugalske leta 1975 znašla sredi geopolitičnega boja med velesilama (O'Sullivan 2005). V tem obdobju so bili stalnica na dnevnem redu ZN razprave o apartheidu v Južni Afriki in regionalni konflikti, ki jih je povzročila manjšinska vlada v Južni Rodeziji, vendar v povezavi s tem ni bilo nobenih resnih razmišljanj o kakršnikoli intervenciji, vsaj ne s strani ZN. Podobno je bilo tudi s pogovori o bojih za neodvisnost v portugalskih kolonijah v Afriki. Do mirovnih operacij ZN v Afriki niso privedli niti uničujoči konflikti v osamosvojenih afriških državah, kot sta bili na primer nigerijska državljanska vojna ob koncu 60. let in intervencija Tanzanije v Ugandi leta 1979 (Macqueen 2002: 14).

Konec hladne vojne je v odnose med Afriko in ZN prinesel nove priložnosti, predvsem pa nove izzive. Afriške države so naenkrat izgubile podporo ene ali druge velesile in so bile prepuščene same sebi. Posledice hladne vojne, zapuščina kolonialnih velesil v obliki arbitrarno postavljenih mej, nerazvita infrastruktura, etnične in rasne napetosti in gospodarstvo, odvisno od proizvodnje primarnih virov, ter nepripravljenost lokalnega prebivalstva na politično neodvisnost še vedno zagotavljajo stalen vir konfliktov in napetosti, ki predstavljajo izzive, s katerimi se soočajo različni organi in agencije ZN (O'Sullivan 2005).

Po koncu hladne vojne je prišlo do večjega sovpadanja interesov med državami članicami ZN. To je omogočilo več sodelovanja v VS in tako tudi povečano vlogo ZN pri ohranjanju mednarodnega miru in varnosti (Armstrong in drugi 2004: 79).

V šestih desetletjih svojega obstoja so ZN ustanovili 61 mirovnih operacij; med njimi jih je bilo 24 poslanih v Afriko. Septembra 2007 po svetu deluje 16 mirovnih operacij in tri politične misije, od tega v Afriki poteka sedem mirovnih operacij (Sudan, Slonokoščena obala, Liberija, DRK, Etiopija in Eritreja, Zahodna Sahara, Darfur) in dve politični misiji (Sierra Leone in Burundi) (United Nations Department of Public Information 2007).

1.1 Namen naloge in omejitve

Namen naloge je podati zgodovinski pregled odnosov med ZN in Afriko z obravnavo vseh afriških tem, ki so bile na dnevnem redu VS od nastanka ZN, ter ugotoviti, kaj te odnose usmerja. Konflikti so eden največjih afriških problemov in tudi najtežje rešljivih. Pritegnejo največ pozornosti mednarodne skupnosti in zato tudi največ različnih

interesov, ki lahko pomagajo pri njihovem reševanju ali povzročijo njihovo zaostritev. Mednarodni organ, ki nosi prvenstveno odgovornost za ohranitev mednarodnega miru in varnosti, je VS (Ustanovna listina (UL) ZN,² 24. člen), zato se v nalogi omejujem na analizo odnosov med Afriko in VS.

1.2 Hipoteza

Odnos VS do Afrike se je v različnih časovnih obdobjih vsebinsko spreminjal. VS se je z Afriko ukvarjal takrat, ko je bilo to v interesu stalnih članic VS, oziroma se z afriškimi zadevami ni ukvarjal, ko je bilo to v nasprotju z nacionalnimi interesi stalnih članic. Struktura VS, ki daje petim stalnim članicam več moči pri odločanju kot desetim nestalnim članicam, namreč ustvarja pogoje za to, da stalne članice ta organ uporabljajo za doseg lastnih ciljev in interesov. Zunanja politika oziroma interesi stalnih članic glede Afrike se oblikujejo na osnovi kolonialne dediščine, ekonomskih in strateških ciljev ter sprememb v strukturi mednarodne skupnosti.

V obdobju dekolonizacije so bile najpogostejše afriške teme na dnevnem redu VS tiste, ki so se nanašale na sprejem novih samostojnih afriških držav v ZN. V tem obdobju tri stalne članice VS – ZDA, SZ in Kitajska – še niso imele izoblikovanih interesov v odnosu do Afrike. Zato sta v tem obdobju pri odnosu VS do Afrike glavno vlogo igrali Francija in VB kot kolonialni državi. V obdobju hladne vojne je VS med afriškimi temami največkrat obravnaval meddržavne in notranje spore. V tem obdobju so pri odnosu VS do Afrike ključno vlogo igrali strateški interesi dveh velesil – ZDA in SZ, ki sta Afriko izrabili za širitev svojega vpliva ter se pri tem vmešali v afriške konflikte in onemogočili njihovo reševanje. Po hladni vojni je izboljšanje odnosov med velesilama vplivalo na povečanje obsega delovanja VS, ki se je odzval na afriške konflikte, katerih reševanje so pred tem onemogočali njuni nasprotujoči si interesi, kot tudi na številne novo nastale konflikte. Med afriškimi temami na dnevnem redu VS po koncu hladne vojne so največkrat afriške državljanske vojne. Stalne članice so v tem obdobju sicer bolj pripravljene na reševanje afriških konfliktov v okviru VS, vendar pri tem ključno vlogo še vedno igrajo njihovi nacionalni interesi, ki so zdaj izrazito gospodarsko-strateške narave.

² Ustanovna listina Združenih narodov – *Charter of the United Nations*, sprejeta 26. junija 1945; v veljavi od 24. oktobra 1945. Dostopna na <http://www.un.org/aboutun/charter/> (5. januar 2007).

1.3 Struktura in uporabljena metodologija

Diplomska naloga je sestavljena iz uvodnega poglavja, šestih poglavij osrednjega dela naloge in zaključka.

Drugo poglavje podaja konceptualni okvir naloge, ki predstavlja teoretsko podlago za proučevanje odnosov med Afriko in ZN. Poglavje z opisno metodo in s pomočjo analize in interpretacije sekundarnih virov opredeljuje zunanjo politiko držav in koncept nacionalnega interesa ter analizira odnos štirih ključnih teorij mednarodnih odnosov – realizma, liberalizma, marksizma in konstruktivizma – do mednarodnih organizacij in do delovanja držav v mednarodnih organizacijah. Koncepta zunanje politike in nacionalnega interesa sta pomembna zato, ker dajeta navodilo za proučevanje delovanja držav v mednarodni skupnosti, kar nam pomaga pri analizi odnosa stalnih članic VS do Afrike.

Tretje poglavje vsebuje analizo odnosov med Afriko in VS s pomočjo kvantitativne analize resolucij VS po državah, obdobjih in vsebini. Uporabljeni so primarni viri – resolucije VS. Namen tega poglavja je ugotoviti, ali sploh obstajajo razlike v pozornosti, ki jo VS namenja različnim afriškim državam in vrstam afriških zadev, ter dognati, kako se ta pozornost, merjena s številom resolucij, spreminja skozi čas. Po uvodni predstavitvi postopka sprejemanja resolucij v VS je v treh podpoglavjih podana tridelna analiza: števila sprejetih resolucij po afriških državah, spreminjanja števila resolucij v treh časovnih obdobjih (dekolonizacija, hladna vojna in obdobje po koncu hladne vojne) in števila resolucij VS glede na različne vrste zadev, ki jih te resolucije obravnavajo.

Četrto, peto in šesto poglavje so namenjena zgodovinskemu opisu in analizi odnosov med VS in Afriko. Z opisno in zgodovinsko metodo ter z uporabo sekundarnih in primarnih virov so obravnavane vse afriške zadeve, s katerimi se je VS ukvarjal v treh časovnih obdobjih, in nekatere tiste, na katere se VS ni odzval. Dejstvo, da obstajajo afriške krize, na katere se VS ni odzval, kaže na to, da VS vseh afriških tem ne obravnava enako. Analiza teh zadev in predvsem vzrokov, zakaj jih VS ni obravnaval, zato pripomore k razumevanju odnosa VS do Afrike. Četrto poglavje tako obravnava obdobje dekolonizacije, peto poglavje se osredotoča na obdobje hladne vojne, šesto pa na obdobje po koncu hladne vojne. Ta del naloge vsebuje kvalitativno analizo odnosa VS do Afrike na področju, za katerega je VS pristojen – vprašanja mednarodnega miru in varnosti. Pokaže tudi, kako se ta spreminja v različnih časovnih obdobjih. Analiza vsakega posameznega primera nam pokaže, kako in zakaj se je VS na določeno zadevo odzval ali

zakaj odziva ni bilo ter kakšno vlogo so pri tem igrale stalne članice. To nam pokaže razlike in podobnosti v delovanju VS, kadar so na dnevnem redu afriške zadeve.

Sedmo poglavje obravnava odnose stalnih članic VS do Afrike, kot se izražajo zunaj VS. Z opisno in zgodovinsko metodo ter z uporabo sekundarnih virov so v petih podpoglavjih predstavljeni odnosi med Afriko in vsako stalno članico VS posebej, v obdobju od nastanka ZN. Namen tega poglavja je raziskati, kakšen odnos imajo stalne članice VS do Afrike in kakšni so njihovi interesi ter ali se ti spreminjajo. Ker so interesi držav ključni pri oblikovanju njihove zunanje politike, nam to posredno tudi pove, kaj je tisto, kar vpliva na vedenje stalnih članic v VS, kadar so na dnevnem redu zadeve, povezane z Afriko, ter kako in zakaj se to vedenje v različnih časovnih obdobjih spreminja.

V zaključku naloge podam končno analizo odnosa VS do Afrike na podlagi predhodnih poglavij in s tem zavrnem ali potrdim zastavljeno hipotezo.

2. KONCEPTUALNI OKVIR

2.1 Zunanja politika držav

Zunanjo politiko je tradicionalno ločena od drugih vrst politik, kar je utemeljeno s predpostavko, da je zunanja politika pomembnejša od ostalih politik, in sicer zato, ker se nanaša na nacionalne interese in temeljne vrednote (Cohen 1968: 530). Zunanja politika je dejavnost medsebojnega delovanja in vplivanja držav (Evans in Newham 1998: 179). Je tudi izraz države – v smislu aktivnosti – v globalnem sistemu. Če politiko v splošnem pomenu besede razumemo kot sklop odločitev ali programov, ki nastopajo kot smernice ravnanja, potem je zunanja politika sklop smernic za odločitve o stvareh zunaj meja države. Njen namen je vplivati na ravnanje drugih držav (Russet in Starr 1996: 278–9).

Benko (1997: 227) zunanjo politiko definira kot »proces in sistem akcij, ki jih kaka v državi organizirana družba izvaja v mednarodnem okolju z namenom vplivati nanj skladno s cilji in interesi njenih političnih akterjev, delujočih v njenem imenu«. Pri uresničevanju svojih interesov so države omejene z interesi drugih držav in s pravili mednarodnega prava (*ibid.* 222). Podobno definicijo podaja tudi Carlsnaes (2003: 335), ki pravi, da »zunanjo politiko sestavljajo dejanja – podana v obliki eksplicitno izraženih ciljev, obvez in/ali direktiv, ki jim sledijo vladni predstavniki, delujoči v imenu svojih suverenih skupnosti –, ki so usmerjena na cilje, pogoje in akterje – tako vladne kot nevladne, na katere želijo vplivati in ki se nahajajo izven njihove ozemeljske legitimnosti«.

Koliko delovanje posamezne države spreminja njeno mednarodno okolje, je odvisno od njenih sposobnosti in od značilnosti samega mednarodnega sistema. Zato je pri analizi določene zunanje politike potrebno ugotoviti in upoštevati notranje značilnosti države (družbene, ekonomske, politične in druge) kot tudi makro in mikroznačilnosti mednarodnega sistema (Benko 1997: 227–8). Ob tem teoretiki mednarodnih odnosov navajajo različne elemente, ki jih je potrebno upoštevati pri analizi nastanka in izvajanja zunanje politike. Morgenthau (1948/1995: 207–54) na primer ločuje materialne elemente (geografske značilnosti, industrijska zmogljivost, vojaška pripravljenost in število prebivalstva) od nematerialnih (narodna narava, morala in kakovost vodstva države).

Morgenthauovi elementi obsegajo samo notranje značilnosti države. V 60. letih je Singer³ uvedel idejo ravni analize, s katero je vplive na zunanjo politiko ločil na notranje, ki nastajajo znotraj meja države, in zunanje, ki nastajajo zunaj meja države (Russett in Starr 1996: 74). Na tem temelju so analitiki razvili še nadaljnje ravni. Russett in Starr (1996: 76) jih navajata šest: 1. posamezni odločevalci in njihove značilnosti, 2. vloge, ki jih ti odločevalci zavzemajo, 3. struktura vlade, v kateri delujejo, 4. družba, ki ji vladajo in znotraj katere živijo, 5. spleti odnosov med nacionalno državo in drugimi mednarodnimi akterji in 6. svetovni sistem. Ob tem pri analizi določene zunanje politike izbira ravni analize ne more biti poljubna. Pri vsakem primeru je treba proučiti več različnih vrst vplivov, saj razlage z različnih ravni niso izključujoče. Vsaka raven lahko prispeva k razumevanju primera zunanje politike (*ibid.* 84).

K analizi zunanje politike države je torej treba pristopiti na široko in upoštevati paleto vplivov – od posameznika, družbe, države in mednarodnega sistema. Vendar se pri nalogi, zaradi široko zastavljene teme in velikega števila obravnavanih primerov, pri analizi zunanje politike držav omejujem na državno raven in raven mednarodnega sistema, torej samo na ravnanje držav v odvisnosti od dogajanja v mednarodni skupnosti. Notranje elemente držav, ki vplivajo na oblikovanje zunanje politike, obravnavam le izjemoma, v primerih, kjer se z analizo sekundarne literature izkaže, da so ti elementi posebej pomembni.

2.2 Nacionalni interes

S konceptom zunanje politike je tesno povezan koncept nacionalnega interesa, saj se slednji lahko uporablja tako za opis zunanje politike kot tudi za navodilo za njeno izvajanje (Nye 1999: 22). Nye (1999: 22) na primer nacionalni interes v demokraciji preprosto opiše kot »niz skupnih prioritet glede odnosov z ostalim svetom«.

Teoretike tega koncepta lahko, glede na pristop, ki ga uporabljajo, razdelimo na dve skupini – subjektiviste in objektiviste (Benko 1997: 68). Objektivisti verjamejo, da obstaja vrsta splošnih nacionalnih interesov, ki so skupni vsem državam, kot so na primer politično-gospodarski razvoj in varnost pred vojaškim ali političnim napadom, ter nekateri posebni interesi posamezne države (Nester 1995: 124). Skladno s tem pojmovanjem lahko razvrstimo naslednje poskuse definicije koncepta nacionalnega

³ Singer, David J. (1961): The Level-of-Analysis Problem in International Relations. V Klaus Knorr in Sidney Verba, ur. (1969): *The International System: Theoretical Essays*, 77–92. Princeton: Princeton University Press. V Russett in Starr (1996: 74).

interesa. Benko (1997: 68) o konceptu nacionalnega interesa pravi, da ima ta »dokaj megleno vsebino in je nezadovoljivo strukturiran«, in dodaja, da z njim lahko razumemo zagotovitev samostojnosti in ozemeljske celovitosti držav, političnega sistema in vrednot kot tudi nacionalne kulture in vrednot. Podobno tudi Stern (1995: 110) ter Pearson in Rochester (1998: 177–8) pri obravnavi nacionalnega interesa ugotovijo, da se koncept nanaša na cilje zunanje politike. Obenem Pearson in Rochester (*ibid.*) naštejeta temeljne interese, ki naj bi vodili zunanjo politiko držav: ohranitev ozemeljske celovitosti in političnega sistema ter zagotovitev gospodarske rasti.

Preprosto rečeno, nacionalni interes je ponavadi odgovor na vprašanje, zakaj vlade sledijo določeni politiki in ne kateri drugi. Države torej zmeraj delujejo v smeri zaščite nacionalnega interesa (Nester 1995: 121). Nadalje Wolfers (v Simoniti 1995: 37) sicer navaja ozemeljsko celovitost, neodvisnost in ohranitev države kot minimalno postavljen nacionalni interes, vendar pa obenem poudarja, da je nacionalni interes pri različnih državah različen, saj se države soočajo z različnimi mednarodnimi okoliščinami. Wendt (1999: 235–6) trem osnovnim nacionalnim interesom – fizično preživetje države, avtonomija in gospodarska uspešnost – dodaja še kolektivno samospoštovanje, ki temelji na osnovni človekovi potrebi vsakega posameznika kot tudi skupine, da ima dobro mnenje o samem sebi. Med objektiviste spada tudi Morgenthau (1967: 30),⁴ ki pravi, da je moč tista objektivna realnost, na podlagi katere je mogoče opredeliti, kaj je v interesu države.

Na drugi strani pa subjektivistični pravijo, da so nacionalni interesi subjektivni in odvisni od določenih interesov in pogledov različnih skupin in posameznikov ter da je določena politika rezultat boja med vsemi različnimi interesi. Drugače povedano, nacionalni interes je odvisen od ravnotežja moči v državi (Nester 1995: 124). Tako na primer Kennan (v Simoniti 1995: 33) opozarja, da vlade zunanje politike ne vodijo v skladu z interesi svojega naroda, saj praviloma predstavljajo samo del svojega naroda – tisti del, ki je na oblasti. Podobno tudi Russett in Starr (1996: 288) poudarjata, »da imajo znotraj dane nacionalne države različni posamezniki, skupine in razredi različne interese«.

Koncept nacionalnega interesa se skoraj dosledno uporablja pri upravičevanju ali zavračanju določene politike, ob čemer se večina političnih voditeljev kot tudi

⁴ Morgenthau, Hans J. (1967): *The Politics Among Nations: the Struggle for Power and Peace*. New York: Alfred A. Knopf. V Benko (1997: 68).

posameznih državljanov strinja, da je ta interes najpomembnejši (Rourke 2001: 207). Kljub splošni rabi tega koncepta je dokončno definicijo zanj skoraj nemogoče postaviti, saj se njegova vsebina od primera do primera razlikuje ter je odvisna od zunanjih in notranjih okoliščin države v določenem trenutku.

2.3 Teorije mednarodnih odnosov in delovanje držav v mednarodnih organizacijah

Kot pravita Baylis in Smith (1997: 3), je proučevanje svetovne politike, zaradi njenih razsežnosti, praktično nemogoče brez pomoči teorij, ki so »nekakšna orodja za poenostavljanje, ki nam pomagajo pri odločanju o tem, katera dejstva so pomembna in katera niso«. Teorija nam torej izmed milijonov dejstev in podatkov pomaga izbrati tista, ki so najpomembnejša (*ibid.* 3).

V 20. stoletju je bil realizem tista teorija, ki je prevladovala v razlagi svetovne politike. Temeljna avtorja realistične šole sta Morgenthau (1948) in Waltz (1979), ki ga uvrščamo med neorealiste (Zacher in Mathew 1995: 107). Čeprav realizem, kot tudi ostale teorije, ni homogena šola, lahko razberemo nekaj temeljnih predpostavk o mednarodnih odnosih, na katerih temelji. Za realiste je država, ki je racionalni in enovit akter, najpomembnejša enota pri proučevanju mednarodnih odnosov. Zaradi neobstoja centralne avtoritete je temeljna značilnost sodobnega mednarodnega sistema, da v njem vlada strukturna anarhija, zaradi česar so odnosi med državami v osnovi konfliktni (Holsti 1995: 36–7). Pojav nasprotujočih si interesov je z realističnega vidika neizbežen. V tem sovražnem okolju je osnovni namen države, da zagotovi nacionalno preživetje, kar poskuša doseči z večanjem moči, pri čemer se država lahko zanese le sama nase in na lastna sredstva (Kegley in Wittkopf 1995: 22). Svetovna politika je tako boj za moč med državami, ki skušajo maksimizirati svoje nacionalne interese (Baylis in Smith 1997: 4).

V razumevanju temeljnih konceptov prihaja med avtorji do pomembnih razlik. Morgenthau je izvor anarhičnosti mednarodne skupnosti pripisal človekovi naravi, ki jo zaznamuje agresivnost in egoizem, medtem ko je za Waltza mednarodni sistem tisti, ki ustvarja anarhičnost (Benko 2000: 54). Waltz se tako oddalji od tradicionalne šole realizma in trdi, da dogajanja v mednarodni skupnosti ni mogoče razlagati s pomočjo proučevanja notranjih značilnosti držav, ampak je razlago treba iskati v

sistemskih silah (Waltz 1990: 33).⁵ Ob tem ko mednarodni sistem zaradi odsotnosti avtoritete, ki bi urejala odnose med državami, narekuje anarhičnost mednarodne skupnosti, tudi prisili države, da vse delujejo na podoben način. Tako so države socializirane v vedenje, ki temelji na zagotavljanju lastne varnosti in preživetja (Waltz 1979: 128).⁶ In ker je porazdelitev moči med njimi neenakomerna in spremenljiva, je prav ta porazdelitev, ki je pomembnejša od vsakršnega notranjega faktorja ključ do razumevanja vedenja držav (Burchill 1996: 87).

Že iz teh temeljnih predpostavk realizma je razvidno, da mednarodne organizacije v mednarodnih odnosih z vidika realistične šole ne igrajo velike vloge. Tako realisti (na primer Morgenthau 1948, 1954) mednarodne organizacije opisujejo kot orodja, ki jih močnejše države uporabljajo za uresničevanje svojih interesov v mednarodnem sistemu. Mednarodne organizacije sicer lahko pospešujejo sodelovanje na področjih, ki niso sporna in kjer so interesi držav enaki, vendar imajo le malo vpliva na delovanje držav, kadar imajo te različne in nasprotujoče si interese. V takih primerih in še posebej, če so v igri pomembni nacionalni interesi ali neposredna varnost države, bodo države mednarodno organizacijo preprosto prezrle ali obšle (Pease 2003: 53). Morgenthau (v Karns in Mingst 2004: 46) na primer vidi mednarodne organizacije kot odsev temeljne porazdelitve moči med državami, kot samo vsoto držav članic in kot orodje, ki ga države uporabijo, kadarkoli se jim zahoče. Waltz (1979: 88) o mednarodnih organizacijah meni, da te lahko učinkovito delujejo samo, če si zagotovijo nekatere lastnosti in zmožnosti držav ali kadar si pridobijo podporo vodilnih držav. Z vidika tako realistov kot tudi neorealistov je mednarodno sodelovanje prek mednarodnih institucij kratkotrajno in neobsežno. Samo dejstvo obstoja mednarodnih organizacij in njihovega naraščajočega števila, ki kaže na nepričakovano stopnjo sodelovanja z realističnega vidika, dejansko samo potrjuje, da so mednarodne organizacije večinoma sorazmerno nepomembni akterji v mednarodni politiki (Cupitt in drugi 1996: 7).

Zgodovinsko alternativo realizmu predstavlja liberalistična šola mednarodnih odnosov, katere temelji segajo v liberalno politično misel 17. stoletja (Zacher in Matthew: 1995: 108). Temelje liberalizma 20. stoletja je po koncu prve svetovne vojne

⁵ Waltz, Kenneth N. (1990): Realist Thought and Neo-Realist Theory. *Journal of International Affairs* 44(1), 21–38. V Burchill (1996: 85).

⁶ Waltz, Kenneth N. (1979): *Theory of International Politics*. Reading, MA: Addison-Wesley. V Burchill (1996: 87).

postavil W. Wilson s svojimi 14 točkami, na osnovi ene izmed katerih je bilo ustanovljeno Društvo narodov (DN). Ustanovitev DN kaže na pomembno vlogo, ki jo z liberalističnega vidika igrajo mednarodne organizacije pri skupnem reševanju problemov. Zaradi vere v človeški razum in napredek so zgodnje liberaliste, z Wilsonom na čelu, označevali za idealiste (Karns in Mingst 2004: 36–7).

Temeljne predpostavke liberalizma, kot jih navaja K. Pease (2003: 59–60), so, da poleg držav pomembno vlogo v mednarodnih odnosih igrajo tudi drugi akterji; da države niso nujno enotni in racionalni akterji, saj so sestavljene iz posameznikov, birokratskih agencij ter pravnih in zakonodajnih teles, katerih interesi so različni; ter da je narava mednarodnih odnosov kombinacija konflikta in sodelovanja. Liberalisti torej verjamejo, da je sodelovanje med državami možno ter da se s časom povečuje, še posebej zaradi vse večje soodvisnosti in komunikacij ter širjenja demokratičnih vrednot (Karns in Mingst 2004: 37). Takšno sodelovanje pa je možno tudi v okviru mednarodnih organizacij, ki jim liberalisti pripisujejo pozitivno in konstruktivno vlogo pri zagotavljanju mednarodne stabilnosti in blaginje (Pease 2003: 55).

Nekatere izmed vlog, ki jih mednarodne organizacije igrajo, so: utrjevanje navade sodelovanja, služenje kot arena za pogajanja in ustvarjanje koalicij, pospeševanje razvoja skupnih norm in krepitev reda (Karns in Mingst 2004: 38). Liberalni institucionalisti na mednarodne organizacije gledajo kot na nekaj več kot samo vsoto držav članic. Pri tem mednarodna organizacija sicer ne bo prevzela vloge nacionalne države, vendar tem v mednarodnih odnosih omogoča dosežati rezultate, ki koristijo vsem (Schweller in Preiss 1997: 3).⁷ Države sicer lahko mednarodni organizaciji prepustijo nekaj samostojnosti na določenih področjih v zameno za koristi, ki jih s tem pridobijo, vendar države ohranjajo večino svojih suverenih pravic (Pease 2003: 62). Države s sodelovanjem v institucijah pridobijo, saj jim te omogočajo delovanje v zadevah, ki zahtevajo multilateralni pristop (Karns in Mingst 2004: 46).

Neoliberalisti imajo mednarodno sodelovanje za zelo razširjeno, institucionalne temelje sodelovanja pa za trdne. Mednarodne organizacije s tega vidika dokazujejo in pospešujejo sodelovanje ter obenem vplivajo na vedenje držav preko določanja dnevnega reda ter nadzora nad vedenjem (Cupitt in drugi 1996: 7–8).

⁷ Schweller, Randal L. in David Preiss (1997): A Tale of two Realisms: Expanding the Institutions Debate. *Mershon International Studies Review* 41(May), 1–32. V Pease (2003: 63).

Dogajanje v mednarodni skupnosti lahko proučujemo tudi z vidika marksistične teorije, ki temelji na idejah Marxa, Engelsa in Lenina ter poudarja pomen načina proizvodnje pri oblikovanju družbenih in političnih odnosov znotraj političnih entitet kot tudi med njimi. Politika, tako notranja kot tudi zunanja, je s tega vidika boj za bogastvo med ekonomskimi razredi (Zacher in Matthew 1995: 107–8). Kapitalizem kot prevladujoči način proizvodnje določa položaj in ravnanje akterjev v mednarodnih odnosih. Pri tem je ekonomski razred osnovna enota proučevanja, narava mednarodnih odnosov pa je v osnovi konfliktna, saj kapitalizem pospešuje nasilje in neenakost – ekonomsko, socialno in politično. Za marksistično šolo so za razumevanje mednarodnih odnosov najpomembnejše ekonomske in ne politične ali strateške zadeve (Pease 2003: 75–8).

Na podlagi navedenih osnovnih predpostavk je razumljivo, da marksistična šola mednarodne organizacije vidi kot stvaritev dominantne skupine držav, dominantnih idej in interesov razreda kapitalistov. M. Karns in K. Mingst (2004: 54) navajata Gramscija, ki temu dodaja, da so mednarodne organizacije tudi sredstvo, s katerim dominantne države pripravijo druge države do tega, da sprejmejo njihovo dominacijo. Tudi Cox (1981: 99) je mnenja, da je institucionalizacija sredstvo utrjevanja določenega reda. Institucije tako odražajo razmerje moči v času njihovega nastanka in, vsaj na začetku, težijo k utrjevanju obstoječega stanja, vendar pa sčasoma zaživijo po svoje. Z marksističnega vidika so torej mednarodne organizacije mehanizmi kapitalistične dominacije, ki je odsev obstoječega ekonomskega reda in mu obenem tudi daje legitimnost (Pease 2003: 80).

Spremembe v mednarodni skupnosti ob koncu hladne vojne, razvoj v družbenih znanostih in filozofiji ter s tem povezane kritike klasičnih teorij in njihovega osnovnega metodološkega pristopa – pozitivizma⁸ so omogočile pojav novih pristopov k družbenim vedam, ki so se razširili tudi na mednarodne odnose (Smith 1997: 166). Med t. i. postpozitivistične teorije sodi na primer konstruktivizem, ki ima korenine v sociologiji. Wendt (1992: 391–2) kot ključno razliko med neorealizmom in neoliberalizmom ter konstruktivizmom navaja različne poglede na izvor identitet in interesov. Namreč,

⁸ Smith (1997: 168) definira pozitivizem kot »pogled na to, kako ustvariti znanje«. Pozitivizem, ki temelji na empirični epistemologiji, predpostavlja, da je v družbenih kot tudi naravoslovnih znanostih uporabna enaka metodologija; ločuje med dejstvi in vrednotami, pri čemer so dejstva nevtralna; ter družbenemu svetu pripisuje pravila, ki jih je mogoče odkriti s pomočjo teorij.

neorealizem in neoliberalizem identitete in interese vidita kot dane eksogeno, torej od zunaj, pri čemer procesi in institucije sicer lahko vplivajo na vedenje akterjev, vendar njihove identitete in interesi ostanejo nespremenjeni. Pri tem so za obe teoriji izhodiščna točka proučevanja države, ki skrbijo za lastno dobro. Nasprotno pa se konstruktivistična teorija osredotoča na intersubjektivne prakse med akterji, ki vplivajo na nastanek identitet in interesov v procesu interakcije in torej nastanejo endogeno (*ibid.* 293–4). Pri tem imajo pomembno vlogo institucije, ki vključujejo norme, prakse in tudi formalne organizacije (Karns in Mingst 2004: 51). Wendt (1992: 399) institucije opiše kot relativno trajni skupek ali strukturo identitet in interesov, ki so lahko določene s formalnimi pravili in z normami in ki akterje socializirajo v skupno izkustvo, pri oblikovanju katerega so ti akterji hkrati tudi soudeleženi.

Pri proučevanju mednarodnih organizacij se konstruktivisti osredotočajo na njihovo družbeno vsebino – na norme, ki vplivajo na oblikovanje vedenja in interesov, ter na to, kako ti interesi vplivajo na akterje (Karns in Mingst 2004: 50–1). To pomeni, da mednarodne organizacije socializirajo države v sprejemanje novih norm, vrednot in interesov (Finnemore 1996: 5). So hkrati učitelji in ustvarjalci norm (*ibid.* 13). S tega vidika so mednarodne organizacije lahko neodvisni akterji, ki vplivajo na mednarodne odnose (Karns in Mingst 2004: 51–2).

Načine, kako mednarodne organizacije vplivajo na mednarodne odnose, raziskujeta M. Finnemore in Barnett (1999), ki sicer priznavata, da so mednarodne organizacije omejene s strani držav, vendar to ne pomeni, da so le pasivni mehanizmi brez lastnih ciljev in moči (*ibid.* 705). Njuna študija temelji na sociološkem razumevanju birokracije kot sodobne oblike kulture, ki uteleša določene vrednote ter lahko ima svoje cilje in načine vedenja (*ibid.* 706). S tega vidika so avtonomija, avtoriteta in neodvisnost mednarodnih organizacij rezultat moči, ki izhaja iz dveh virov. Prvič: mednarodne organizacije (birokracije) predstavljajo racionalno-pravno vrsto avtoritete, ki je v sodobnem svetu, zaradi svoje neosebne narave, razumljena kot posebno legitimna. Drugič: mednarodne organizacije si lastijo nadzor nad tehničnim znanjem in informacijami, kar jim omogoča oz. včasih od njih tudi zahteva, da politike oblikujejo in ne samo izpolnjujejo (*ibid.* 707–8). To svojo avtonomijo in avtoriteto pa mednarodne organizacije izvajajo z ustvarjanjem kategorij akterjev in dejanj, s čimer klasificirajo svet

(npr. opredelitev koncepta begunec – *refugee*);⁹ z določanjem pomenov družbenega sveta (npr. spreminjanje koncepta varnosti – *security*);¹⁰ ter z razširjanjem teh na novo ustvarjenih norm, načel in akterjev (npr. širjenje načel demokracije) (*ibid.* 710–14).

Ponazoritve primera razširjanja norm prek mednarodnih organizacij se M. Finnemore (2002) loti z analizo koncepta humanitarne intervencije. Za razliko od klasičnih teoretikov mednarodnih odnosov – ki se trudijo naraščajoče število humanitarnih intervencij po koncu hladne vojne razložiti tako, da humanitarizem uvrščajo med interese držav in raje poudarijo druge možne razlage za intervencijo – konstruktivisti poudarjajo pomen humanitarizma kot vzroka za dejanja držav in kažejo na naraščajoče število humanitarnih sporazumov, norm in zakonov kot tudi na transnacionalne skupine aktivistov, ki skupaj vplivajo na vedenje držav (*ibid.*). Finnemore (2002) tako porast števila humanitarnih intervencij razlaga s tem, da se je naše dojemanje humanitarne krize, ki zahteva intervencijo, v obdobju zadnjega pol stoletja spremenilo. Od vlad zdaj pričakujemo veliko več kot kdajkoli prej na področju zdravstva, varnosti in blaginje državljanov. Standardi sprejemljivega vedenja so se spremenili. Tako se na dogodke, ki bi se prej zdeli kot neizbežne tragedije, zdaj gleda kot na krize, ki zahtevajo odziv. Obenem države odziv na humanitarne krize prelagajo na mednarodne organizacije, saj te predstavljajo okvir, v katerem se te nove norme oblikujejo (Finnemore 2002).

Različne teorije se torej osredotočajo na različne vidike mednarodnih odnosov, zato je pri proučevanju mednarodnih odnosov, za pridobitev jasnejše slike, koristno uporabiti različne teoretske pristope.

⁹ Definicija koncepta begunec, ki je v splošni rabi, je zapisana v členu 1 A(2) Konvencije o statusu beguncev iz leta 1951, ki je bila sprejeta v okviru ZN in pravi, da je begunec oseba, »ki je zapustila ozemlje svoje matične države zaradi utemeljenega strahu, da je zaradi svoje rase, vere, narodne pripadnosti, pripadnosti določeni družbeni skupini ali določenemu političnemu prepričanju v resni nevarnosti in jo država izvora pri tem ne more ali noče zavarovati« (Konvencija o statusu beguncev – *Convention Relating to the Status of Refugees*, sprejeta 28. julija 1951. Dostopna na http://www.unhchr.ch/html/menu3/b/o_c_ref.htm (11. september 2007)).

¹⁰ Konec hladne vojne je spodbudil razpravo o vsebini koncepta varnosti. Pri tem so mednarodne organizacije igrale pomembno vlogo. V Poročilu o človekovem razvoju iz leta 1993 je tako zapisano, da »se mora koncept varnosti spremeniti – od izključujočega poudarka na nacionalni varnosti k večjemu pomenu človekove varnosti, od varnosti v okviru oboroževanja do varnosti prek človekovega razvoja, od ozemeljske varnosti do prehrabene, zaposlitvene in okoljske varnosti« (Poročilo o človekovem razvoju 1993 – *Human Development Report 1993*, United Nations Development Programme. Dostopno na <http://hdr.undp.org/reports/global/1993/en/> (11. September 2007)).

2.4 Delovanje držav v Združenih narodih

Zgoraj omenjeni teoretični pristopi, ki se nanašajo na mednarodne organizacije in delovanje držav v njihovem okviru, so uporabni pri razlagi delovanja držav v ZN. Če bi na ZN pogledali s konstruktivističnega vidika, bi se osredotočili na norme, vrednote in interese, ki nastajajo v procesu interakcije držav članic ZN in nadalje vplivajo na delovanje držav ter njihove interese. S tem okvirjem lahko razložimo spremembo v odnosu držav do delovanja v ZN, ki jo omenja Taylor (1997: 269), ko zapiše, da sta od konca 90. let uspeh in ugled v ZN postala vrednota sama po sebi ter da so povečano sodelovanje v dejavnostih ZN države začele upravičevati v okviru nacionalnega interesa. Ugled v ZN je tako postal del nacionalnega interesa, ki se je oblikoval na podlagi družbenih interakcij med državami članicami.

Marksisti, po drugi strani, ZN očitajo, da podpira interese dominantnih držav (Mingst 1999: 254). Tako na primer Cox (1980: 374)¹¹ trdi, da so agencije ZN pomagale utrditi nadvlado dominantnih svetovnih nazorov in dominantnih družbenih sil, ki vladajo v zahodnem svetu vse od leta 1945.

Nadalje liberalisti ZN opisujejo v pozitivni luči in menijo, da je organizacija pomagala pri omejevanju politike moči, ustvarila določeno raven skupnih interesov, ki so zamenjali posamezne nacionalne interese, predstavljala forum za mednarodno sodelovanje ter pomagala pri človekovemu razvoju (Karns in Mingst 2004: 45).

Z realističnega vidika so, podobno kot vse druge mednarodne organizacije, ZN instrument, prek katerega države članice skušajo zaščititi in uveljaviti svoje nacionalne interese. Dejstvo je, da je vsaka zadeva, ne glede na to, ali se pojavi na dnevnem redu ZN ali ne, stičišče različnih nacionalnih interesov. Iz tega razloga se mora država članica pred opozoritvijo ZN na določeni problem vprašati, kaj bolje služi njenemu nacionalnemu interesu: reševanje problema v okviru ZN ali na kakšen drugačen način (Morgenthau 1954: 77). Države, ki sledijo svojemu nacionalnemu interesu, so pod določenimi pogoji pravzaprav prisiljene delovati zunaj ZN in to zaradi nadnacionalnih lastnosti te organizacije oziroma možnosti, da bi bile v Generalni skupščini (GS) ali v VS preglasovane. Iz tega razloga se bo država za zaščito svojih interesov odločila za delovanje zunaj ZN, kadar njeni interesi ne sovpadajo z interesi zadostne večine drugih

¹¹ Cox, Robert W. (1980): The Crisis of World Order and the Problem of International Organization in the 1980s. *International Journal*, 35(2), 370–95. V Murphy (1994: 24)

držav članic. Druga možnost je, da država članica preprosto ustvari skupen interes znotraj ZN, ki sovpada z njenim lastnim nacionalnim interesom in tako deluje znotraj organizacije (*ibid.* 78–9).

Morgenthau (1948/1995: 606–7) navaja tri osnovne politične predpostavke, na katerih so bili zgrajeni ZN. Prva pravi, da bodo velesile pripravljene soglasno obravnavati vsako grožnjo miru in varnosti, in to ne glede na vzrok. Druga predpostavka je, da bosta skupna moč in modrost velesil zadostna za preprečitev vseh takih groženj. Tretja predpostavka pa pravi, da grožnja miru in varnosti nikoli ne bo prišla s strani katere izmed velesil. Nobena izmed teh predpostavk ni vzdržala praktičnega preizkusa, saj je bila politična realnost povojnega sveta z njimi nezdržljiva. Velesile so bile namreč sposobne delovati soglasno le v redkih in izjemnih okoliščinah, kadar na tehtnici ni bilo njihovih lastnih interesov ali kadar je prišlo do naključnega sovpadanja njihovih interesov. Obenem so bile prav velesile tiste, ki so predstavljale glavno grožnjo mednarodnemu miru in varnosti.

Pri pregledu delovanja posameznih držav v ZN je opaziti nekatere razlike med vedenjem različnih skupin držav kot tudi spreminjanje odnosa glede na časovno obdobje. ZN, kot tudi druge mednarodne organizacije, so še posebej pomembni za male države in države v razvoju, saj lahko povečajo njihov glas ter ponujajo priložnosti za postavljanje svetovnega dnevnega reda s pomočjo koalicij (Karns in Mingst 2004: 264). Srednje velike države igrajo pomembno vlogo v ZN, saj povečini podpirajo multilateralizem in sklepanje kompromisov. Nekatere med njimi, na primer Kanada, Avstralija, Norveška, Švedska, Indija in Nigerija, so med hladno vojno in po njej igrale vlogo posrednika v konfliktih, kadar vojskujoče se strani niso zaupale velikim silam (*ibid.* 262). Prav posebno skupino držav v ZN pa predstavljajo stalne članice VS, saj jim pravica do veta omogoča velik vpliv na delovanje VS in s tem na delovanje celotne organizacije.

Delovanje držav v ZN se spreminja tudi skladno s pogoji v mednarodnem sistemu. Takoj po ustanovitvi ZN je še obstajalo upanje, da se bo medvojno sodelovanje velesil nadaljevalo v povojno obdobje ter da bo tako ohranjen mednarodni mir, vendar se je to kmalu izkazalo za napačno (Spanier in Wendzel 1996: 441). Prvo desetletje obstoja ZN je minilo v znamenju ameriške prevlade, saj so ZDA v GS uspešno mobilizirale podporo držav članic ZN proti SZ (*ibid.* 443). Z vstopom novih članic v 50. in 60. letih se je razmerje moči v GS spremenilo. Konfrontacija med velesilama se je začela odvijati bolj neposredno med njima samima in

zunaj ZN, nobena izmed velesil namreč ni dovolila vmešavanja ZN v njeno delovanje ter v dogajanje na območjih pod njenim nadzorom (*ibid.* 444–5).

Medtem ko sta v 70. in 80. letih SZ in ZDA raje delovali zunaj ZN, pa so države v razvoju na ZN gledale kot na središče svetovne politike (Weiss in drugi 2004: xl). Države v razvoju so s prevzemom nadzora nad delovanjem GS njeno pozornost usmerile k problemom, ki so zadevali te države – na odnos med bogatimi in revnimi državami ter na obtoževanje zahoda za njihovo nerazvitost. Njihove pobude so dosegle vrh leta 1974 z zahtevo po novem ekonomskem redu¹² (Spanier in Wendzel 1996: 450).

Ob koncu 80. let so države v razvoju ob spoznanju, da zahteve in obtoževanje zahoda niso obrodile sadov, spremenile svoj ton. Obenem se je SZ začela bolj posvečati svojim notranjim problemom ter se obrnila na ZN po pomoč pri umiku iz zadev, v katere se je zapletla (*ibid.* 453). Desetletje kopičenja vojaške moči in posredne vpletenosti v številne konflikte je namreč izpraznilo njeno blagajno, zato se je predsednik Mihail Gorbačov leta 1988 zavzel za zmanjšanje zunanje politike in časten umik iz konflikta v Afganistanu, ki so ga ponujali ZN (Weiss in drugi 2004: 47). Ob tem so tudi ZDA uvidele, da obstaja možnost za okrepitev ZN ter za močnejše sodelovanje s SZ (Spanier in Wendzel 1996: 453). S povečanjem sodelovanja med velesilama je bilo VS omogočeno, da ponovno prevzame svojo nalogo zaščitnika mednarodnega miru in varnosti. Novo vlogo ZN so dobro sprejeli v Franciji, VB in Rusiji, saj jim je privilegirani položaj v VS omogočil ohranitev vsaj nekaj nekdanje ekonomske, politične in vojaške pomembnosti (Weiss in drugi 2004: 47–8).

Dejstvo je, da je bil konec hladne vojne pomemben mejnik v odnosih med državami kot tudi v delovanju ZN. S koncem hladne vojne se je začelo obdobje večjega sovpadanja interesov med državami članicami ZN (Armstrong in drugi 2004: 79). VS je postal veliko bolj dejaven pri iskanju rešitev mednarodnih konfliktov, na kar kaže ugotovitev, da se je v absolutnem številu odzval na več konfliktov, da je tedensko in mesečno sprejel več odločitev, da je sprejel več odločitev na podlagi VII. poglavja UL ZN in namestil več mirovni operacij. Vendar pa to ne pomeni, da je VS postal pomembnejši od vlad svojih stalnih članic (Wallenstein 1994: 103). Ponovno navdušenje nad ZN namreč ni trajalo dolgo, saj je kar kmalu postalo jasno, da tudi brez

¹² Deklaracija o ustanovitvi novega mednarodnega ekonomskega reda – *Declaration on the Establishment of a New International Economic Order* A/RES/3201 (S-VI), sprejeta 1. maja 1974. Dostopna na http://www.un.org/documents/instruments/docs_en.asp?year=1970 (30. marec 2007).

ideološke konfrontacije VS, zaradi razlik v nacionalnih interesih članic VS, še zmeraj deluje po načelu najnižjega skupnega imenovalca (Wedgwood 2000: 351). Vsaka izmed petih stalnih članic je namreč še zmeraj delovala tudi unilateralno, brez posvetovanja z ostalimi ali z ZN (Wallensteen 1994: 104).

Na sodelovanje držav članic VS, še posebej stalnih članic, kažejo resolucije, ki so bile sprejete v VS. Kadar je bila o določeni zadevi sprejeta resolucija, to pomeni, da je v VS obstajala določena mera soglasja o obravnavani zadevi. Nasprotno pa v primerih, kjer o zadevi, ki je sicer v pristojnosti VS, ni bilo sprejete nobene resolucije, to lahko kaže ali na željo ene ali več stalnih članic, da bi se zadeve lotile izven okvira VS, ali na splošno nepripravljenost za odziv, ali pa na nesoglasje med stalnimi članicami o vrsti odziva na določeno zadevo.¹³

¹³ Nekaj teh primerov obravnavam v podpoglavjih 4.4, 5.8, 5.9 in 6.15.

3. ANALIZA RESOLUCIJ VARNOSTNEGA SVETA

V tem poglavju podajam empirično podlago diplomske naloge, ki pokaže, katere afriške zadeve so bile obravnavane v VS oziroma o katerih je v VS obstajala zadostna mera soglasja za sprejem posamezne resolucije. Ob sočasni analizi sekundarnih virov, ki obravnavajo situacije v Afriki, ki so v pristojnosti VS, nam analiza sprejetih resolucij posredno pove tudi, o katerih afriških temah v VS ni bilo soglasja oziroma na katere zadeve se VS ni odzval.

V podpoglavju 3.1 opišem postopek sprejemanja resolucij v VS, kar nam pojasni, kakšna je vloga držav članic pri sprejemanju resolucij in kakšna je razlika med vlogo stalnih in nestalnih članic VS in tudi ostalih držav članic ZN. V podpoglavju 3.2 nato analizo resolucij VS začnem s pregledom števila resolucij, ki se nanašajo na določeno afriško državo ali regijo, kar nam pokaže, katere afriške zadeve je VS obravnaval. Podpoglavje 3.3 vsebuje analizo resolucij glede na tri obdobja – dekolonizacijo, hladno vojno in obdobje po hladni vojni, ki pove, koliko resolucij je bilo v VS sprejetih od nastanka ZN in koliko jih je bilo sprejetih v posameznem obdobju ter koliko med njimi se jih nanaša na afriške zadeve. Ta analiza pokaže, kakšen je obseg delovanja VS in kakšen delež tega delovanja zavzema obravnavo afriških zadev ter ali se to v različnih časovnih obdobjih spreminja. Podpoglavje 3.4 podaja analizo resolucij VS glede na njihovo vsebino in ločuje med resolucijami, ki se nanašajo na meddržavne spore, notranje zadeve, dekolonizacijo, administrativne zadeve in ostale zadeve, povezane z Afriko. Ta analiza nam pokaže, s kakšnimi vrstami zadev se VS ukvarja najpogosteje in ali se to v različnih časovnih obdobjih spreminja.

3.1 Postopek sprejemanja resolucij v Varnostnem svetu

Resolucija VS je lahko sprejeta šele po štirih korakih. Da lahko določena zadeva pride na dnevni red VS, mora to predlagati država članica (Ustanovna listina (UL) ZN, 35(1). člen); država nečlanica, ki lahko VS v obravnavo predlaga vsakršen spor, v katerem je soudeležena (35(2). člen); GS (11(3). člen); ali Generalni sekretar (99. člen). Drugi korak je razprava v VS o tem, ali bo zadeva sprejeta na dnevni red, ki lahko traja od par minut do nekaj dni (Bennett in Oliver 2002: 111). V primeru, da VS zadevo sprejme na dnevni red, sledi razprava, med katero lahko članica VS ali katerakoli država članica VS, ki je

povabljena na sejo VS (v skladu s 37. in 38. pravilom Pravilnika o postopku v VS),¹⁴ pripravi in predloži predlog ali osnutek resolucije. Zadnji, četrti, korak do sprejetja resolucije je glasovanje o predlogu, pri čemer se lahko zgodi, da nobena izmed predlaganih resolucij ne bo zbrala potrebnih devet glasov podpore v VS ali bo nanjo vložen veto katere izmed stalnih članic (UL ZN, 27. člen). V tem primeru resolucija ne bo sprejeta.

Resolucija VS o določeni temi bo torej sprejeta le, kadar je zadoščeno zgoraj omenjenim pogojem. Pri tem imajo, s pravico do veta, še posebej veliko vlogo stalne članice. V letih 1946–1990 na primer je bil veto uporabljen pri kar 35 odstotkih resolucij. V glavnem sta ga uporabljali ZDA in SZ, kadar sta bili vmešani v določen konflikt in sta z vetom preprečevali poskuse intervencije ZN (Nester 2001: 182). V zadnjih letih pa je bolj kot uporaba veta običajno, da se države vzdržijo glasovanja (Bennett in Oliver 2002: 111).

3.2 Kvantitativna analiza po državah in regijah

VS ZN je v svojih 60 letih obstoja v sprejetih resolucijah¹⁵ obravnaval 29 od 53 afriških držav¹⁶ in eno nesamoupravno ozemlje – Zahodno Saharo, ki ji je bilo namenjenih kar 56 resolucij VS. Šest držav je bilo predmet več kot 30 resolucij: Sierra Leone (34 resolucij), Liberija (39), Ruanda (44, med katerimi se jih 24 nanaša na Tribunal za Ruando, ki ga je ustanovil VS),¹⁷ DRK (51), Južna Afrika (54) in Angola (73).

Afriko lahko razdelimo na pet osnovnih regij – severna Afrika ali Magreb, zahodna Afrika, srednja Afrika, vzhodna Afrika in južna Afrika – pri tem ugotovimo, da je bila na dnevnem redu VS, glede na število sprejetih resolucij, največkrat južna Afrika z 213 resolucijami. Največ jih gre na račun državljanske vojne v Angoli ter manjšinske dominacije belih priseljencev v Južni Afriki, Zimbabveju in Namibiji. Najmanj

¹⁴ Začasni poslovnik o postopku v Varnostnem svetu – *Provisional Rules of Procedure of the Security Council*, sprejet 17. januarja 1946. Dostopen na <http://www.un.org/Docs/sc/scrules.htm> (6. april 2007).

¹⁵ Pri tej analizi izpuščam resolucije VS, s katerimi so bile afriške države sprejete v ZN.

¹⁶ Države, ki nikoli niso bile na dnevnem redu VS, so: Gana, Gabon, Burkina Faso, Kamerun, Republika Kongo, Mali, Niger, Nigerija, Madagaskar, Togo, Mavretanija, Tanzanija (Tanganjika in Zanzibar sta se združila v državo Tanzanija leta 1964; državi niti posamično niti kot Tanzanija nista bili na dnevnem redu VS), Kenija, Malavi, Gambija, Mavricius, Ekvatorialna Gvineja, Svazi, Zelenortske otočje, Komori, Sao Tome in Principe, Džibuti, Maroko, Alžirija.

¹⁷ Resolucija Varnostnega sveta 955 – *Security Council Resolution 955*, sprejeta 8. novembra 1994. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N95/140/97/PDF/N9514097.pdf?OpenElement> (4. april 2007).

zanimanja VS so pritegnile države Magreba – 20 resolucij. Med petimi državami Magreba ali severne Afrike je VS obravnaval tri. Leta 1961 je pozval k premirju v Tuniziji.¹⁸ Med 1992 in 1998 je VS sedemkrat in leta 2003 enkrat obravnaval Libijo v povezavi z mednarodnim terorizmom v obliki razstrelitev letal ter zaradi spora s sosednjim Čadom. Egipt pa je bil deležen pozornosti VS kar enajstkrat – dvakrat leta 1956 v povezavi s sueško krizo in devetkrat med 1973 in 1978 zaradi konflikta z Izraelom.¹⁹ Med 105 resolucijami o zahodni Afriki prevladujejo tiste, ki obravnavajo državljanske vojne v Liberiji, Sierr Leone in Slonokoščeni obali. V vzhodni Afriki, ki ji je namenjenih 109 resolucij, so največ zanimanja pritegnili konflikti v Sudanu in Somaliji ter obmejni spor med Etiopijo in Eritrejo. Med državami srednje Afrike – 122 resolucij – sta bila največkrat na dnevnem redu VS genocid v Ruandi in vojna v DRK. Analiza resolucij VS glede na afriške regije ne pokaže velikih razlik pri številčni porazdelitvi resolucij po posameznih regijah. Edina regija, ki izstopa, je severna Afrika, saj so države te regije redkeje na dnevnem redu VS kot države ostalih afriških regij. Izmed 43 držav podsaharske Afrike – držav vseh afriških regij, razen severne Afrike – je bilo 25 držav na dnevnem redu VS. Izmed šestih otoških držav afriškega kontinenta²⁰ so se pred VS znašli le Sejšeli, ki so se v letih 1981 in 1982 pritožili zaradi napada plačancev iz Južne Afrike.²¹

¹⁸ Resolucija Varnostnega sveta 164 – *Security Council Resolution 164*, sprejeta 22. junija 1961. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0171/71/IMG/NR017171.pdf?OpenElement> (20. februar 2007).

¹⁹ Konflikta med Egiptom in Izraelom ne uvrščam med afriške zadeve in ga zato v nadaljevanju naloge več ne omenjam.

²⁰ To so: Zelenortska otočje, Mavricius, Komori, Sao Tome in Principe, Sejšeli in Madagaskar.

²¹ Resolucija Varnostnega sveta 496 – *Security Council Resolution 496*, sprejeta 15. decembra 1981. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0418/83/IMG/NR041883.pdf?OpenElement> (20. februar 2007). Resolucija Varnostnega sveta 507 – *Security Council Resolution 507*, sprejeta 28. maja 1982. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0435/31/IMG/NR043531.pdf?OpenElement> (20. februar 2007).

Tabela 3.2.1: Število resolucij Varnostnega sveta po državah od 1945 do 2006

Država in nekdanja kolonialna sila ²²	Vstop v ZN	Št. resolucij ²³	Skupaj	
Egipt - VB	1945	11	20	Severna Afrika – Magreb
Libija - I	1955	8		
Maroko - Š+F	1956	0		
Alžirija - F	1962	0		
Tunizija - F	1956	1		
Mali - F	1960	0	105	Zahodna Afrika
Niger - F	1960	0		
Nigerija - VB	1960	0		
Gana - VB	1957	0		
Gvineja - F	1958	4		
Benin - F	1960	3		
Burkina Faso - F	1960	0		
Togo - N, F	1960	0		
Gvineja-Bisau - P	1974	3		
Liberija	1945	39		
Zelenortsko otočje - P	1975	0		
Slonokoščena obala - F	1960	22		
Gambija - VB	1965	0		
Mavretanija - F	1961	0		
Sierra Leone - VB	1961	34		
Kamerun - N, VB+F	1960	0		
Gabon - F	1960	0		
Sao Tome in Principe - P	1975	0		
Čad - F	1960	4		
Republika Kongo - F	1960	0		
Ruanda - N, B	1962	44		
Burundi - N, B	1962	14		
Ekvatorialna Gvineja - Š	1968	0		
Srednjeafriška rep. - F	1960	9		
DRK - B	1960	51		
Sudan - VB	1956	19	109	Vzhodna Afrika
Eritreja - I, VB	1993	24		
Etiopija	1945	24		
Komori - F	1975	0		
Uganda - VB	1962	5		
Madagaskar - F	1960	0		
Senegal - F	1960	6		

²² Legenda kolonialnih sil: VB – Velika Britanija, I – Italija, Š – Španija, F – Francija, P – Portugalska, B – Belgija, JR – Južna Afrika, N – Nemčija (nemške kolonije so po prvi svetovni vojni, kot mandatna ozemlja DN, pripadle VB, Franciji ali Belgiji).

²³ Število resolucij, ki jih je VS sprejel v 60 letih obstoja, ki se nanašajo na določeno državo ali temo.

Somalija - VB+I	1960	28				
Mavricius - VB	1968	0				
Kenija - VB	1963	0				
Sejšeli - VB	1976	2				
Džibuti - F	1977	0				
Tanganjika (po združitvi z Zanzibarjem leta 1964 - Tanzanija) - N, VB	1961	0	213	Južna Afrika		
Malavi - VB	1964	0				
Zanzibar (do 1964) - VB	1963	0				
Zambija - VB	1964	9				
Bocvana - VB	1966	4				
Lesoto - VB	1966	5				
Svazi - VB	1968	0				
Mozambik - P	1975	13				
Zimbabve - VB	1980	28				
Južna Afrika	1945	54				
Namibija - N, JR	1990	27				
Angola - P	1976	73				
Zahodna Sahara - Š		56			78	Resolucije, ki se ne nanašajo na določeno državo
Portugalska administracija		6				
Afrika kot celota		7				
Velika jezera		4				
Ostale resolucije		5				

Vir: Tabela je sestavljena na podlagi resolucij, ki so objavljene na uradni spletni strani VS ZN. Dostopni na http://www.un.org/Docs/sc/unsc_resolutions.html (25. januar 2007).

Še posebej zanimiva je analiza števila resolucij po državah glede na kolonialno silo, ki je zasedla določeno afriško državo. 19 kolonij VB je bilo obravnavanih v 169 resolucijah VS, kar je približno 8,9 resolucije na posamezno državo. Za primerjavo: seštevek resolucij francoskih 20 kolonij je 49, kar pomeni 2,5 resolucije na državo. Količniki ostalih kolonialnih sil so občutno višji: Belgija – 36,3 resolucije na državo; Italija – 20 in Portugalska – 17,8. Dve španski koloniji – Ekvatorialna Gvineja in del Maroka – sicer nikoli nista bili na dnevnem redu VS, vendar je med španske kolonije spadalo tudi ozemlje Zahodne Sahare, katerega status ureja kar 56 resolucij VS. To pomeni, da količnik resolucij VS na posamezno špansko kolonijo znaša 18,7.

Količnik števila resolucij na posamezno kolonijo nam že na prvi pogled kaže na razlike med obravnavo kolonij stalnih članic VS in kolonij drugih držav. Vprašanje je torej, kaj je tisto, kar je vplivalo na različno obravnavo afriških držav v VS. Prvi odgovor, ki se ponuja, je, da sta Francija in VB svoj položaj v VS izkoristili za vplivanje na

delovanje VS. Mogoče bi sicer bilo tudi to, da je bilo v njihih nekdanjih kolonijah preprosto manj situacij, ki bi zahtevale odziv VS, vendar bo analiza v podpoglavjih 4.3, 5.8, 5.9 in 6.15 pokazala, da temu ni bilo tako.

Ob tej analizi je potrebno izpostaviti tudi države, ki od nastanka ZN nikoli niso bile na dnevnem redu VS. Res je, da v nekaterih izmed teh držav v proučevanem obdobju ni bilo večjih konfliktov in tako tudi ne razloga, zakaj bi se države znašle pred VS. Vendar je veliko tudi primerov obsežnih konfliktov, ki so celo primerljivi s tistimi, s katerimi se je VS ukvarjal leta in leta. Na primer, leta 1960 je kongoleška provinca Katanga razglasila samostojnost, čemur je VS v naslednjih sedmih letih posvetil deset resolucij in mirovno operacijo.²⁴ Medtem ko razglasitvi samostojnosti nigerijske vzhodne province Biafre leta 1967 in triletni vojni, ki je temu sledila, VS ni namenil niti ene resolucije.²⁵

3.3 Kvantitativna analiza po obdobjih

Čas od nastanka ZN do leta 2006 sem razdelila na tri obdobja. Ta obdobja so določena glede na mejnike v odnosih med ZN in Afriko, ki so sicer povezani in tudi sovpadajo s ključnimi dogodki v mednarodni skupnosti. Obdobje **dekolonizacije** traja od nastanka ZN in do leta 1964, ki označuje zaključek mirovne operacije v Kongu. Obdobje **hladne vojne** sem omejila z letnicama 1965 in 1991. Tretje obdobje se začne leta 1992 s **koncem hladne vojne** in z začetkom odziva ZN na dogodka v Somaliji.

Tabela 3.3.1: Kvantitativna analiza resolucij Varnostnega sveta glede na tri obdobja

Obdobje	Število vseh resolucij	Število resolucij, povezanih z Afriko ²⁶	Delež ²⁷ (v %)
Dekolonizacija 1945–1964	199	53	26,6
Hladna vojna 1965–1991	526	160	30,4
Po hladni vojni 1992–2006	1.013	423	41,8
Skupaj	1.738	636	36,6

Vir: Tabela je sestavljena na podlagi resolucij, ki so objavljene na uradni spletni strani VS ZN. Dostopni na http://www.un.org/Docs/sc/unsc_resolutions.html (25. januar 2007).

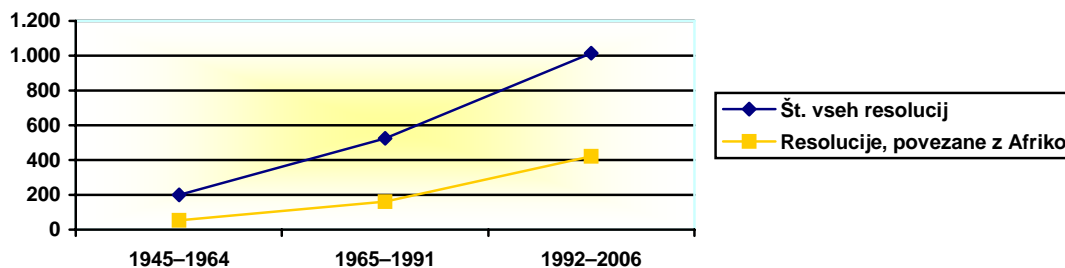
²⁴ Več o posredovanju ZN v Kongu v podpoglavju 4.2.

²⁵ Več o državljanski vojni v Nigeriji v podpoglavju 5.9.

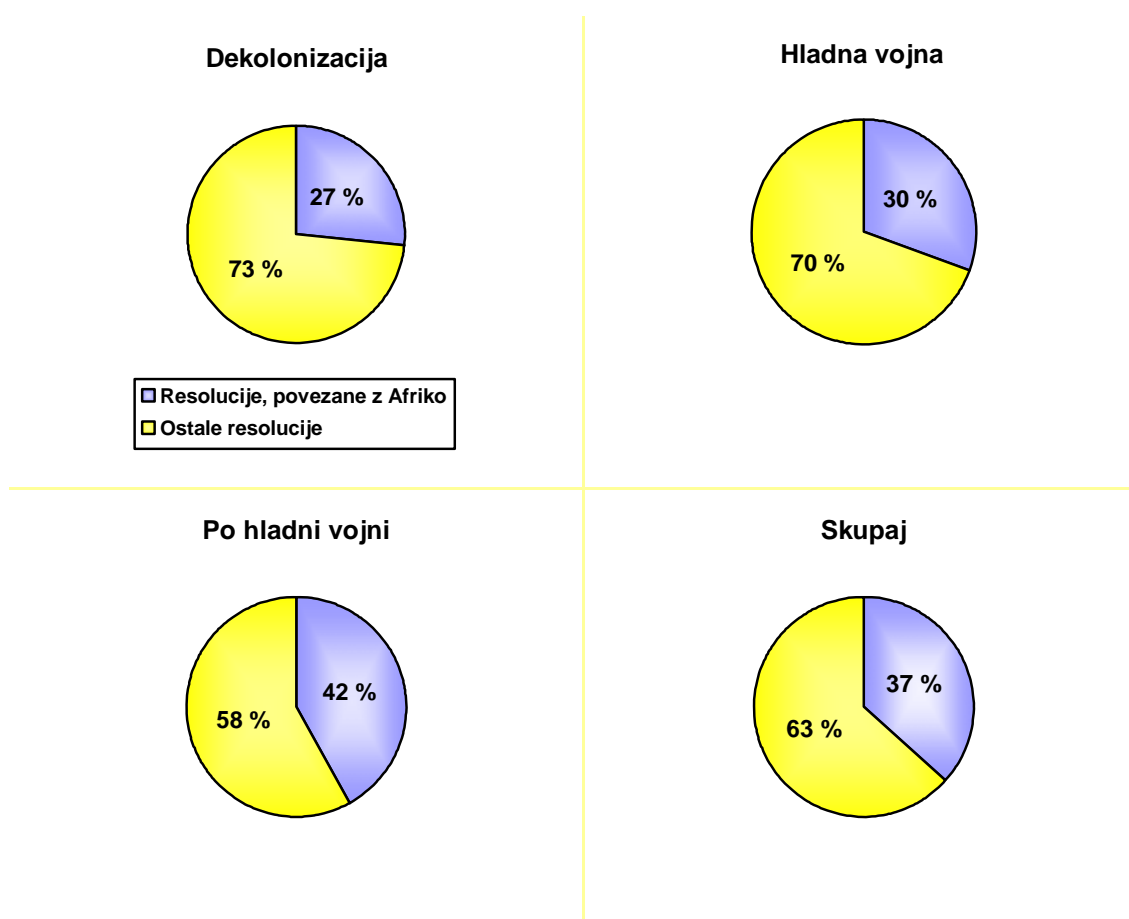
²⁶ Vključno z resolucijami o članstvu v ZN.

²⁷ Delež resolucij, povezanih z Afriko med vsemi sprejetimi resolucijami.

Graf 3.3.1: Slikovni prikaz tabele 3.3.1: kvantitativna analiza resolucij Varnostnega sveta glede na tri obdobja

Graf 3.3.2: Slikovni prikaz tabele 3.3.1: kvantitativna analiza resolucij Varnostnega sveta glede na tri obdobja – prikaz deležev

V povprečju več kot vsaka tretja resolucija, ki jo je od nastanka ZN sprejel VS, zadeva Afriko. V obdobju dekolonizacije od ustanovitve ZN ter do leta 1964 je bilo skupno število resolucij VS dokaj skromno. Izmed 199 resolucij VS, sprejetih v prvih dvajsetih letih obstoja ZN, se jih na Afriko nanaša 53, vendar pa je treba upoštevati, da se jih izmed

teh kar 34 nanaša na članstvo afriških držav v ZN. V 27 letih hladne vojne se je s porastom števila sprejetih resolucij skromno zvišal tudi delež resolucij VS, ki se nanašajo na afriške zadeve. Med temi se jih je 16 nanašalo na članstvo. V obdobju po hladni vojni pa se je ob drastičnem porastu skupnega števila vseh resolucij VS zelo povečal tudi delež resolucij, ki govorijo o afriških zadevah, saj se povprečno kar dve od petih resolucij nanašata na afriške zadeve. Ob tem o članstvu govori le ena.

3.4 Analiza po tipu resolucij glede na vsebino

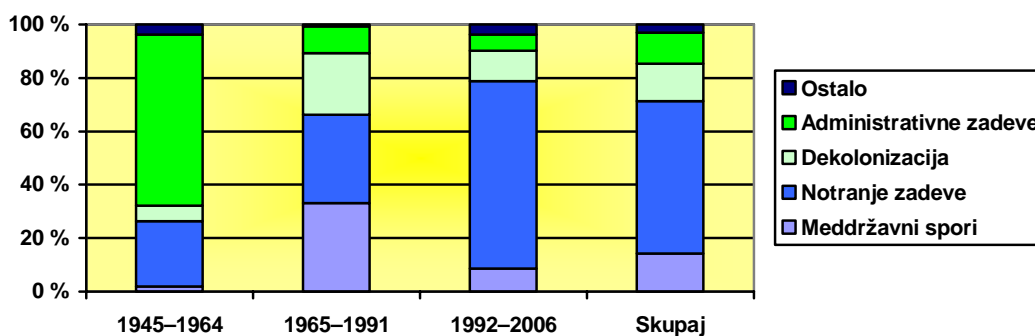
Resolucije delim glede na njihovo vsebino na pet skupin. In sicer na **meddržavne spore**, ki so v glavnem obmejni spori med dvema ali več državami (kot je na primer spor med Etiopijo in Eritrejo, ki traja od leta 1998), **notranje zadeve** (na primer režim apartheida v Južni Afriki, manjšinska vlada v Južni Rodeziji in državljanske vojne), zadeve, povezane z **dekolonizacijo** (na primer problemi v zvezi z osamosvajanjem portugalskih kolonij in Namibije), **administrativne zadeve** (na primer ustanavljanje in delovanje Tribunala za Ruando ter resolucije, s katerimi je VS posamezne afriške države sprejel v članstvo) in **ostalo**.

Tabela 3.4.1: Število resolucij Varnostnega sveta po vsebini resolucij

	Dekolonizacija 1945–1964 (delež v % (št.))	Hladna vojna 1965–1991 (delež v % (št.))	Po hladni vojni 1992–2006 (delež v % (št.))	Skupaj (delež v % (št.))
Meddržavni spori	1,9 (1)	33,1 (53)	8,5 (36)	14,2 (90)
Notranje zadeve	24,5 (13)	33,1 (53)	70,2 (297)	57,1 (363)
Dekolonizacija	5,7 (3)	23,1 (37)	11,6 (49)	14 (89)
Administrativne zadeve	64,2 (34)	10 (16)	5,9 (25)	11,9 (75)
Ostalo	3,8 (2)	0,6 (1)	3,8 (16)	3 (19)
Skupaj (št.)	53	160	423	636

Vir: Tabela je sestavljena na podlagi resolucij, ki so objavljene na uradni spletni strani VS ZN. Dostopni na http://www.un.org/Docs/sc/unsc_resolutions.html (25. januar 2007).

Graf 3.4.1: Slikovni prikaz tabele 3.4.1: Število resolucij Varnostnega sveta po vsebini resolucij

Med resolucijami, ki obravnavajo spore med dvema ali več državami, je bila večina sprejetih v obdobju hladne vojne. Prevladovali so obmejni spori med Južno Afriko in Južno Rodezijo ter njenimi sosedami. Po hladni vojni v tej kategoriji prevladuje spor med Etiopijo in Eritrejo, o katerem je bilo sprejetih 19 resolucij VS.

Največ resolucij, ki govorijo o konfliktih znotraj držav in ki predstavljajo dobro polovico vseh resolucij o afriških zadevah, je bilo sprejetih v obdobju po hladni vojni. V obdobju hladne vojne velika večina resolucij (44) v tej kategoriji govori o zadevah, povezanih z Južno Afriko in Južno Rodezijo, medtem ko so v obdobju po hladni vojni največ resolucij (25 ali več) zbrale Angola, DRK, Liberija, Sierra Leone in Somalija.

Med resolucijami, ki govorijo o zadevah, povezanih z dekolonizacijo, jih je bilo največ sprejetih v obdobju po hladni vojni, vendar se vse nanašajo na temo Zahodne Sahare. Tri resolucije te kategorije, ki so bile sprejete v obdobju dekolonizacije, se nanašajo na probleme ozemelj, ki so bila pod portugalsko administracijo, medtem ko se resolucije te kategorije, sprejete v obdobju hladne vojne, nanašajo na Namibijo in Zahodno Saharo.

Med administrativne zadeve uvrščam resolucije o članstvu v ZN in resolucije, ki urejajo zadeve, povezane s Tribunalom za Ruando. Tako se v prvih dveh obdobjih vse resolucije v tej kategoriji nanašajo na članstvo, v obdobju hladne vojne pa se vse, razen ene, s katero je bila v ZN sprejeta Eritreja, nanašajo na Tribunal za Ruando.

Med ostale resolucije sem uvrstila tiste, ki jih ni bilo mogoče uvrstiti v nobeno drugo kategorijo, zato ta skupina vsebuje raznolike resolucije. Dve, sprejeti v obdobju

dekolonizacije, se nanašata na upravljanje Sueškega kanala, medtem ko se jih večina, sprejetih v obdobju po hladni vojni, nanaša na resolucije o Libiji²⁸ in na teme, ki zadevajo Afriko kot celoto.²⁹

Med letoma 1998 in 2005 je VS ZN sprejel osem resolucij, ki se nanašajo na Afriko kot celoto ali na afriške regije. Pet izmed teh resolucij je bilo sprejetih leta 1998. Vseh pet resolucij se nanaša na Afriko kot celoto, vendar obravnavajo različne teme. Resolucija VS 1170³⁰ na primer ustanavlja *ad hoc* delovno skupino, da prouči priporočila Generalnega sekretarja iz njegovega poročila o Vzrokih konfliktov in promociji trajnega miru in trajnostnega razvoja v Afriki, ki se nanašajo na ohranitev mednarodnega miru in varnosti, ter pripravi okvir za njihovo implementacijo. Resolucija VS 1196³¹ govori o embargih na orožje; resolucija VS 1197³² o sodelovanju med ZN in afriškimi regionalnimi organizacijami, predvsem OAE, resolucija VS 1208³³ o begunskih taboriščih; resolucija VS 1209³⁴ pa je posvečena nezakonitim tokovom orožja v Afriko in na afriškem kontinentu.

Leta 2000 je VS v resoluciji 1318³⁵ na Milenijskem vrhu sprejel deklaracijo o zagotovitvi učinkovite vloge VS pri ohranjanju miru in varnosti, še posebej v Afriki. V deklaraciji VS med drugim potrjuje svojo enakomerno zavezanost ohranjanju miru in varnosti v vseh regijah sveta, pri čemer bo posebno pozornost namenil specifičnim

²⁸ Več o resolucijah VS, ki se nanašajo na Libijo v podpoglavju 6.5.

²⁹ Več o resolucijah, ki se nanašajo na Afriko kot celoto v podpoglavju 6.15.

³⁰ Resolucija Varnostnega sveta 1170 – *Security Council Resolution 1170*, sprejeta 28. maja 1998. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N98/147/53/PDF/N9814753.pdf?OpenElement> (8. april 2007).

³¹ Resolucija Varnostnega sveta 1196 – *Security Council Resolution 1196*, sprejeta 16. avgusta 1998. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N98/271/65/PDF/N9827165.pdf?OpenElement> (8. april 2007).

³² Resolucija Varnostnega sveta 1197 – *Security Council Resolution 1197*, sprejeta 18. avgusta 1998. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N98/275/20/PDF/N9827520.pdf?OpenElement> (8. april 2007).

³³ Resolucija Varnostnega sveta 1208 – *Security Council Resolution 1208*, sprejeta 19. novembra 1998. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N98/362/90/PDF/N9836290.pdf?OpenElement> (8. april 2007).

³⁴ Resolucija Varnostnega sveta 1209 – *Security Council Resolution 1209*, sprejeta 19. novembra 1998. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N98/363/25/PDF/N9836325.pdf?OpenElement> (8. april 2007).

³⁵ Resolucija Varnostnega sveta 1381 – *Security Council Resolution 1381*, sprejeta 7. septembra 2000. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N00/634/66/PDF/N0063466.pdf?OpenElement> (8. april 2007).

značilnostim afriških konfliktov. Januarja 2003 je VS v resoluciji 1459³⁶ izrazil podporo pobudi za regulacijo trgovine z diamanti – kimberleyškemu procesu certifikatov za grobe diamante (*Kimberley Process Certification Scheme for Rough Diamonds*) in potrdil pozitivno povezavo med nezakonito trgovino z grobimi diamanti iz določenih delov sveta in podaljševanjem oboroženih konfliktov, ki vplivajo na mednarodni mir in varnost, kar se še posebej nanaša na konflikte v Afriki. Zadnja izmed dodatnih resolucij je resolucija 1467,³⁷ v kateri je VS sprejel deklaracijo o širjenju lahkega orožja in aktivnostih plačancev, ki so posebna grožnja miru v zahodni Afriki.

Pregled po obdobjih nam pokaže, da so v obdobju dekolonizacije prevladovali administrativne zadeve. Med hladno vojno se je med afriškimi zadevami VS največkrat ukvarjal z meddržavnimi spori in notranjimi zadevami afriških držav. Po koncu hladne vojne pa se je velika večina resolucij VS, ki obravnavajo afriške zadeve, nanašala na konflikte znotraj držav.

Vendar pa analiza resolucij VS pokaže le del celotne slike. Za celotno sliko odnosov med VS in Afriko je potrebno podrobneje vsebinsko pogledati vsako afriško zadevo, s katero se je VS ukvarjal posebej, kot tudi tiste, o katerih VS ni sprejel nobene resolucije, čeprav so te zadeve na videz precej podobne tistim, ki jih je VS obravnaval.

³⁶ Resolucija Varnostnega sveta 1459 – *Security Council Resolution 1459*, sprejeta 28. januarja 2003. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N03/227/58/PDF/N0322758.pdf?OpenElement> (8. april 2007).

³⁷ Resolucija Varnostnega sveta 1467 – *Security Council Resolution 1467*, sprejeta 18. marca 2003. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N03/285/98/PDF/N0328598.pdf?OpenElement> (8. april 2007).

4. PREGLED ODNOSOV MED AFRIKO IN VARNOSTNIM SVETOM V OBDOBJU DEKOLONIZACIJE

V tem in naslednjih dveh poglavjih podajam razlago empirične analize iz prejšnjega poglavja s pomočjo zgodovinskega pogleda na odnose med Afriko in VS od nastanka ZN. V tem poglavju me zanima, kako se je VS ukvarjal z Afriko in afriškimi zadevami v obdobju dekolonizacije. Tri afriške zadeve – Južna Afrika, Kongo in portugalska administracija –, ki so bile na dnevnem redu VS v tem obdobju obravnavam posebej v podpoglavjih 4.1, 4.2 in 4.3. V podpoglavju 4.4 pa obravnavam zadevo na katero se VS ni odzval – državljansko vojno v Alžiriji. Analiza odziva VS na posamezne afriške zadeve ter interesov in vpliva stalnih članic VS na ta odziv nam pomagajo pojasniti odnos VS do Afrike.

Če ne upoštevamo resolucij, ki se nanašajo na članstvo v ZN, je bilo v obdobju od nastanka ZN leta 1945 do leta 1964 sprejetih le dvajset resolucij, ki se nanašajo na Afriko. Razlog za tako majhno število resolucij lahko najdemo v dejstvu, da je bilo to obdobje dekolonizacije in so se afriške države šele osamosvajale in postopno včlanjevale v organizacijo. Med ustanovnimi članicami ZN so bile namreč le štiri afriške države, leta 1959 je organizacija štela deset afriških članic, medtem ko jih je bilo leta 1964 že 37. Izmed teh 19 resolucij jih je bila večina – 17 – sprejetih po letu 1959. Dve, ki sta bili sprejeti leta 1956, bi morda prej lahko uvrstili med zadeve Bližnjega vzhoda kot med zadeve Afrike. Šlo je namreč za resoluciji 118³⁸ in 119,³⁹ ki obravnavata Sueško krizo. Prva ureja uporabo sueškega kanala, druga pa poziva k nujni posebni seji GS ZN, saj zaradi nesoglasja med stalnimi članicami glede Sueškega vprašanja VS ni mogel ukrepati.

³⁸ Resolucija Varnostnega sveta 118 – *Security Council Resolution 118*, sprejeta 13. oktobra 1956. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/109/52/IMG/NR010952.pdf?OpenElement> (2. april 2007).

³⁹ Resolucija Varnostnega sveta 119 – *Security Council Resolution 119*, sprejeta 31. oktobra 1956. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/109/53/IMG/NR010953.pdf?OpenElement> (2. april 2007).

4.1 Južna Afrika

O politiki apartheida v Južni Afriki⁴⁰ je na pobudo Indije GS prvič razpravljal že leta 1946, v naslednjih petih desetletjih je tej temi posvetil več kot 200 debat, ki so z večanjem števila afriških članic ZN postajale vse bolj ostre v obsojanju manjšinskega režima in apartheida v Južni Afriki (O'Sullivan 2005). Tema apartheida se je na dnevnem redu VS znašla šele leta 1960. Do leta 1964 pa so bile na to temo sprejete štiri resolucije VS.

4.2 Kongo

Eden izmed največjih izzivov, s katerim so se ZN soočili v obdobju dekolonizacije, je bilo posredovanje v Kongu⁴¹ med letoma 1960 in 1964,⁴² ki je organizacijo pahnilo v finančno krizo, od katere si ni nikoli opomogla in je ZN stala celo takratnega Generalnega sekretarja Daga Hammarskjölda. Operacija v Kongu je pokazala, kako zapletena lahko postane dekolonizacija, kadar se v proces vključijo zunanje sile z lastnimi interesi, in tudi, kako operacije ZN hitro postanejo žrtev politik hladne vojne. Intervencija v Kongu je bila zato zadnja velika mirovna operacija ZN do konca hladne vojne (O'Sullivan 2005).

Republika Kongo, nekdanja belgijska kolonija, se je osamosvojila junija 1960. Le nekaj dni po razglasitvi samostojnosti so se začeli neredi. Provinca Katanga se je odcepila od države in oblikovala svojo *de facto* državo. Belgija je za zaščito svojih državljanov ter za vzpostavitev miru in reda, brez privolitve kongoleške vlade, v državo poslala svoje vojaške sile. Belgijske sile so potem neposredno podprle odcepitev Katange. Vlada predsednika Josepha Kasavabuja in premiera Patricea Lumumbe je za zaščito pred zunanjo agresijo na pomoč poklicala ZN (Gibbs 2000: 363).

Takratni Generalni sekretar Hammarskjöld je z uporabo 99. člena UL ZN 13. julija 1960 VS prosil, da pretehta možnost tehnične pomoči Kongu ter obravnava varnostne razmere v državi. VS je bil razdeljen pri vprašanju, ali naj zahteva belgijski umik iz države, VB, Francija in Kitajska so se namreč vzdržale glasovanja. S tem sta prvi dve

⁴⁰ Več o Južni Afriki in VS v pod poglavju 5.2.

⁴¹ Od leta 1997 se država imenuje Demokratična republika Kongo (*Democratic Republic of Congo*); pred tem je bil to Zaire; v času med 1960 in 1964 pa Kongoška republika (*Republic of the Congo*)

⁴² VS je dogajanju v Kongu namenil deset resolucij.

izrazili svojo podporo Belgiji, medtem ko je Kitajska nasprotovala misiji ZN (Calvocoressi 2001: 524). Vendar je bila nekaj dni kasneje sprejeta resolucija VS 143,⁴³ ki Belgijo poziva k umiku vojaških sil iz Republike Kongo in ustanavlja Operacijo ZN v Kongu (*Opération des Nations Unies au Congo* – ONUC). Glavne naloge ONUC, ki je na vrhuncu operacije štel 20.000 oseb, so vključevale pomoč kongoleški vladi pri ohranjanju reda ter ohranitvi politične neodvisnosti in ozemeljske celovitosti države. Belgijci so potem v nekaj dneh zapustili Kongo – razen province Katange (Calvocoressi 2001: 525).

V naslednjih mesecih so se odnosi med predsednikom in premierom Konga zaostri in privedli do odprte konfrontacije med njima, pri čemer je premier Lumumba pridobil podporo SZ, predsednik Kasavubu pa pomoč zahoda (Macqueen 2002: 44–5). V začetku leta 1961 je bil Lumumba umorjen v okoliščinah, ki kažejo na morebitno vpletenost ZDA in Belgije (*ibid.* 50–1).

Naslednje leto in pol je bil Kongo politično razdeljen na tri dele: vlado v glavnem mestu Leopoldville, separatistično Katango pod vodstvom Moisa Tshombe, ki je imel podporo Belgije, in vlado v Stanleyvillu pod vodstvom Antoineta Gizenga – naslednikom Lumumbe –, ki je imel podporo SZ. Poseg SZ se je izkazal za nedobrodošlega in Rusi so bili izgnani iz države, kar je zelo škodovalo ruskemu ugledu v Afriki (*ibid.* 523). Gizengo je z vojaško opremo in orožjem oskrbovala tudi Kitajska (Greig 1977: 66).

Poleg Belgije so ključno vlogo v Kongu igrale tudi ZDA, ki so v ONUC, ki mu je poveljeval Američan in ki so mu polovico finančnih sredstev zagotovile ZDA, videle obrambo pred sovjetskim posredovanjem in širitvijo sovjetskega vpliva. Pri tem je bil osnovni ameriški cilj zagotoviti stabilnost države z nasprotovanjem odcepitvi Katange in tudi Gizengi v Stanleyvillu (Laïdi 1990: 15).

Z osamosvajanjem afriških držav se je velesilama, SZ in ZDA, ki lastnih kolonij v Afriki nista imeli, ponudila priložnost za širitev svojega vpliva v Afriki, kar sta s pridom izkoristili. Kongo je tipični primer, ki pa se od poznejših poskusov razlikuje po tem, da sta se – zaradi premalo predhodnjih izkušenj s takim reševanjem konfliktov – velesili strinjali s posredovanjem v okviru ZN. Pri prvotnem odzivu VS na dogajanje v Kongu je

⁴³ Resolucija Varnostnega sveta 143 – *Security Council Resolution 143*, sprejeta 22. julija 1960. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0157/34/IMG/NR015734.pdf?OpenElement> (10. april 2007).

verjetno veliko vlogo igralo dejstvo, da je to bila nekdanja belgijska kolonija, kar je pomenilo, da ob izbruhu krize v VS med stalnimi članicami VS ni bilo že izoblikovanih pomembnih interesov, ki bi odziv VS preprečili. S posredovanjem v Kongu se je začela hladna vojna na afriškem kontinentu. Izkušnja te operacije je negativno vplivala na odziv VS na afriške krize do začetka konca hladne vojne. Šele takrat je bila namreč v Afriko poslana naslednja mirovna operacija ZN.

4.3 Ozemlja pod portugalsko administracijo

Proces dekolonizacije se je izkazal za zelo težavnega tudi na ozemljih pod portugalsko administracijo (Angola,⁴⁴ Mozambik,⁴⁵ Zelenortske otočje, Gvineja-Bisau,⁴⁶ Sao Tome in Principe), ki jih je GS z resolucijo 1542 (XV)⁴⁷ leta 1960 razglasila za nesamoupravna ozemlja v pomenu devetega poglavja UL ZN. Vendar je Portugalska vztrajala pri tem, da so to njena čezmorska ozemlja. Do leta 1964 je VS tej temi posvetil tri resolucije in kasneje, do leta 1972, še tri. Do leta 1976 je bilo vseh pet držav samostojnih. Portugalskemu kolonializmu je bilo med letoma 1963 in 1972 posvečenih še 11 dodatnih resolucij. Šest jih obravnava pritožbe Senegala v zvezi s kršitvami njegove suverenosti in ozemeljske celovitosti na mejnem območju z Gvinejo-Bisau, ki so jih domnevno zagrešile portugalske sile; štiri resolucije obravnavajo pritožbe Gvineje nad portugalskim obstreljevanjem gvinejskih vasi na meji med Gvinejo in Gvinejo-Bisau; ena pa obravnava Zambijo, ki se je pritožila nad portugalskim bombardiranjem zambijske vasi na obmejnem območju med Zambijo in Mozambikom. Tudi v tem primeru lahko odziv VS pripišemo dejstvu, da Portugalska ni stalna članica VS in zato ni mogla preprečiti obravnave dogajanja v svojih kolonijah v VS.

4.4 Alžirija

Francoska kolonialna politika se je izkazala za najbolj brezkompromisno v primeru Alžirije, ki so jo francozi videli kot del Francije. Francoska manjšina v Alžiriji, ki je pred

⁴⁴ Več o Angoli in VS v podpoglavju 5.4.

⁴⁵ Več o Mozambiku in VS v podpoglavju 6.1.

⁴⁶ Več o Gvineji-Bisau in VS v podpoglavju 6.11.

⁴⁷ Resolucija Generalne skupščine 1542 (XV) – *General Assembly Resolution 1542 (XV)*, sprejeta 15. decembra 1960. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/153/16/IMG/NR015316.pdf?OpenElement> (4. april 2007).

osamosvojitvijo predstavljala deset odstotkov prebivalstva države, je bila lastnica najboljše zemlje ter je nadzirala najpomembnejše sektorje ekonomije, zaradi česar je trdno nasprotovala osamosvojitvi. Upor Nacionalne osvobodilne fronte (*National Liberation Front* – NLF) leta 1954 se je hitro razširil v državljansko vojno, ki je trajala osem let, do alžirske osamosvojitve leta 1962 (Lundestad 2005: 233–4). Po osamosvojitvi je Alžirijo zapustila večina francoskih priseljencev – okoli milijon (Arnold 2006: 174).

Državljska vojna v Alžiriji nikoli ni bila na dnevnem redu VS. Razlog za to je najverjetneje v tem, da je bila v konflikt vpletena Francija, ki ima kot stalna članica v VS pravico do uporabe veta. V primeru, da bi bila zadeva predlagana v obravnavo VS, bi se zelo verjetno zgodilo podobno kot v primeru Maroka – prav tako francoske kolonije –, ki zaradi francoskega nasprotovanja ni bil sprejet na dnevni red VS.⁴⁸

⁴⁸ Več o tem v Bailey, Sydney D. in Sam Daws (1998): *The procedure of the UN Security Council*. Oxford: Clarendon Press, st. 89–90.

5. PREGLED ODNOSOV MED AFRIKO IN VARNOSTNIM SVETOM MED HLADNO VOJNO

V petem poglavju nadaljujem z analizo afriških tem, s katerimi se je VS ukvarjal, in tudi nekaterih, ki so bile spregledane. Poglavje zajema afriške zadeve, ki so bile obravnavane v obdobju hladne vojne, torej med letoma 1965 in 1991. V prvih sedmih podpoglavjih, izmed katerih se vsako nanaša na posamezno zadevo, ki jih je VS obravnaval, najprej podajam opis okoliščin oziroma konteksta in nato še analizo odziva VS in analizo vloge, ki so jo pri odzivu VS igrale stalne članice. V dodatnih dveh podpoglavjih pa predstavljam dva konflikta – državljansko vojno v Nigeriji in posredovanje Tanzanije v Ugandi –, na katera se VS ni odzval.

V obdobju hladne vojne so bile izmed afriških tem na dnevnem redu VS najpogostejše predvsem tiste, povezane z Južno Afriko, Namibijo in Južno Rodezijo. Večina (79 odstotkov) resolucij VS o Afriki, ki so bile sprejete v obdobju hladne vojne, se namreč ukvarja s problemom manjšinskih vlad na jugu afriškega kontinenta. VS je obravnaval tudi dogajanje v Angoli, Čadu, Beninu in Zahodni Sahari.

Vztrajnost dominacije belih priseljencev nad večinskim temnopoltim prebivalstvom na jugu afriškega kontinenta – Južna Rodezija, Južna Afrika in ozemlje Jugozahodne Afrike (Namibija) pod nadzorom Južne Afrike – je vse do začetka devetdesetih let 20. stoletja pomenila stalno prisotnost Afrike na dnevnem redu ZN. GS ZN se je s problemom bele manjšinske vlade na jugu kontinenta ukvarjal več kot štiri desetletja. VS ZN namreč v večini primerov ni bil zmožen ukrepati, saj so v njem južnoafriški režimi imeli močne zahodne zaveznike, predvsem VB in ZDA, ki sta pri odločitvah proti režimom grozili z vetom in ga v več kot 20 primerih tudi uporabili. Vprašanje samoodločbe se je na jugu Afrike, tako kot v ostalih delih kontinenta, pomešalo s politikami hladne vojne. Zahodne sile so tako podpirale bele manjšinske vlade, ki so predstavljale neke vrste trdnjave antikomunizma v regiji (O'Sullivan 2005).

5.1 Južna Rodezija

Režim belih priseljencev je leta 1965 Južno Rodezijo enostransko razglasil za neodvisno državo in jo uredil po zgledu sistema apartheida v sosednji Južni Afriki. To je

bilo prvič, da so se ZN odzvali z ekonomskimi sankcijami (O'Sullivan 2005). Marca 1970 se je Rodezija razglasila za republiko in razpisala volitve. Vendar sta neodvisnost in status republike ostali nepriznani. Južna Rodezija je bila z vidika mednarodne skupnosti še zmeraj kolonija VB, katere odgovornost za dogajanje v Rodeziji so potrjevale resolucije VS, še posebej resolucija 326.⁴⁹ Ker VB ni resno ukrepala, sta SZ in Poljska predlagali resolucijo, s katero obsojata nepripravljenost VB, da bi uporabila silo. Proti resoluciji sta ZDA in VB uporabili veto (Arnold 2006: 501). Ekonomske sankcije so bile edina oblika pritiska na manjšinski režim, vendar tudi teh veliko držav ni spoštovalo.⁵⁰ In vendar so sankcije veliko prispevale k zmanjšani ekonomski rasti, ki je pospešila pozive k sporazumu (*ibid.* 509). Vse bolj izolirana Rodezija se je pritiskom uklonila šele leta 1979, 13 let kasneje, s podpisom posebnega sporazuma (*Lancaster House Agreement*), ki je sicer končal belsko nadvlado, vendar je obenem s sistemom kvot zajamčil zaščito položaja belske manjšine v politični in gospodarski sferi nove države, ki se je sedaj imenovala Zimbabve (O'Sullivan 2005).

Situaciji v Južni Rodeziji/Zimbabveju je bilo posvečenih 21 resolucij ter še dodatnih pet zaradi povezanih konfliktov med Rodezijo in Zambijo,⁵¹ dve zaradi rodezijske agresije na Mozambik in dve, posvečeni konfliktu med Rodezijo in Bocvano.⁵² VS pri reševanju rodezijskega problema ni igral pomembne vloge. Sprejel je sicer nekaj resolucij, vendar je bil njihov učinek majhen, saj so bile sankcije VS velikokrat kršene. Ob tem je VS v vseh resolucijah poudarjal glavno vlogo VB pri iskanju rešitve problema, kar ponovno kaže na poseben položaj stalnih članic VS, ki so obenem tudi nekdanje kolonialne sile.

⁴⁹ Resolucija Varnostnega sveta 326 – *Security Council Resolution 326*, sprejeta 2. februarja 1973. Dostopna na <http://daccess-ods.un.org/TMP/2143704.html> (5. maj 2007).

⁵⁰ Sankcij niso spoštovale Portugalska, Južna Afrika in VB (Arnold 2006: 520).

⁵¹ Januarja 1973 je Južna Rodezija zaprla mejo z Zambijo zaradi okrepljenega gverilskega delovanja na obmejnem območju ob reki Zambezi, kar je Zambiji povzročilo veliko gospodarsko škodo. VS je na območje poslal posebno skupino za ocenitev škode, ki jo je Južna Rodezija povzročila Zambiji, ter sprejel resolucijo, s katero obsoja ekonomsko izsiljevanje in vojaške grožnje Zambiji (resolucija 326 je bila sprejeta s 13 glasovi – VB in ZDA sta se glasovanja vzdržali) (Arnold 2006: 507–8).

⁵² Južna Rodezija je namreč izvedla napade na taborišča upornikov proti manjšinskemu režimu, ki so delovali iz sosednjih Mozambika in Bocvane (Arnold 2006: 514).

5.2 Južna Afrika

V sosednji Južni Afriki se je boj med črnsko večino in belsko manjšino, ki je vladala s pomočjo sistema apartheida, končal šele ob koncu 80. let, potem ko je, zaradi vsesplošne obsodbe režima, Južna Afrika postala neke vrste izobčenka mednarodne skupnosti. Primer Južne Afrike je razkril konflikt med zahodom in državami v razvoju (O'Sullivan 2005). Leta 1963 je VS proti Južni Afriki vzpostavil embargo na orožje, ki je bil prostovoljne narave in so ga zahodne države ali popolnoma ignorirale (Francija) ali skušale obiti (VB). Istega leta je VS dogajanje v Južni Afriki dvakrat označil za 'hudo motnjo' mednarodnemu miru. Z besedo 'motnja' je na zahtevo ZDA in VB nadomestil 'grožnja', saj bi oznaka 'grožnja mednarodnemu miru' v skladu z UL ZN zahtevala strožje ukrepe (Arnold 2006: 339, 343). Zahteve po strožjih sankcijah, h katerim je pozivala večina v GS, pa so bile skozi celotna 60. in 70. leta soočene z nasprotovanjem ZDA, VB in Francije. Zaradi središčnega pomena v boju proti širjenju komunizma v Afriki, ki ga je Južna Afrika v obdobju hladne vojne imela za zahodne države, so tri zahodne stalne članice VS vztrajale pri tem, da bi sankcije proti Južni Afriki kršile njeno suverenost (O'Sullivan 2005).

Zahodne države, z VB, ZDA in Francijo na čelu, so sicer obsojale apartheid, vendar niso veliko storile, da bi ga končale. Njihove investicije in trgovinske vezi z Južno Afriko so bile namreč tiste, ki so režimu zagotovile gospodarsko podporo, ki mu je omogočala preživetje (Arnold 2006: 343). Investicije v Južni Afriki so bile privlačne ravno zaradi nizke cene dela, ki jo je omogočil sistem apartheida (*ibid.* 338). Nasprotno pa je SZ podpirala gibanja proti režimu apartheida in širila protizahodno propagando (*ibid.* 584).

V sredini 70. let so delavski upori in pozivi različnih zunanjih nevladnih organizacij vplivali na povišanje plač ter omajali ugled Južne Afrike kot stabilne države, privlačne za investicije (Arnold 2006: 582–3). To je v povezavi z neuspešnim južnoafriškim posegom v angolsko državljansko vojno povečalo izolacijo države ter okrepilo pozive k spremembi režima. Ob koncu 70. let Južna Afrika ni mogla več računati na zavezništvo ZDA in VB kot tudi ne Francije (*ibid.* 596).

Vendar se je vloga ZN v Južni Afriki povečala šele v letu 1992 z ustanovitvijo misije opazovalcev z mandatom nadzora procesa miru in sprave in pomoči pri tranziciji in pripravi na prve odprte volitve v Južni Afriki leta 1994 (O'Sullivan 2005).

VS je v obdobju hladne vojne režim v Južni Afriki neposredno obravnaval v 54 resolucijah in posredno v dveh pritožbah Sejšelov.⁵³ Izmed teh 54 se jih 23 nanaša na pritožbe Zambije, Angole, Bocvane in Lesota zaradi južnoafriških kršitev njihove suverenosti in ozemeljske celovitosti. V tem obdobju torej med stalnimi članicami VS ni bilo zadostnega interesa za rešitev južnoafriškega problema. Dejstvo je, da je bila zadeva na dnevni red VS v veliki meri sprejeta pod vplivom pritiska večine v GS, ki pa na nadaljnje reševanje zadeve v VS ob nasprotovanju treh stalnih članic VS ni več imela vpliva.

5.3 Namibija

Med dodatne resolucije, posredno povezane z režimom v Južni Afriki, lahko prištejemo še 27 resolucij, ki se nanašajo na situacijo v Namibiji. Jugozahodno Afriko oz. Namibijo⁵⁴ je DN klasificiral kot mandat razreda C pod administracijo sosednje Južne Afrike, ki je po več desetletjih uprave uvedla represivne metode apartheida in si poskušala ozemlje tudi uradno priključiti (O'Sullivan 2005). V 60. letih je GS v številnih resolucijah obsojal južnoafriško zasedbo Namibije, medtem ko je razpravo v VS preprečevala uporaba veta zahodnih stalnih članic VS. Šele leta 1970 je VS, pod pritiskom GS, sprejel resolucijo 276,⁵⁵ s katero je uradno končal mandat Južne Afrike v Namibiji in razglasil nadaljnjo južnoafriško okupacijo za nezakonito. Okupacijo Namibije je za nezakonito leta 1971 razglasilo tudi Meddržavno sodišče (Macqueen 2002: 109).

Problemi Namibije so bili tesno povezani z državljansko vojno v sosednji Angoli, v katero se je, s pomočjo svojih vojaških baz v Namibiji, vmešala tudi Južna Afrika. Pred angolsko osamosvojitvijo leta 1975 je južnoafriška vojska podpirala portugalske kolonialne sile. Po letu 1975, ko se je njena prisotnost zelo povečala, pa je podpirala Narodno unijo za popolno samostojnost Angole (*União Nacional para a Independência Total de Angola* – UNITA), ki je bila v konfliktu z marksističnim Ljudskim gibanjem za osvoboditev Angole (*Movimento Popular de Libertação de Angola* – MPLA), ki je po portugalskem umiku prevzelo oblast v državi. Pri tem je UNITA imel posredno podporo

⁵³ Več o pritožbi Sejšelov v podpoglavju 3.2.

⁵⁴ Z resolucijo GS 2145 (1966) se je ime Jugozahodne Afrike spremenilo v Namibijo (Arnold 2006: 345).

⁵⁵ Resolucija Varnostnega sveta 276 – *Security Council Resolution 276*, sprejeta 30. januarja 1970. Dostopna na <http://daccess-ods.un.org/TMP/4744389.html> (6. maj 2007).

ZDA – prek Južne Afrike, medtem ko so kubanske sile s pomočjo SZ okrepile MPLA. Južna Afrika je svoje delovanje v Angoli upravičevala z operacijami proti uporniški Ljudski organizaciji Jugozahodne Afrike (*South West Africa People's Organization – SWAPO*), ki se je iz taborišč v Angoli borila za osvoboditev Namibije s podporo MPLA in kubanskih sil (Macqueen 2002: 109–11).

Med hladno vojno so torej usodo Namibije narekovali kriza v širši regiji in predvsem interesi Angole, Južne Afrike in velesil. Rešitev namibijskega problema je bila mogoča le v povezavi z angolsko krizo, in to šele ob koncu 80. let, ko se je hladna vojna bližala svojemu koncu, kar je posledično zmanjšalo napetosti med zahodom in vzhodom, zaradi česar sta ZDA in SZ umaknili podporo nasprotnima taboroma v Angoli (Macqueen 2002: 113–14). Tako so decembra 1988 Južna Afrika, Angola in Kuba podpisale sporazum, po katerem sta Kuba in Južna Afrika iz Angole umaknili svoje sile, Južna Afrika pa je pristala na osamosvojitve Namibije (Arnold 2006: 715). V okviru sporazuma je bila ustanovljena tudi Skupina ZN za pomoč pri tranziciji (*United Nations Transitional Assistance Group – UNTAG*), ki je postala znanilka druge generacije mirovnih operacij ZN, saj je njen mandat vključeval, poleg tradicionalnih mirovniških nalog, tudi nadzor volitev, pomoč beguncem in vrnitev izseljenega prebivalstva v domovino (O'Sullivan 2005).

Junija 1989 je Južna Afrika razglasila konec apartheida v Namibiji in razpisala volitve novembra istega leta, marca 1990 pa je Namibija postala samostojna država (Arnold 2006: 717). Odziv VS na namibijsko vprašanje je bil neločljivo povezan z reševanjem problema apartheida v Južni Afriki in državljansko vojno v Angoli. V vseh treh zadevah sta odločilno vlogo pri odzivu VS igrali velesili, ki sta bili v konflikte vpleteni tudi zunaj okvira ZN.

5.4 Angola

Med vsemi afriškimi državami je bila na dnevnem redu VS ZN največkrat Angola, o kateri je med letoma 1961 in 2002 VS sprejel kar 73 resolucij. Izmed teh jih je bilo v obdobju po koncu hladne vojne sprejetih 59. Razlog, zakaj je VS Angoli posvetil toliko pozornosti, je iskati v dejstvu, da sta bili angolska vlada (MPLA) in opozicija (UNITA) vključeni v dolgoletno državljansko vojno, ki je imela korenine v boju obeh

skupin proti portugalskemu kolonializmu. Ob razglasitvi angolske samostojnosti leta 1975 je oblast v državi prevzel MPLA. UNITA je s pomočjo in podporo ZDA ter režima v Južni Afriki v petih letih prevzel nadzor nad pretežnim delom države. Kot je za obdobje hladne vojne značilno, je nasprotno stran – MPLA – podprla SZ s pomočjo kubanskih vojaških sil (Macqueen 2002: 110, 123–4). V dogajanje se je vpletla tudi Kitajska s podporo Nacionalni fronti za osvoboditev Angole (*Frente Nacional para a Libertação de Angola* – FNLA) (Arnold 2006: 589), ki je prav tako nastala z namenom boja proti portugalskemu kolonializmu, vendar je razpadla kmalu po angolski osamosvojitvi (Macqueen 2002: 123–4).

Decembra 1988, po podpisu sporazuma med Južno Afriko, Angolo in Kubo,⁵⁶ po katerem sta Kuba in Južna Afrika iz Angole umaknili svoje sile, je bila z resolucijo VS 626⁵⁷ ustanovljena Prva misija ZN za oceno razmer v Angoli (*United Nations Angola Verification Mission* – UNAVEM I), katere ključna naloga je bil nadzor nad umikom kubanskih sil iz Angole. Šele po umiku tujih sil se je pojavila možnost za razrešitev konflikta med angolsko vlado in opozicijo. Pogajanja so se leta 1991 končala s podpisom Mirovnega sporazuma za Angolo. Z resolucijo VS 696⁵⁸ je bila za nadzor nad premirjem ustanovljena Druga misija ZN za oceno razmer v Angoli (*United Nations Angola Verification Mission* – UNAVEM II), in sicer za obdobje 17 mesecev. UNAVEM II naj bi pomagal tudi pri pripravi in izvedbi predsedniških in zakonodajnih volitev. V danem časovnem okviru so bile potem volitve sicer izvedene, vendar UNITA ni sprejel poraza in se je vrnil k oboroženemu boju za oblast (Macqueen 2002: 124–7).

Novembra 1994 sta UNITA in MPLA podpisala t. i. Lusaški protokol, za njegovo uresničevanje pa je VS z resolucijo 976⁵⁹ ustanovil Tretjo misijo ZN za oceno razmer v Angoli (*United Nations Angola Verification Mission* – UNAVEM III) (Macqueen 2002: 130–1). Po nekaj letih relativnega miru in stabilnosti je junija 1997, z resolucijo VS

⁵⁶ Več o sporazumu med Južno Afriko, Angolo in Kubo v podpoglavju 5.3.

⁵⁷ Resolucija Varnostnega sveta 626 – *Security Council Resolution 626*, sprejeta 20. decembra 1988. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/541/53/IMG/NR054153.pdf?OpenElement> (6. maj 2007).

⁵⁸ Resolucija Varnostnega sveta 696 – *Security Council Resolution 696*, sprejeta 30. maja 1991. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/596/32/IMG/NR059632.pdf?OpenElement> (6. maj 2007).

⁵⁹ Resolucija Varnostnega sveta 976 – *Security Council Resolution 976*, sprejeta 8. februarja 1995. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N95/038/14/PDF/N9503814.pdf?OpenElement> (6. maj 2007).

1118,⁶⁰ Opazovalna misija ZN v Angoli (*Mission d'observation des Nations Unies en Angola* – MONUA) nadomestila UNAVEM III. MONUA naj bi nadaljeval delo predhodne misije v Angoli, vendar je bil zaradi poslabšanja varnostnega položaja v državi pri tem veliko manj uspešen (ZN 2001). Po novih vojaških operacijah so odnosi med vlado in opozicijo ponovno postali napeti; dialoga med stranema ni bilo več. Vseeno je bil mandat misije večkrat podaljšan, vse do januarja 1999, ko je Generalni sekretar v svojem poročilu VS⁶¹ (XI. poglavje) naznanil, da se je mirovni proces v Angoli porušil in da se je država znašla v vojnem stanju ter predlagal umik ZN iz države. Jeseni istega leta je z resolucijo 1268⁶² VS ustanovil Urad ZN v Angoli (*United Nations Office in Angola* – UNOA), ki bi naj političnim, vojaškim, policijskim in civilnim oblastem v državi pomagal ponovno vzpostaviti mir ter nudil pomoč pri humanitarnih zadevah (ZN 2001).

Šele po smrti vodje UNITA Jonasa Savimbija februarja 2002 je Angola končno imela možnost vzpostaviti trajni mir. Memorandum razumevanja iz Luene,⁶³ ki so ga aprila 2002 podpisali vojaški poveljniki opozicije in angolske vojske, je dopolnil Lusaški protokol iz leta 1994 in končal 27 let trajajočo državljansko vojno v Angoli (Afrol News 2002). V odgovor na spremenjene okoliščine se je VS odločil za ponovno reorganizacijo misije ZN v Angoli in z resolucijo 1433⁶⁴ ustanovil Misijo ZN v Angoli (*United Nations Mission in Angola* – UNMA) za pomoč pri implementaciji Memoranduma iz Luene in Lusaškega protokola, koordinacijo humanitarnih zadev in uveljavljanje človekovih pravic (VS ZN 2002).

Na primeru Angole je opazna razlika v odnosu stalnih članic VS, predvsem ZDA, Rusije in Francije, v obdobju hladne vojne in po njej. V 70. letih so se zunanje sile iz ideoloških in strateških interesov vmešale v angolski konflikt ter ga tako okrepile in verjetno tudi podaljšale (Macqueen 2002: 124). Ko je ob koncu hladne vojne Angola izgubila strateško vrednost, je prva misija ZN z lahkoto izpolnila svoj mandat nadzora

⁶⁰ Resolucija Varnostnega sveta 1118 – *Security Council Resolution 1118*, sprejeta 30. junija 1997. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N97/178/44/PDF/N9717844.pdf?OpenElement> (6. maj 2007).

⁶¹ Poročilo S/1999/49 Generalnega sekretarja o misiji opazovalcev ZN v Angoli – *Report of the Secretary-General on the United Nations Observers Mission in Angola S/1999/49*, 17. januar 1999. Dostopno na <http://daccess-ods.un.org/TMP/6658780.html> (7. maj 2007).

⁶² Resolucija Varnostnega sveta 1268 – *Security Council Resolution 1268*, sprejeta 15. oktobra 1999. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N99/300/50/PDF/N9930050.pdf?OpenElement> (6. maj 2007).

⁶³ Memorandum razumevanja iz Luene – *Luena Memorandum of Understanding*, podpisan 4. aprila 2002 v Lueni, Angola. Dostopen na <http://www.c-r.org/our-work/accord/angola/memorandum-of-understanding.php> (1. junij 2007).

⁶⁴ Resolucija Varnostnega sveta 1433 – *Security Council Resolution 1433*, sprejeta 15. avgusta 2002. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N02/526/59/PDF/N0252659.pdf?OpenElement> (6. maj 2007).

umika zunanjih sil iz države, ker je za to obstajal vsesplošni konsenz zunanjih sil, ki so imele interes bdeti nad procesom, saj so se tako popravljale njihove napake. Nasprotno pa so bili po koncu hladne vojne vsi nadaljnji napor ZN za rešitev notranjepolitične krize v Angoli neuspešni, ker misij ZN ni spremljala potrebna politična volja stalnih članic VS, ki v konfliktu niso imele več nobenih lastnih interesov (*ibid.* 144–5).

5.5 Benin

Benin je v prvih dvanajstih letih po razglasitvi neodvisnosti leta 1960 doživel šest vojaških prevzemov oblasti (Arnold 2006: 123), dokler ni leta 1972 oblasti prevzel Mathieu Kerekou, ki je v svoj vojaški režim vpeljal revolucionarne spremembe po vzoru marksizma/leninizma. Leta 1977 je njegov režim preživel napad, ki ga je vodil francoski plačanec Bob Denard (*ibid.* 679). Pritožbo zaradi tega napada je Benin naslovil na VS, ki je z resolucijo 404⁶⁵ ustanovil posebno misijo v sestavi treh nestalnih članic VS (Libija, Panama in Indija), ki je dogodke preiskala in pripravila poročilo. VS je leta 1977 temu problemu namenil tri resolucije, Benin pa se na njegovem dnevnem redu po tem ni več pojavil.

Čeprav je predsednik Kerekou za državno ideologijo določil marksizem, je Benin med hladno vojno ohranil tesne odnose s svojo nekdanjo kolonialno silo – Francijo, medtem ko ostale stalne članice VS za Benin niso pokazale zanimanja (Arnold 2006: 679). To pomanjkanje interesa med stalnimi članicami VS je verjetno razlog, zakaj se je VS na pritožbo Benina odzval in zakaj je bil ta odziv dokaj skromen.

5.6 Čad

Čad je bil ob razglasitvi samostojnosti leta 1960 razdvojena država, razdeljena po reki Chari na sever z muslimanskim prebivalstvom in jug s pretežno krščanskim in animističnim prebivalstvom (Amoo 1993). Konfliktnemu odnosu med severom in jugom, ki je izviral iz verskih nasprotij, so se pridružile še zgodovinske napetosti znotraj severnega dela države. Med francoskimi kolonijami je bil Čad deležen najmanj pozornosti kolonialne velesile, ki je svoje interese in investicije osredotočila na južni del

⁶⁵ Resolucija Varnostnega sveta 404 – *Security Council Resolution 404*, sprejeta 8. februarja 1977. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/296/87/IMG/NR029687.pdf?OpenElement> (8. maj 2007).

države, medtem ko je bil sever bolj ali manj izključen. Ob razglasitvi samostojnosti je imel jug države prevlado v političnem življenju, gospodarstvu in vojski, kar je le pet let kasneje povzročilo dolgo državljansko vojno in vojaški prevzem oblasti leta 1975 (*ibid.*). Šele leta 1978 je bila vlada razširjena v prid severnjakom, vendar so razprtije v vladi pripeljale do nove zapletene državljanske vojne, ki je vključevala enajst frakcij in vodila do padca osrednje oblasti (*ibid.*).

Na tej točki so se, v okviru Organizacije afriške enotnosti (OAE),⁶⁶ druge afriške države odločile posredovati. Sklicane so bile štiri mirovne konference, katerih dogovori so v veliki meri ostali neizpolnjeni. Mirovna operacija OAE (1981–82) se je izkazala za neuspešno pri obvladovanju konflikta, kar je bilo v veliki meri posledica pomanjkanja sredstev (Amoo 1993). V čadsko državljansko vojno, ki je trajala od sredine 60. let do poznih 80. let, je Francija kar trikrat napotila svojo vojsko v podporo južnemu delu države. Leta 1966 ustanovljena Fronta za osvoboditev Čada (*Front de Libération Nationale du Tchad* – FROLINAT) na severu države pa se je za pomoč obrnila na sosednjo Libijo (Arnold 2006: 231–2).

Dogodki v Čadu so bili pozornosti VS ZN deležni enkrat leta 1982, ko je OAE VS prosil za finančno, gmotno in tehnično pomoč svoji mirovni operaciji v Čadu. VS je odgovoril z resolucijo 504,⁶⁷ v kateri je od Generalnega sekretarja zahteval, da ustanovi posebni sklad za pomoč mirovni operaciji na podlagi prostovoljnih prispevkov.

Dodatne tri resolucije, ki govorijo o Čadu, so povezane z njegovim obmejnimi sporom z Libijo. Sporna točka v odnosih med Libijo in Čadom je bilo vprašanje lastništva ozemeljskega pasu Aouzou (*Aouzou Strip*), bogatega z nahajališči urana (Arnold 2006: 365). Spor se je začel leta 1973, ko so območje zasedle libijske sile, in šele leta 1989 sta državi izrazili pripravljenost, da se spor reši z miroljubnimi sredstvi. Primer sta leta 1990 predložili v presojo Meddržavnemu sodišču, ki je leta 1994 razsodilo v prid Čada (Macqueen 2002: 255–6). Maja 1994 je bila z resolucijo VS 915⁶⁸ ustanovljena Opazovalna skupina ZN za ozemeljski pas Aouzou (*United Nations Aouzou Strip*

⁶⁶ OAE je bil ustanovljen leta 1964 kot organizacija takratnih 31 afriških držav. Leta 2002 ga je nadomestil AU (Karns in Mingst 2004: 200–1).

⁶⁷ Resolucija Varnostnega sveta 504 – *Security Council Resolution 504*, sprejeta 30. aprila 1982. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/435/28/IMG/NR043528.pdf?OpenElement> (6. maj 2007).

⁶⁸ Resolucija Varnostnega sveta 915 – *Security Council Resolution 915*, sprejeta 4. maja 1994. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N94/205/16/PDF/N9420516.pdf?OpenElement> (6. maj 2007).

Observer Group – UNASOG) z mandatom nadzora umika libijske uprave in sil z območja. UNASOG je svoj mandat zaključil v roku in bil odpoklican samo mesec dni kasneje, junija 1994, z resolucijo VS 926.⁶⁹

Med stalnimi članicami VS se je za probleme Čada zanimala samo Francija, ki je v državi tudi večkrat posredovala za zaščito lastnih interesov – v podporo njej naklonjenim voditeljem južnega dela države. Tako so se zaradi pomanjkanja interesa v VS za posredovanje odločile afriške države. Torej se tudi na primeru Čada kaže posebna vloga stalnih članic VS pri odzivu na afriške zadeve. Ponovno je imela ključno vlogo stalna članica VS, ki je obenem tudi nekdanja kolonialna sila. Ob tem nobeno francosko posredovanje v notranje zadeve suverene afriške države – Čada – ni vzbudilo pozornosti VS.

5.7 Zahodna Sahara

Ozemlje Zahodne Sahare, ki leži na severozahodni obali Afrike in meji na Maroko, Mavretanijo in Alžirijo, je VS od leta 1975 obravnaval v 56 resolucijah. Med temi jih je bilo le sedem sprejetih v obdobju hladne vojne, to je do leta 1991.

Zahteve do dela ozemlja, ki je bilo do leta 1976 pod špansko administracijo, sta takoj po osamosvojitvi izrazila sosednja Maroko (1956) in Mavretanija (1960) (Macqueen 2002: 234–5). Ob umiku je Španija nadzor nad ozemljem prepustila obema. Proti njima pa se je borila uporniška Ljudska fronta za osvoboditev Zahodne Sahare (*Frente Popular de Liberación de Saguía el Hamra y Río de Oro* – Polisario),⁷⁰ ki se je zavzemala za osamosvojitvev ozemlja. Polisario je bil uspešen le proti Mavretaniji, ki se je leta 1979 umaknila in odpovedala zahtevam po delu ozemlja Zahodne Sahare, medtem ko je Maroko vztrajal pri svojih zahtevah (Arnold 2006: 620).

Kot je bilo značilno za obdobje hlade vojne, je tudi vprašanje Zahodne Sahare postalo žrtev bipolarne konfrontacije. Pri tem je vzhodni blok podpiral Polisario, ZDA pa so s svojimi zaveznicami, vključno s Francijo, podpirale Maroko (Macqueen 2002: 238).

⁶⁹ Resolucija Varnostnega sveta 926 – *Security Council Resolution 926*, sprejeta 13. junija 1994. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N94/248/42/PDF/N9424842.pdf?OpenElement> (6. maj 2007).

⁷⁰ Polisario je leta 1973 ustanovljeno gibanje za neodvisnost Zahodne Sahare (Macqueen 2002: 235).

ZN si za rešitev problema prizadevajo že od leta 1975, ko se je na zahtevo Španije sestal VS in z resolucijo 377⁷¹ pozval takratnega generalnega sekretarja ZN Waldheima, da se posvetuje s sprtima stranema. Istega leta je VS z resolucijo 380⁷² tudi pozval Maroko, da z ozemlja Zahodne Sahare umakne približno 350.000 Maročanov, s katerimi je maroški kralj Hassan osebno prestopil severno mejo spornega območja in tako opazno spremenil demografske značilnosti redko poseljenega ozemlja (Macqueen 2002: 236).

Leta 1985 je Generalni sekretar ZN, v sodelovanju z OAE, podal iniciativo za misijo dobrih uslug, ki je vodila v predloge za rešitev problema, ki sta jih leta 1988 sprejela tako Maroko kot tudi fronta Polisario. Dve leti kasneje je VS odobril poročilo Generalnega sekretarja,⁷³ vključno s predlogi sporazuma in načrtom za njihovo implementacijo. Z resolucijo 690,⁷⁴ sprejeto 29. aprila 1991, pa je VS ustanovil Misijo ZN za referendum v Zahodni Sahari (*Misión de las Naciones Unidas para el referéndum del Sáhara Occidental* – MINURSO) z mandatom, da nadzira premirje in organizira referendum, na katerem se bodo prebivalci Zahodne Sahare odločali med samostojnostjo in integracijo z Marokom (Macqueen 2002: 240–2). Datum referenduma je bil večkrat preložen zaradi problemov z identifikacijo in registracijo volivcev, saj sta Polisario in Maroko vztrajala pri nasprotujočih si kriterijih za potrditev volivcev. Identifikacija volivcev je bila zaključena šele leta 1999. Maroko pa je potem zaradi nezadovoljstva s celotnim procesom registracije, ko je postalo jasno, da na registru vpisani volivci ne bodo glasovali njemu v prid, razglasil nasprotovanje referendumu (*ibid.* 245–8).

Junija 2001 je Generalni sekretar v VS predstavil načrt,⁷⁵ ki predlaga priznanje suverenosti Maroka nad spornim ozemljem, ki bi mu bila zagotovljena široka avtonomija. S tem predlogom so ZN na primeru Zahodne Sahare torej odstopili od lastnega temeljnega načela – samoodločbe. Takšen predlog je bil možen zaradi sprememb v

⁷¹ Resolucija Varnostnega sveta 377 – *Security Council Resolution 377*, sprejeta 22. oktobra 1975. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/782/17/IMG/NR078217.pdf?OpenElement> (6. maj 2007).

⁷² Resolucija Varnostnega sveta 380 – *Security Council Resolution 380*, sprejeta 6. novembra 1975. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/782/27/IMG/NR078227.pdf?OpenElement> (6. maj 2007).

⁷³ Poročilo S/21360 Generalnega sekretarja – *Secretary-General's Report S/21360*, 18. junij 1990. Dostopno na <http://www.arso.org/S-21360f.htm> (10. maj 2007).

⁷⁴ Resolucija Varnostnega sveta 690 – *Security Council Resolution 690*, sprejeta 29. aprila 1991. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/596/26/IMG/NR059626.pdf?OpenElement> (10. maj 2007).

⁷⁵ Poročilo S/2001/613 Generalnega sekretarja – *Secretary-General's Report S/2001/613*, 20. junij 2001. Dostopno na <http://daccess-ods.un.org/TMP/7100200.html> (10. maj 2007).

mednarodni skupnosti. Med hladno vojno bi se na podoben predlog SZ brez dvoma odzvala z vetom, medtem ko ob koncu 90. let Polisario ni več mogel računati na brezpogojno podporo vzhoda. Nasprotno pa ima Maroko po hladni vojni za zahod še zmeraj geostrateško pomembnost in je zato ohranil tudi njegovo podporo (Macqueen 2002: 248–50). Tako ostaja vprašanje Zahodne Sahare nerešeno.

5.8 Tanzanija in Uganda

V osmih letih (1971–79) vladavine Idiija Amina v Ugandi je bilo ubitih okoli 300.000 ljudi (Wheeler 1997: 398), vendar se zadeva nikoli ni pojavila na dnevnem redu VS. Ker mednarodnega posredovanja ni bilo, se je za ta korak odločila sosednja Tanzanija, ki je poseg upravičevala na podlagi 51. člena UL ZN, saj je trdila, da gre za samoobrambo (*ibid.*).

Amin je oblast v Ugandi prevzel z nenasilnim državnim prevratom leta 1971. VB, nezadovoljna z nekdanjim predsednikom Miltonom Obotom,⁷⁶ je Aminovo oblast takoj priznala, vendar so bili prijateljski odnosi med državama prekinjeni samo leto kasneje.⁷⁷ Med letoma 1976 in 1979 je Amin postopoma izgubil vso podporo tudi znotraj države ter je leta 1978 z napadom na sosednjo Tanzanijo skušal preusmeriti pozornost z notranjepolitičnih problemov navzven. Januarja 1979 se je Tanzanija odzvala s protinapadom v upanju, da bo to spodbudilo upor in izgon Amina z oblasti, kar se je aprila 1979 tudi zgodilo (Arnold 2006: 368–9).

Čeprav se je vse to dogajalo v obdobju hladne vojne, pa velesili v tem primeru nista igrali velike vloge, saj je Aminu uspelo odtujiti najprej VB in zatem tudi SZ, ki je bila njegova največja zaveznica, medtem ko ZDA za dogajanje v Ugandi niso pokazale zanimanja. Mednarodna skupnost je sicer z besedami obsodila posredovanje Tanzanije, ki je prekršila načela nevmešavanja in neuporabe sile, vendar je bila nova ugandska vlada takoj priznana (Wheeler 1997: 399).

⁷⁶ VB je Obotu zamerila njegovo nasprotovanje prodaji britanskega orožja Južni Afriki na vrhu Britanske skupnosti držav (*Commonwealth*) januarja 1971 (Arnold 2006: 368).

⁷⁷ Leta 1972 je VB prekinila diplomatske odnose z Ugando in vzpostavila embargo na trgovino potem, ko je Amin iz države izgnal vse Azijce brez ugandskega državljanstva. 30.000 teh izgnancev je sprejela VB. Amin se je na embargo odzval z nacionalizacijo vseh britanskih podjetij v Ugandi (Arnold 2006: 369).

5.9 Nigerija

Nigerija je bila ob osamosvojitvi leta 1960 sestavljena iz treh regij: zahodne, vzhodne in severne (Arnold 2006: 189). V Nigeriji sicer živi več kot 250 različnih etničnih skupin, vendar večino prebivalstva predstavljajo tri glavne skupine: Hausa-Fulani na severu, Joruba na zahodu in Ibo v vzhodnem delu države (*ibid.* 194). Pripadniki skupine Ibo so igrali najpomembnejšo vlogo v političnem življenju na regionalni kot tudi nacionalni ravni od zgodnjih let gibanja za neodvisnost. Po letu 1966 so predstavljali dominantno skupino tudi v vojaškem režimu (Smith 2003: 209–10).

Januarja 1966 se je uprla skupina mladih vojaških častnikov, pripadnikov skupine Ibo, v glavnem zaradi slabega vladanja vodilnih politikov. General Ironsi, prav tako Ibo, je postal predsednik države. Čeprav so uporniki vztrajali, da njihovi motivi nimajo etnične podlage, je bilo dejstvo, da so bili vsi predstavniki skupine Ibo, dovolj, da so se na severu povečali strahovi pred dominacijo Ibov (Arnold 2006: 197–8). To je povzročilo pogrome in poboje pripadnikov skupine Ibo, zaradi česar se jih je več kot milijon iz severne vrnilo v vzhodno Nigerijo (*ibid.* 201–2). Politično vodstvo vzhodne regije je nato maja 1967 območje razglasilo za neodvisno državo Biafro, kar je pomenilo začetek državljanske vojne, ki je trajala do leta 1970. Med stalnimi članicami VS sta VB in SZ podprli federalno vlado Nigerije, Francija pa je oskrbovala Biafro (Calvocoressi 1991: 511). Pomoč je v Biafro prihajala tudi iz številnih drugih virov: humanitarnih agencij, Rodezije, Južne Afrike, Portugalske in štirih afriških držav, ki so Biafro uradno priznale – Gabon, Slonokoščena obala, Tanzanija in Zambija (Arnold 2006: 204).

Tri leta vojne so zahtevala okoli 100.000 vojaških žrtev in življenja približno 500.000 civilistov, ki so umirali v glavnem zaradi lakote (Arnold 2006: 211–13). Osnovna strategija federalne vojske je bila namreč izstradati prebivalce Biafre z blokado in tako izsiliti predajo, kar jim je tudi uspelo (*ibid.*).

ZN, razen z udeležbo pri humanitarnih naporih, pri reševanju konflikta niso igrali velike vloge (Červenka 1971: 167). Takratni Generalni sekretar ZN U Thant je menil, da nigerijsko vprašanje ni imelo nikakršne možnosti, da bi bilo sprejeto na dnevni red GS in tudi ne VS (*The Times* 1969).⁷⁸ Ne glede na različne interese velesil bi posredovanju ZN nasprotovalo tudi 33 afriških držav, ki so vojno v Nigeriji videle kot notranjo zadevo

⁷⁸ *The Times* (1969): London, 9. december. V Červenka (1971: 106).

suverene države. Istega mnenja je bila tudi SZ (Červenka 1971: 118). ZDA pa so se odločile za mešan pristop: razglasile so embargo na orožje, politično podprle federalno vlado Nigerije in Biafri pomagale s humanitarno pomočjo. Na tak način so hotele ohraniti svoje interese pri obeh straneh v konfliktu (*ibid.* 123).

6. PREGLED ODNOSOV MED AFRIKO IN VARNOSTNIM SVETOM PO KONCU HLADNE VOJNE

Šesto poglavje predstavlja vsebinsko nadaljevanje poglavij štiri in pet, ki govorita o afriških zadevah, s katerimi se je VS ukvarjal v obdobjih dekolonizacije in hladne vojne. V tem poglavju obravnavam zadeve, ki so bile na dnevnem redu VS po koncu hladne vojne. Prvih 14 podpoglavij govori o konfliktih v Afriki in vsebuje opis zgodovinskih okoliščin konflikta ter nato še analizo odziva VS in analizo vloge stalnih članic VS. Zadnje podpoglavje pa obravnava eno izmed afriških kriz na katere se VS v obdobju po koncu hladne vojne ni odzval.

Med številnimi konflikti in vojnami na afriškem kontinentu, ki so ali izbruhnile ali se zaostrile po koncu hladne vojne, je VS največ pozornosti namenil tistim v Angoli, Liberiji, Ruandi, Somaliji, Sierr Leone, DRK, Zahodni Sahari in mejnemu sporu med Etiopijo in Eritrejo. Med temi so Zahodna Sahara, DRK, Liberija ter Etiopija in Eritreja še zmeraj na dnevnem redu VS. Leta 2003 in 2004 pa sta se jim pridružila še konflikta v Slonokoščeni obali in Sudanu.

6.1 Mozambik

Državljska vojna v Mozambiku se je začela kmalu po razglasitvi samostojnosti leta 1975, ko je oblast v državi prevzelo nekdanje gibanje za osvoboditev izpod portugalske kolonialne oblasti – Fronta za osvoboditev Mozambika (*Frente de Libertação de Moçambique* – FRELIMO) (Macqueen 2002: 146). Nasprotnike mozambiški oblasti je v enotno gibanje Mozambiškega nacionalnega odpora (*Resistência Nacional Moçambicana* – RENAMO) združila rodezijska Centralna obveščevalna organizacija, ki si je prizadevala za destabilizacijo mozambiške vlade, saj je ta podpirala upornike v Rodeziji. Po rodezijski osamosvojitvi in preimenovanju v Zimbabve leta 1980 je nova zimbabvejska vlada takoj umaknila podporo Renamu, njeno vlogo pa je prevzela Južna Afrika (Arnold 2006: 613–14). Južna Afrika je upornike v Mozambiku podpirala iz podobnega razloga, kot je to pred njo počela Rodezija: ker je mozambiška vlada nudila podporo južnoafriškim upornikom (Macqueen 2002: 150). Vendar pa zunanje vmešavanje v konflikt v Mozambiku ni bilo nikoli tako intenzivno kot v primeru Angole.

Mozambiška vlada je bila sicer prejemnica pomoči vzhodnega bloka, vendar pa upornikom Renama na svojo stran ni uspelo pridobiti ZDA (*ibid.* 151–2).

Po petnajstletni nepretrgani vojni brez zmagovalca, ki je državo popolnoma opustošila, je mozambiška vlada leta 1990 sprejela novo ustavo, po kateri bi naj večstrankarska demokracija zamenjala enostrankarski sistem, kar je uporniškemu Renamu vzelo vso legitimnost, saj ni bilo nobene ovire, da bi se gibanje spremenilo v stranko, kar bi mu omogočilo sodelovanje v vladi. To je vodilo v pogajanja, ki so se oktobra 1992 končala s podpisom splošnega mirovnega sporazuma (Macqueen 2002: 154–5).

ZN so opazno vlogo v procesu zavzeli šele na tej točki, saj je mirovni sporazum predvideval njihovo vlogo pri nadzoru nad premirjem, demobilizaciji sil in organizaciji volitev (Macqueen 2002: 155–6). Tako je bila z resolucijo VS 797⁷⁹ ustanovljena Operacija ZN v Mozambiku (*Opération des Nations Unies au Mozambique* – ONUMOZ). Celotna misija sicer ni potekala brez težav, vendar se je končala uspešno z volitvami oktobra 1994. Z zmago na volitvah je oblast obdržal Frelimo (Macqueen 2002: 164).

Situaciji v Mozambiku je bilo med letoma 1992 in 1994 namenjenih 11 resolucij. Stalne članice VS, z izjemo SZ, za dogajanje v Mozambiku niso pokazale veliko zanimanja. To je najverjetneje tudi razlog, zakaj se je VS na dolgoletni konflikt odzval šele po koncu hladne vojne in tudi takrat se je to zgodilo šele na poziv Mozambika samega.

6.2 Liberija

Liberija je še ena afriških držav, s katerimi je imel VS veliko opravka. Med letoma 1992 in 2006 je bilo sprejetih 39 resolucij glede državljanske vojne v tej državi. Neposredni vzrok državljanske vojne je bil vojaški prevzem oblasti leta 1980, s katerim je Samuel Doe končal 130-letno nadvlado ameriških Liberijcev, ki so predstavljali samo pet odstotkov prebivalstva Liberije, nad avtohtonim prebivalstvom. Doe se svojih obljub o demokratičnih reformah ni držal in je namesto demokracije ustvaril sistem vlade v dobro svoje etnične skupine. Leta 1989 je Charles Taylor z Liberijsko nacionalno patriotsko fronto (*National Patriotic Front of Liberia* – NPFL) začel oboroženo vstajo s ciljem odstranitve Doeve vlade. Konflikt je kmalu zajel vso državo in NPFL je prevzel

⁷⁹ Resolucija Varnostnega sveta 797 – *Security Council Resolution 797*, sprejeta 16. decembra 1992. Dostopna na <http://daccess-ods.un.org/TMP/8199477.html> (16. maj 2007).

nadzor nad večino ozemlja države. Ob začetku konflikta od članic ZN in OAE skupnega odziva ni bilo. Pobudo je zato prevzela Gospodarska skupnost zahodnoafriških držav (*Economic Community of West African States – ECOWAS*),⁸⁰ ki se je julija 1990 odločila v Monrovia, glavno mesto Liberije, poslati večnacionalne mirovne sile – Nadzorno skupino ECOWAS (*ECOWAS Monitoring Group – ECOMOG*).⁸¹ Do novembra 1990 je ECOMOG prevzel nadzor nad Monrovia. Na diplomatski ravni pa je bil ECOWAS manj uspešen, saj so mirovna pogajanja kar trikrat spodletela. Prehodna vlada je sicer bila sestavljena, vendar je Taylor, ki je imel pod nadzorom kar 90 odstotkov ozemlja Liberije, ni priznal, in je zato na osvojenem ozemlju ustanovil alternativno vlado (Ero 1995).

VS je načeloma podpiral regionalno reševanje konflikta. V proces pa so se ZN vključili leta 1992 z embargom na orožje za Liberijo. Po podpisu mirovnega sporazuma v Cotonouju julija 1993 je septembra z resolucijo 866⁸² VS ustanovil Opazovalno misijo ZN v Liberiji (*United Nations Observer Mission in Liberia – UNOMIL*) z nalogo, da pomaga ECOMOG pri implementaciji mirovnega sporazuma. Misijo je sestavljalo nekaj več kot 300 opazovalcev, ki so bili glede zaščite popolnoma odvisni od sil ECOMOG. Zato se je ob ponovnem izbruhu nasilja UNOMIL umaknil v Monrovia ter reševanje konflikta bolj ali manj prepustil regionalnim silam (Macqueen 2002: 174–7).

Zaradi ponovnih bojov med različnimi frakcijami pa se je implementacija sporazuma zavlekla. Avgusta 1995 je bil podpisan dodatni mirovni sporazum (Macqueen 2002: 177–8). S premirjem in z uspešno izvedenimi volitvami julija 1997, na katerih je bil Taylor izvoljen za predsednika, se je mandat UNOMIL septembra zaključil (*ibid.* 179). Na njegovo mesto je novembra stopil Urad ZN za pomoč pri izgradnji miru v Liberiji (*United Nations Peace-building Support Office in Liberia – UNOL*) za pomoč liberijski vladi pri konsolidaciji miru, kar pa se je izkazalo za izredno nevhvalno nalogo, saj vlada in opozicija nista bili sposobni doseči dogovora o ključnih zadevah oblasti (ZN 2005h).

⁸⁰ ECOWAS je regionalna organizacija 15 zahodnoafriških držav, ki je bila ustanovljena leta 1975 s ciljem gospodarske integracije in skupnega razvoja in oblikovanjem enotnega gospodarskega območja. Članice ECOWAS so: Benin, Burkina Faso, Zelenortska otočje, Gambija, Gana, Gvineja, Gvineja-Bisau, Liberija, Mali, Niger, Nigerija, Senegal, Sierra Leone, Slonokoščena obala in Togo (ECOWAS info 2006).

⁸¹ ECOMOG je nestalna vojaška sila, ki so jo države članice ECOWAS ustanovile leta 1990 za rešitev varnostnega problema v Liberiji. Kasneje je bil ECOMOG poslan še v Gvinejo-Bisau in Sierro Leone (Khobe 2000).

⁸² Resolucija Varnostnega sveta 866 – *Security Council Resolution 866*, sprejeta 22. septembra 1993. Dostopna na <http://daccess-ods.un.org/TMP/2392146.html> (16. maj 2007).

Namesto sprave se je v Liberiji ponovno razplamtela državljanska vojna in šele avgusta 2003, po odstopu Taylorja s položaja predsednika, je bil podpisan nov mirovni sporazum, s katerim so sprte strani med drugim zaprosile ZN za operacijo na podlagi sedmega poglavja UL ZN, da bi tranzicijski vladi pomagala pri implementaciji sporazuma. Na razmere v državi se je ponovno najprej odzival ECOWAS, katerega misija je v Liberijo prispela kot predhodnica misije ZN. VS je septembra 2003 z resolucijo 1509⁸³ ustanovil Misijo ZN v Liberiji (*United Nations Mission in Liberia – UNMIL*), ki je prevzela naloge UNOL in zamenjala sile ECOWAS (ZN 2005h). UNMIL je v letu 2004 v veliki meri uspelo razorožiti in demobilizirati različne liberijske uporniške skupine. V letu 2005 pa so bile uspešno izvedene predsedniške in zakonodajne volitve, na katerih je bila za predsednico Liberije izvoljena Ellen Johnson-Sirleaf (International Crisis Group 2006a).

Med stalnimi članicami VS so najopaznejšo vlogo pri reševanju konflikta igrale ZDA, vendar je bila ta omejena predvsem na diplomatske napore in denarno podporo mirovnemu procesu (Macqueen 2002: 177–8). V kritičnem obdobju pred odstopom Taylorja so ZDA zavrnile prošnjo ZN, VB in Francije, da bi z vojaškim posegom končale anarhične razmere v državi. V državi je sicer bilo sto ameriških marincev, katerih naloge pa so obsegale le varovanje ameriškega veleposlaništva (Arnold 2006: 882–3). Stalne članice VS so pričakovale, da bodo glavno vlogo za rešitev konflikta v Liberiji prevzele ZDA, ki so imele z državo najtesnejše stike glede na to, da je Liberija nastala prav z njihovo pomočjo. Vendar se je izkazalo, da imajo ZDA za kaj takega premalo interesa.

6.3 Somalija

Naslednja afriška država z dolgotrajno in zapleteno državljansko vojno, ki se je razplamtela ob koncu hladne vojne, je Somalija. Po nekaj letih krvavega konflikta je Somalija pozornost VS pritegnila leta 1992. Do konca leta 1994 je bila ta država tema 17 resolucij VS; kasneje, šele med letoma 2001 in 2006, ko se je VS ponovno začel ukvarjati s krizo v Somaliji, se je tem pridružilo še 11 novih resolucij.

⁸³ Resolucija Varnostnega sveta 1509 – *Security Council Resolution 1509*, sprejeta 19. septembra 2003. Dostopna na <http://daccess-ods.un.org/TMP/6682955.html> (16. maj 2007).

Somalija je postala samostojna država leta 1960 z združitvijo dveh kolonij – britanske in italijanske (Macqueen 2002: 200). Na ozemlju novonastale države nikoli v zgodovini ni obstajala enotna politična struktura, tako je bila tudi po nastanku države regijska in klanska pripadnost pomembnejša od državne (*ibid.* 198). Leta 1969 je z vojaškim udarom oblast prevzel general Siad Barre, ki je do leta 1977 vladal s podporo SZ, zatem pa s podporo ZDA. Državlјanska vojna se je začela v 80. letih zaradi nezadovoljstva klanskih skupin z vladavino Barra, ki je dajal prednost svoji klanski skupini pred drugimi. Vojna se je zaostriła ob koncu 80. let, ko je vlada izgubila nadzor nad večino državnega ozemlja. Obenem se je s koncem hladne vojne interes ZDA za vpliv v državi močno zmanjšal in s tem tudi podpora diktatorskemu režimu. Brez zunanje podpore je bil sicer Barre januarja 1991 poražen, vendar se je državljanska vojna nadaljevala med različnimi skupinami, ki so se kmalu polarizirale v dve skupini pod vodstvom Alija Mahdija Mohammeda in Mohameda Faraha Aideeda. Obenem se je severni del države, ki je bil nekdanja britanska kolonija, odcepil od preostale Somalije (*ibid.* 200–2).

Zaradi nasilja se je stalno somalijsko pomanjkanje hrane hitro spremenilo v vsesplošno lakoto, obenem pa je bojevanje preprečevalo dostop humanitarnim organizacijam do ljudi, ki so potrebovali pomoč. Ob medijskem poročanju o lakoti je javno mnenje v zahodnih državah od oblasti zahtevalo ukrepanje (Macqueen 2002: 202).

ZN so se z vprašanjem Somalije začeli ukvarjati konec leta 1991. Januarja 1992 je VS za ozemlje Somalije vzpostavil embargo na orožje⁸⁴ (Macqueen 2002: 202–3). Z resolucijo VS 751⁸⁵ je bila ustanovljena Prva operacija ZN v Somaliji (*United Nations Operation in Somalia* – UNOSOM I) z mandatom varovanja pošiljk humanitarne pomoči in nadzora nad premirjem v Mogadišu, o katerem sta se dve glavni frakciji, pod pokroviteljstvom Generalnega sekretarja ZN, dogovorili mesec dni prej. Vendar premirje ni vzdržalo in nadaljevanje bojov ter neposredno nadlegovanje sil ZN sta otežila razdeljevanje humanitarne pomoči (*ibid.* 205). Tako so se ZDA novembra 1992 ponudile, da organizirajo in vodijo operacijo, ki bo zagotovila dostavo humanitarne pomoči, kar se je zgodilo v obliki Združene sile (*Unified Task Force* – UNITAF), ustanovljene z

⁸⁴ Resolucija Varnostnega sveta 733 – *Security Council Resolution 733*, sprejeta 23. januarja 1992. Dostopna na <http://daccess-ods.un.org/TMP/2948085.html> (14. maj 2007).

⁸⁵ Resolucija Varnostnega sveta 751 – *Security Council Resolution 751*, sprejeta 24. aprila 1992. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/011/10/IMG/NR001110.pdf?OpenElement> (14. maj 2007).

resolucijo VS 794⁸⁶ (*ibid.* 206–7). Marca 1993 se je VS odločil za prenos nalog UNITAF na novo mirovno operacijo ZN – Drugo operacijo ZN v Somaliji (*United Nations Operation in Somalia – UNOSOM II*), ki je bila pri izpolnjevanju svojega mandata pooblaščen tudi za uporabo sile. Zaradi neupoštevanja premirij, nadaljevanja bojev med frakcijami, žrtev med ameriškimi vojaki, zaradi česar so se ZDA in kmalu zatem tudi Belgija, Francija in Švedska odločile umakniti svoje sile iz države, ter splošnega pomanjkanja politične volje držav članic ZN, je bil UNOSOM II sprva skrčen in marca 1995 dokončno umaknjen (ZN 2003).

Velika vloga ZDA pri posredovanju ZN v Somaliji je bila v veliki meri posledica t. i. CNN učinka, saj je javno mnenje zahtevalo odziv na trpljenje, ki so ga videli po televiziji. Obenem je ta učinek igral vlogo tudi pri umiku ZDA iz Somalije, saj je javnost kmalu videla tudi prelivanje krvi ameriških vojakov in zatem zahtevala umik (Wheeler 1997: 399–400). Javno mnenje je Somalijo postavilo na dnevni red v Washingtonu, vendar to ni bil edini razlog za posredovanje ZDA. Končna odločitev je bila namreč v veliki meri odvisna od ocene o tem, koliko možnosti za uspeh bi imelo posredovanje. Ker so vojaški strokovnjaki to možnost ocenili kot zelo visoko, je postala privlačna tudi za predsednika Georga Busha starejšega in Pentagon (Gellman 1992; Oberdorfer 1992).⁸⁷ Še privlačnejšo pa je intervencijo naredilo pričakovanje, da bo poseg v Somaliji zmanjšal pritisk za posredovanje ZDA v Bosni (Jakobsen 1996: 209). S tega vidika je bilo posredovanje ZDA bolj posledica ameriške notranje politike kot pa iskrene želje po rešitvi somalskih problemov (Arnold 2006: 836).

Opozicijo proti posredovanju v Somaliji, kot tudi v večini drugih primerov humanitarnih intervencij po koncu hladne vojne, je vodila Kitajska kot večni zagovornik načel suverenosti in nevmešavanja v notranje zadeve drugih držav (Wheeler 1997: 402). Vendar so bili njeni ugovori premagani, s tem ko je v svojih resolucijah VS poudaril, da je Somalija država brez oblasti in zato posredovanje ne krši nikogaršnje suverenosti (Jakobsen 1996: 209).

⁸⁶ Resolucija Varnostnega sveta 794 – *Security Council Resolution 794*, sprejeta 3. decembra 1992. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N92/772/11/PDF/N9277211.pdf?OpenElement> (14. maj 2007).

⁸⁷ Gellman, Barton (1992): Intervene in Somalia: Can Do. *International Herald Tribune*, 30. november 1992; Oberdorfer, Don (1992): The Path to Intervention: A Massive Tragedy We Could Do Something About. *The Washington Post*, 6. december. V Jakobsen (1996: 209).

Somalija je ostala brez vlade vse do maja 2000, ko je bila pod pokroviteljstvom Džibutija sklicana mirovna konferenca v Arti, glavnem mestu Džibutija. Na konferenci je bila sestavljena Prehodna nacionalna vlada (*Transitional National Government – TNG*), ki naj bi v treh letih pripravila vse potrebno za ustavno konferenco in volitve. Vendar zaradi pomanjkanja zastopanosti TNG ni imela niti notranje niti zunanje podpore in tako je kmalu postalo jasno, da to ne bo končna rešitev somalijskih problemov. Naslednja pobuda je prišla s strani Medvladne oblasti za razvoj (*Intergovernmental Authority for Development – IGAD*),⁸⁸ ki je ob koncu leta 2002 sklicala konferenco narodne sprave v Mbagathiju v Keniji. Dve leti trajajoči pogovori so sadove obrodili oktobra 2004, ko je bila sestavljena Prehodna federalna vlada (*Transitional Federal Government – TFG*), ki je delovala iz Nairobija v Keniji (Institute for Security Studies 2005a). TFG se je v Somaliji prvič sestel šele februarja 2006 v Jowharju, 90 km iz glavnega mesta, saj je bil z varnostnega vidika Mogadiš še zmeraj preveč nevaren za sedež vlade (BBC News 2006).

Med junijem in decembrom 2006 je po več mesecih bojov med različnimi milicami, s podporo ZDA, in Zvezo islamskih sodišč (*Union of Islamic Courts – UIC*) slednja razširila nadzor nad južnim delom Somalije, vključno z glavnim mestom Mogadišem ter po 15 letih brezvladja v državo prineslo določeno raven miru in varnosti. Vendar obdobje stabilnosti ni trajalo dolgo, saj so decembra sile TFG z izdatno pomočjo etiopske vojske in posredno podporo ZDA prevzele nadzor nad Mogadišem ter UIC izgnale tudi iz drugih delov države. Poraz UIC je v južni Somaliji za seboj pustil politični vakuum, ki ga zapolnjujejo različne frakcije in gospodarji vojne, saj je TFG tudi z etiopsko pomočjo prešibek, da bi oblast razširil na celotno državo (International Crisis Group 2007a).

Somalija je pozornost ZDA in tudi ZN spet pritegnila šele po terorističnih napadih septembra 2001 v okviru boja proti terorizmu. V obdobju pred vzponom UIC so tako ZDA sodelovale z različnimi milicami, ki so jim pomagale prijeti osumljene sodelavce Al Kaide. To protiteroristično delovanje je somalijske milice tudi pripeljalo v neposreden spopad z UIC, po katerem je ta prevzel nadzor nad večino države (International Crisis Group 2007a).

Primer reševanja somalijskega problema v VS zelo jasno pokaže, kakšno moč ima ena sama stalna članica na odziv VS na določeno zadevo tudi po koncu hladne vojne. Prvotni

⁸⁸ IGAD je regionalna organizacija sedmih vzhodnoafriških držav: Džibutija, Eritreje, Etiopije (Etiopija je leta 2007 suspendirala svoje članstvo zaradi mejnega spora z Eritrejo) Kenije, Somalije, Sudana in Ugande. Ustanovljena je bila leta 1986 (IGAD 2006).

odziv VS na krizo v Somaliji kot tudi konec posredovanja ZN v tej državi je potekal pod vodstvom ZDA. Po umiku mirovnikov je bila Somalija sedem let prepuščena kaosu, saj se VS s krizo ni ukvarjal, dokler niso ZDA v somalijskih razmerah uvidele grožnje svoji lastni varnosti. Somalija je tako primer zlorabe moči stalne članice VS za doseganje lastnih ciljev.

6.4 Ruanda

V letih po koncu hladne vojne je pozornost VS velikokrat pritegnila Ruanda; država, v kateri je konflikt med dvema skupinama prebivalstva – Hutuji in Tutsiji – privedel do genocida nad manjšinskimi Tutsiji. Konfliktu je VS med letoma 1993 in 2006 namenil 19 resolucij in dodatnih 24, ki se nanašajo na sojenje odgovornih za genocid, zaradi česar je VS z resolucijo 955⁸⁹ ustanovil posebno sodišče – Tribunal za Ruando.

Konflikt v Ruandi ima obsežne korenine, katerih del sega v leto 1923, ko je DN Ruando in Burundi, nekdanji nemški koloniji, dodelil Belgiji kot skrbniško ozemlje (Barnett 2002: 183). Belgija je veliko prispevala k ozračju sovraštva med skupinama Tutsijev in Hutujev s tem, ko je podprla le eno skupino, Tutsije, in preprečila mobilnost med skupinama ter utrdila vladavino Tutsijev, ki so sestavljali približno 15 odstotkov ruandskega prebivalstva. V očeh Belgijcev so se namreč Ruandčani delili ne na dve skupini ljudi, temveč na dve rasi, od katerih je ena – Tutsiji – superiorna, kar so upravičevali s tem, da so Tutsiji po videzu bolj podobni Evropejcem kot Hutuji (DesForges 1999).

Leta 1945 je Ruanda postala skrbniško ozemlje ZN pod belgijskim nadzorom. V letih 1957–1961 je prišlo do t. i. hutujske revolucije, ki se je začela z objavo hutujskega manifesta leta 1957 in končala s prevzemom oblasti hutujske elite leta 1961 (Neuffer 2001: 89). V tem obdobju je bilo zaradi vse večjega nasilja med Hutuji in Tutsiji posejano seme modernega konflikta v Ruandi. Ruandski begunci – Tutsiji, živeči v sosednjih državah, so leta 1988 v Ugandi ustanovili Ruandsko patriotsko fronto (*Rwandese Patriotic Front* – RPF). V začetku 90. let je RPF začel z vojaškimi napadi na Ruando, kjer so se spopadali z vojsko predsednika Juvenala Habyarimane, ki je na oblast

⁸⁹ Resolucija Varnostnega sveta 955 – *Security Council Resolution 955*, sprejeta 8. novembra 1994. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N95/140/97/PDF/N9514097.pdf?OpenElement> (14. maj 2007).

prišel leta 1973 z državnim udarom (Ramsbotham in Woodhouse 1999: 209–10). Februarja 1993 sta ruandska vlada in RPF podpisala premirje ter se avgusta istega leta srečala še v Aruši, Tanzanija,⁹⁰ na pogajanjih glede prihodnosti Ruande ter o sestavi prehodne vlade (Barnett 2002: 56–7). Del dogovorov v Aruši je bila tudi zagotovitev nevtralne mednarodne sile, ki bi v Ruandi zagotavljala varnost ter nadzirala tranzicijske politične dogovore. Vendar pa je bila implementacija dogovorov zelo počasna, delno zaradi nesodelovanja predsednika Habyarimane in delno zaradi počasnosti ZN pri odobritvi in oblikovanju mirovnih sil (Ramsbotham in Woodhouse 1999: 210).

VS je oktobra 1993, z Resolucijo 872,⁹¹ odobril Prvo misijo ZN za pomoč Ruandi (*United Nations Assistance Mission for Rwanda* – UNAMIR I) ki bi naj pomagala pri implementaciji mirovnega sporazuma iz Arushe. Dan za tem, ko je VS misiji podaljšal mandat za naslednjih šest mesecev, 6. aprila 1994, je bilo v bližini letališča v Kigaliju sestreljeno letalo, na katerem je bil predsednik Habyrimana. Še isti večer se je začel vnaprej načrtovani programa ubijanja celotne populacijo Tutsijev (Ramsbotham in Woodhouse 1999: 212–13). Takoj naslednji dan, 7. aprila, je RPF iz Ugande začel z ofenzivo na Ruando. Do sredine julija 1994 je imel pod nadzorom večino države in je razglasil enostransko premirje (Barnett 2002: 151).

VS je z Resolucijo 846⁹² ustanovil Opazovalno misijo ZN Uganda-Ruanda (*United Nations Observer Mission Uganda-Rwanda* – UNOMIR), ki je imela nalogo nadzirati mejo med Ugando in Ruando ter preprečevati prevoz vojaške opreme v Ruando. Z Resolucijo 912,⁹³ sprejeto, ko je bilo izvajanje genocida v polnem zagonu, se je VS odločil za zmanjšanje velikosti UNAMIR na nekaj manj kot 300 pripadnikov mirovnih sil, ki bi naj ostali v Kigaliju in skušali igrati vlogo posrednika med sprtima stranema ter zagotoviti premirje. Z resolucijo 918⁹⁴ je VS mesec kasneje razširil mandat UNAMIR ter misijo okrepil s 300 na 5.500 pripadnikov mirovnih sil ter jo poimenoval Druga misija

⁹⁰ Sporazum iz Aruše - *The Arusha Accords*, podpisan 4. avgusta 1993. Dostopen na <http://www.incore.ulst.ac.uk/cds/agreements/pdf/rwan1.pdf> (7. maj 2004).

⁹¹ Resolucija Varnostnega sveta 872 – *Security Council Resolution 872*, sprejeta 5. oktobra 1993. Dostopna na <http://ods-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N93/540/63/PDF/N9354063.pdf?OpenElement> (14. maj 2007).

⁹² Resolucija Varnostnega sveta 846 – *Security Council Resolution 846*, sprejeta 22. junija 1993. Dostopna na <http://ods-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N93/366/31/IMG/N9336631.pdf?OpenElement> (14. maj 2007).

⁹³ Resolucija Varnostnega sveta 912 – *Security Council Resolution 912*, sprejeta 21. aprila 1994. Dostopna na <http://ods-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N94/190/85/PDF/N9419085.pdf?OpenElement> (14. maj 2007).

⁹⁴ Resolucija Varnostnega sveta 918 – *Security Council Resolution 918*, sprejeta 17. maja 1994. Dostopna na <http://ods-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N94/218/36/PDF/N9421836.pdf?OpenElement> (14. maj 2007).

ZN za pomoč Ruandi (*United Nations Assistance Mission for Rwanda – UNAMIR II*). Ker pa so ZN imeli velike težave pri zagotovitvi tako mirovnih sil kot tudi opreme za novo misijo, je VS 22. junija 1994 z Resolucijo 929⁹⁵ sprejel predlog Francije, po katerem bi ta v Ruando poslala svoje vojake v operaciji *Turquoise*,⁹⁶ katere naloga bi bila vzpostavitev humanitarnega območja na jugozahodnem delu Ruande, kjer je bilo približno dva milijona ljudi, ki so se bali za svoje življenje, prisiljenih zapustiti svoje domove (Ramsbotham in Woodhouse 1999: 213). UNAMIR II je, zaradi pomanjkanja sredstev in osebja dosegel predvideno velikost šele tri mesece po končanem genocidu in prevzemu oblasti RPF (Barnett 2002: 151).

Stalne članice VS so najprej skupaj nasprotovale posredovanju, maja 1994, ko dejstva, da se izvaja genocid, ni bilo več mogoče spregledati, pa so postale omahujoče intervencionistke, pripravljene za to, da odobrijo rešilno akcijo, ampak ne tudi za to, da bi same ponudile pomoč. Kitajska se je bala, da bi lahko posredovanje, ki bi izhajalo iz kršitev človekovih pravic, ostale članice opozorilo na njeno lastno kršenje teh pravic. Rusija se je pridružila ZDA pri nasprotovanju intervenciji vse do konca. VB je intervenciji nasprotovala do aprila, maja pa je, zaradi vse več dokazov o genocidu, spremenila mnenje. Še zmeraj pa ni bila pripravljena dejansko zagotoviti sredstev, ki so bila potrebna za posredovanje (Barnett 2002: 171). Francija je šla še korak dalje in je verjetno posameznikom, obtoženim genocida, celo nudila pomoč (*ibid.* 171).

Francija je z Ruando namreč vzpostavila tesne stike takoj po njeni osamosvojitvi leta 1962. Leta 1975 sta podpisali dogovor o vojaškem sodelovanju, zaradi česar se je Franciji zdelo samoumevno priskočiti na pomoč predsedniku Habyrimani oktobra 1990, ko so v Ruando začele vdirati sile RPF (Utley 2002: 132). Francoska pomoč, namenjena tako zaščititi francoskih državljanov v Ruandi kot tudi oblasti predsednika Habyrimane, je prispela v obliki vojaških sil, ki so pomagale uriti vojake ruandske vlade, in vojaške opreme. Francoske sile so v Ruandi ostale vse do decembra 1993, ko so tja prispele sile UNAMIR. Ko so se spomladi 1994 razmere v Ruandi poslabšale, pa je Francija začela razmišljati o nadaljnji vojaški intervenciji (Utley 2002: 132). Pri tem naj bi šlo za poskus

⁹⁵ Resolucija Varnostnega sveta 929 – *Security Council Resolution 929*, sprejeta 22. junija 1994. Dostopna na <http://ods-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N94/260/27/PDF/N9426027.pdf?OpenElement> (14. maj 2007).

⁹⁶ Z operacijo *Turquoise* je bilo v Ruando poslanih 2.500 francoskih vojakov. Trajala je od 24. junija do 24. avgusta 1994 (Utley 2002: 132).

nabiranja političnih točk doma in za zaščito zunanjepolitičnih interesov v regiji. Francosko vlado je namreč skrbelo to, da bi v primeru anglosaksonske intervencije Francija izgubila nadzor nad položajem v Ruandi (Barnett 2002: 147–8). Vlada je bila o tem vprašanju sicer zelo razdeljena, vendar je premier Edouard Balladur našel kompromisno rešitev, po kateri bi bila francoska operacija, t. i. Operacija *Turquoise*, pod strogim nadzorom ZN, ki pa te ponudbe niso mogli zavrniti, in sicer zaradi pomanjkanja lastnih mirovniških sil, s katerimi bi lahko posredovali v Ruandi (Utley 2002: 132). Francoske sile so tako na jugozahodu Ruande sicer vzpostavile varno območje, v katerem je zatočišče našlo približno 15 do 20 tisoč tutsijskih beguncev, vendar so bile v to območje brez predhodne razorožitve sprejete tudi sile ruandske vojske in izvajalci genocida, ki so bili na begu pred napredovanjem sil RPF (*ibid.* 149). V nekaterih primerih so francoske sile ključnim voditeljem genocida celo pomagale pobegniti v sosednji Zaire (Neuffer 2001: 127).

Pomanjkanje volje ZDA za posredovanje v Ruandi ter dejstvo, da so to posredovanje na razne načine zavirale, je posledica več dejavnikov. Pri tem je najpomembnejšo vlogo igral strah ZDA pred še eno Somaliji podobno izkušnjo. Obenem pa Ruanda za ZDA tudi ni imela nobenega izrazitega strateškega pomena (Barnett 2002: 102). ZDA tudi niso skrivale dejstva, da jih glede posega v Ruando bolj skrbijo gmotni stroški kot pa življenja ljudi v Ruandi (Barnett 2002: 101). V sredini aprila, ko je postajalo vse bolj jasno, da v Ruandi divja nekaj več kot samo državljanska vojna, je bil predlog ZDA, da naj sile ZN vzpostavijo varna območja izven meja Ruande in tako nudijo zaščito civilistom, ki bi se jim uspelo prebiti do teh območij (*ibid.* 136). ZDA se je tudi dosledno izogibala uporabi besede genocid, čeprav je bilo v tem obdobju že vesplošno znano, da se v Ruandi, ob divjanju državljanske vojne, odvija tudi ta. Z uporabo tega izraza se namreč ZDA pri nasprotovanju posredovanja v Ruandi ne bi več mogla sklicevati na argument državljanske vojne, v kateri ZN nimajo razloga posredovati (*ibid.* 138).

VS se je na dogajanje v Ruandi odzval prepozno, da bi lahko preprečil genocid. Pri tem so ključno vlogo igrale ZDA, Rusija in Kitajska ter na začetku tudi VB, ki so vsaka iz svojih lastnih interesov nasprotovale posredovanju ZN. Francija pa je šla celo korak dlje in je zaradi lastnih interesov njej naklonjenim ruandskim voditeljem pred in po genocidu nudila pomoč.

6.5 Libija

Libijo je VS obravnaval v zvezi z že omenjenim obmejnimi sporom s sosednjim Čadom,⁹⁷ čemur so bile namenjene tri resolucije, ter v povezavi z mednarodnim terorizmom, o čemer je VS sprejel pet resolucij.

Leta 1988 je nad škotskim Lockerbijem eksplodiralo ameriško potniško letalo *Pan Am* 103; leto kasneje pa nad Nigrom še francosko potniško letalo *Union de transports aeriens* 772. Za oba incidenta so bili osumljeni libijski državljani. VS se je odzval leta 1992 z resolucijo 731,⁹⁸ ki je dejanje obsodila in libijsko vlado prosila za pomoč pri preiskavi. Šele leta 2003 je z resolucijo 1506⁹⁹ VS primer odstranil s seznama zadev, o katerih je obveščen, potem ko se je Libija, po štirih resolucijah, končno odločila sodelovati pri preiskavi dogodkov.¹⁰⁰

V 80. letih je Libiji uspelo zaostri odnose z vsemi tremi zahodnimi stalnimi članicami VS. ZDA je Libiji med drugim zamerila njene dejavnosti v Latinski Ameriki, kjer je podpirala gverilska gibanja v Nikaragvi in Salvadorju ter nudila pomoč različnim levičarskim skupinam (Arnold 2006: 641–3). Aprila 1986 je teroristični bombni napad v nočnem klubu v zahodnem Berlinu, ki je bil priljubljeno zbirališče ameriških vojakov, ZDA ponudil izgovor za napad na Libijo, ki jo je predsednik Reagan obtožil za napad. Ameriško povračilo za libijske teroristične dejavnosti v Evropi je bilo bombardiranje Tripolija in Bengazija, v katerem je bilo 130 žrtev, civilnih in vojaških (Arnold 2006: 641–3).

Podobno so bili tudi slabi odnosi med VB in Libijo posledica libijske podpore uporniškim gibanjem; Argentini med falklandsko vojno ter severnoirskim upornikom. Odnosi med državama pa so dosegli najnižjo točko decembra 1988 z uničenjem potniškega letala nad Lockerbijem, za kar sta ZDA in VB obtožili Libijo (Arnold 2006: 644–5). Odnose s Francijo si je Libija otežila med konfliktom s Čadom ter z uničenjem

⁹⁷ Več o sporu med Libijo in Čadom v podpoglavju 5.6.

⁹⁸ Resolucija Varnostnega sveta 731 – *Security Council Resolution 731*, sprejeta 21. januarja 1992. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/010/90/IMG/NR001090.pdf?OpenElement> (16. maj 2007).

⁹⁹ Resolucija Varnostnega sveta 1506 – *Security Council Resolution 1506*, sprejeta 12. septembra 2003. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N03/498/81/PDF/N0349881.pdf?OpenElement> (16. maj 2007).

¹⁰⁰ Libija je prevzela odgovornost za eksplozijo letala nad Lockerbijem in je svojcem žrtev izplačala 2,7 milijarde ameriških dolarjev. Vendar bi to naj ne bilo priznanje njene krivde, ampak le cena, ki jo je bila Libija prisiljena plačati za svojo ponovno vključitev v mednarodno skupnost. Da je temu tako, nakazujejo tudi ugotovitve, da je bilo pri sojenju obtoženemu za napad Aliju Mohamedu Al Magrahiju storjenih kar nekaj usodnih napak, vključno z lažnim pričanjem ključne priče (Kovač 2007: 6).

francoskega potniškega letala nad Nigrom leta 1989, za kar je Francija obtožila štiri libijske državljane (*ibid.* 645).

Nasprotno je bila Libija veliko previdnejša v svojih odnosih s SZ, saj je od nje kupovala orožje. Vendar so se odnosi med državama ob koncu hladne vojne, ko je Libija za Rusijo izgubila svoj strateški pomen, ohladili (Arnold 2006: 645–6).

6.6 Burundi

Burundi je, podobno kot sosednjo Ruando, zaznamovala belgijska administracija, ki je poudarjala razlike med dvema skupinama prebivalstva: večinskimi Hutuji in manjšinskimi Tutsiji. Vse od osamosvojitve države leta 1962 pa do začetka 90. let je bila vlada države v rokah manjšine Tutsijev. Štiri hutujske upore v letih 1965, 1972, 1988 in 1991 so spremljali kruti poboji na obeh straneh. Predsednik Melchior Ndadaye, prvi hutujski predsednik države, ki je bil izvoljen junija 1993, je bil ubit v poskusu državnega prevrata le štiri mesece kasneje skupaj z več ministri ter s predsednikom in podpredsednikom narodne skupščine. Neuspelemu prevratu so sledili številni poboji pripadnikov obeh strani, v katerih je bilo ubitih med 50 in 100 tisoč ljudi. Naslednji predsednik je aprila 1994 skupaj s predsednikom Ruande umrl na letalu, ki je bilo sestreljeno nad glavnim mestom Ruande, Kigalijem. Septembra 1994 je bil s pomočjo posebnega odposlanca ZN končno sprejet dogovor, ki pa ni dal vidnejših rezultatov, saj so se kmalu zatem stranke razcepile na več frakcij, kar je povzročilo nove spopade in poslabšanje državljanske vojne (Institute for Security Studies 2005b).

Večina burundskih političnih strank se je junija 1998 udeležila mirovnih pogajanj v Aruši, v Tanzaniji, kjer so po dveh letih, medtem ko se je državljanska vojna doma stopnjevala, avgusta 2000 končno podpisale sporazum, ki je omogočil sestavo prehodne vlade novembra 2001. Vlada se je obdržala kljub nadaljevanju bojev med nekaterimi frakcijami (Institute for Security Studies 2005b).

Z volitvami julija in avgusta 2005, na katerih je prepričljivo zmagala stranka nekdanjih hutujskih upornikov, se je končalo obdobje prehodne vlade. Stare napetosti med Hutuji in Tutsiji je s tem zamenjala napetost med hutujskimi strankami, kar pomeni, da mirovni process verjetno še ni končan (International Crisis Group 2006b).

Dogajanje v Burundiju je bilo prvič tema resolucije VS šele avgusta leta 1995, in sicer resolucije 1012,¹⁰¹ ki je pozvala k ustanovitvi mednarodne preiskovalne komisije z mandatom, da razišče okoliščine atentata na predsednika v juniju 1993 in poboje, ki so mu sledili. Maja 2004 se je VS, z resolucijo 1545,¹⁰² odločil ustanoviti Operacijo ZN v Burundiju (*Opération des Nations Unies au Burundi* – ONUB), katere glavni nalogi sta bili podpora in pomoč pri implementaciji sporazuma za mir in spravo v Burundiju, ki je bil podpisan avgusta 2000 v Aruši. ONUB je svoje delo zaključil konec leta 2006, ko ga je zamenjal Enotni urad ZN v Burundiju (*Bureau Intégré des Nations Unies au Burundi* – BINUB), ki naj bi nudil pomoč vladi pri utrditvi miru v državi (ZN 2005i).

Dogodkom v Burundiju je bilo do leta 2006 vsega skupaj namenjenih 14 resolucij VS (od tega štiri v letih 1995 in 1996, po ena v letih 2000 in 2001 in osem od leta 2004). Dogodki v Burundiju torej niso pritegnili velikega zanimanja s strani stalnih članic VS, ki podobno kot v primeru Ruande, v Burundiju niso imele interesov.

6.7 Območje Velikih jezer

Z dogodki v Burundiju je povezana tudi kriza na območju afriških Velikih jezer, ki so ji bile posvečene tri resolucije VS, dve leta 1996 in ena leta 1997. Območje Velikih jezer vključuje Ruando, Zaire/DRK, Burundi, Tanzanijo in Ugando. Kriza na območju v letih 1996 in 1997 je bila kombinacija posledic genocida v Ruandi,¹⁰³ ki je povzročil tokove dveh milijonov ruandskih beguncev v sosednje države – Tanzanijo, Burundi in vzhodni Zaire; državljanske vojne v Burundiju¹⁰⁴ in vojne v Zairu/DRK,¹⁰⁵ h kateri so veliko prispevale vojaške sile nekdanjega režima v Ruandi, ki so si zatočišče poiskale v vzhodnem Zairu. V odgovor se je jeseni 1996 posebni odposlanec Generalnega sekretarja začel pogajati z ZN in kanadsko vlado o ustanovitvi večnacionalne sile (*Multi-National Force* – MNF) pod vodstvom Kanade, ki naj bi nudila zaščito humanitarnim operacijam v

¹⁰¹ Resolucija Varnostnega sveta 1012 – *Security Council Resolution 1012*, sprejeta 28. avgusta 1995. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N95/263/97/PDF/N9526397.pdf?OpenElement> (16. maj 2007).

¹⁰² Resolucija Varnostnega sveta 1545 – *Security Council Resolution 1545*, sprejeta 21. maja 2004. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N04/359/89/PDF/N0435989.pdf?OpenElement> (16. maj 2007).

¹⁰³ Več o genocidu v Ruandi v podpoglavju 6.4.

¹⁰⁴ Več o državljanski vojni v Burundiju v podpoglavju 6.6.

¹⁰⁵ Več o vojni v Zairu/DRK v podpoglavju 6.12.

vzhodnem Zairu. VS je pobudo podprl z resolucijo 1078,¹⁰⁶ ki je vlade držav članic ZN pozvala k sodelovanju pri organizaciji misije (Lautze in drugi 1998). Nekaj dni kasneje, z resolucijo 1080,¹⁰⁷ je VS pozval k premirju, države članice prosil, da prispevajo v prostovoljni sklad za podporo MNF, ter od GS zahteval poročilo o možnosti ustanovitve misije, ki bi sledila MNF. Z resolucijo 1097,¹⁰⁸ zadnjo na temo krize Velikih jezer, pa je VS podprl mirovni načrt Generalnega sekretarja, ki v petih točkah poziva k miru v regiji.

6.8 Srednjeafriška republika

Kriza v Srednjeafriški republiki se je začela maja 1996 z uporom dela vojaških sil zaradi slabih pogojev dela in neizplačanih plač. Upornike so podprli delavci javnega sektorja, njihova glavna zahteva pa je bila odstop predsednika Ange-Félix Patasséja. Upor je bil zatrt s posredovanjem francoskih sil, nameščenih v glavnem mestu Banguju. Upor je bil ponovljen nekaj mesecev kasneje in še enkrat v začetku naslednjega leta ter obakrat zatrt s pomočjo francoskih sil. Tako je postalo jasno, da francoske sile ne predstavljajo rešitve problema in Francija je poskrbela za posredovanje na diplomatski ravni v okviru frankofonskih držav. Predsedniki Gabona, Burkine Faso, Čada in Malija so nato obiskali glavno mesto z namenom posredovanja na pogajanjih med predsednikom Patasséjem in uporniki, ki so se januarja 1997 končala s podpisom sporazuma, v okviru katerega je bila ustanovljena medafriška Misija za nadzor nad sporazumom iz Banguija (*Mission de Surveillance des Accords de Bangui – MISAB*), ki naj bi z nadzorom nad implementacijo mirovnega sporazuma pomagala pri obnovitvi miru in varnosti v državi. Sile za misijo so prispevale štiri države ustanoviteljice, ki sta se jim pridružila še Senegal in Togo, z logistično in s finančno pomočjo Francije (Macqueen 2002: 99–100).

Ko MISAB ni uspelo zaježiti krize, sta se gabonski in srednjeafriški predsednik odločila za pritegnitev večje mednarodne pozornosti in podpore ter se obrnila na VS ZN,

¹⁰⁶ Resolucija Varnostnega sveta 1078 – *Security Council Resolution 1078*, sprejeta 9. novembra 1996. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N96/311/91/PDF/N9631191.pdf?OpenElement> (16. maj 2007).

¹⁰⁷ Resolucija Varnostnega sveta 1080 – *Security Council Resolution 1080*, sprejeta 15. novembra 1996. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N96/323/32/PDF/N9632332.pdf?OpenElement> (16. maj 2007).

¹⁰⁸ Resolucija Varnostnega sveta 1097 – *Security Council Resolution 1097*, sprejeta 18. februarja 1997. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N97/042/56/PDF/N9704256.pdf?OpenElement> (16. maj 2007).

ki da naj formalno odobri misijo MISAB in ji tako da potrebno legitimnost. To je VS avgusta 1997¹⁰⁹ tudi storil.

Naslednji mesec se je Francija odločila umakniti svoje sile iz države in tako tudi svojo podporo MISAB, ki je bila skoraj popolnoma odvisna od francoskih sredstev. In ker implementacija sporazuma še ni bila zaključena, se je predsednik Patassé znova obrnil na VS, ki je marca 1998¹¹⁰ ustanovil Misijo ZN v Srednjeafriški republiki (*Mission des Nations Unies en République centrafricaine* – MINURCA) (Macqueen 2002: 100–1). Pet mesecev po izvedbi zakonodajnih in predsedniških volitev v državi je bila misija MINURCA februarja 2000 zaključena. Ni pa to pomenilo tudi konca politične napetosti v državi, saj je bil junija 2001 izveden poskus vojaškega prevzema oblasti, ki ga je predsednik Patassé zatrl s pomočjo hitro odposlanih libijskih sil (*ibid.* 103).

Politično-vojaški krizi v Srednjeafriški republiki je VS med letoma 1997 in 1999 namenil devet resolucij. Med stalnimi članicami VS je najopaznejšo vlogo igrala Francija, vendar je bila tudi njena pripravljenost za posredovanje omejena – tako časovno kot tudi finančno. Ob tem so preostale stalne članice stale ob strani, dokler pobuda za posredovanje ni prišla od samega predsednika države – in to dvakrat.

6.9 Sierra Leone

VS je v devetih letih med 1997 in 2006 sprejel kar 34 resolucij o Sierr Leone. Glavna tema 31 resolucij je bila državljanska vojna; ostale tri resolucije pa so bile z vojno posredno povezane, saj se nanašajo na trgovino z diamanti, ki je veliko prispevala k podaljševanju vojne.

Državljska vojna v Sierr Leone ima korenine v letu 1991, ko je Taylor v svojem vojaškem pohodu za osvojitve Liberije prečkal liberijsko mejo s Sierr Leone, da bi si zagotovil nadzor nad območjem, bogatim z diamanti. To je že tako nestabilno državo pahnilo v popolno zmedo, v kateri je bila ustanovljena

¹⁰⁹ Resolucija Varnostnega sveta 1125 – *Security Council Resolution 1125*, sprejeta 6. avgusta 1997. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N97/211/81/PDF/N9721181.pdf?OpenElement> (16. maj 2007).

¹¹⁰ Resolucija Varnostnega sveta 1159 – *Security Council Resolution 1159*, sprejeta 27. marca 1998. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N98/083/19/PDF/N9808319.pdf?OpenElement> (16. maj 2007).

Revolucionarna združena fronta (*Revolutionary United Front* – RUF), ki je začela s kampanjo proti vladi (Macqueen 2002: 182–3).

V naslednjih šestih letih je država preživela tri vojaške prevzeme oblasti (1992, 1996 in 1997) in ene volitve (1996). Podobno kot v sosednji Liberiji se je na dogajanje najprej odzval ECOWAS, ki je v državo poslal sile ECOMOG. Regijske sile so odstranile vojaški režim in na oblast vrnil leta 1996 izvoljenega predsednika Ahmeda Tejana Kabbaha (Arnold 2006: 864–5).

VS se je na dogajanje v Sierr Leone odzval oktobra 1997 z embargom na nafto in orožje¹¹¹ pod nadzorom sil ECOMOG. Velikokrat kršen embargo je bil odpravljen marca 1998,¹¹² ko se je po pregonu upornikov iz glavnega mesta, ki so ga izvedle sile ECOMOG, na oblast vrnil predsednik Kabbah. Julija 1998¹¹³ je VS ustanovil Opazovalno misijo ZN v Sierr Leone (*UN Observer Mission in Sierra Leone* – UNOMSIL) za nadzor in svetovanje pri razorožitvi bojnikov in prestrukturiranju državnih varnostnih sil. Vendar se je bojevanje nadaljevalo, zaradi česar se je iz države umaknila večina opazovalcev ZN – januarja 1999 jih je bilo v državi le še osem od 70 (Macqueen 2002: 186–7).

Pritisk ZN, VB, in ZDA na predsednika Kabbaha, da se sporazume z uporniki, je julija 1999 obrodil sadove, ko so vse sprte strani v Lomeju podpisale sporazum o koncu vojne in ustanovitvi vlade narodne enotnosti. Vse vpletene strani so zahtevale razširitev vloge UNOMSIL-a. VS se je zato oktobra 1999¹¹⁴ odločil UNOMSIL zamenjati z Misijo ZN v Sierr Leone (*United Nations Mission in Sierra Leone* – UNAMSIL), ki naj bi štela do 6.000 vojaškega osebja in pomagala pri implementaciji določil mirovnega sporazuma (Macqueen 2002: 188–9).

¹¹¹ Resolucija Varnostnega sveta 1132 – *Security Council Resolution 1132*, sprejeta 8. oktobra 1997. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N97/267/13/PDF/N9726713.pdf?OpenElement> (16. maj 2007).

¹¹² Resolucija Varnostnega sveta 1156 – *Security Council Resolution 1156*, sprejeta 16. marca 1998. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N98/066/30/PDF/N9806630.pdf?OpenElement> (17. maj 2007).

¹¹³ Resolucija Varnostnega sveta 1181 – *Security Council Resolution 1181*, sprejeta 13. julija 1998. Dostopna na <http://daccess-ods.un.org/TMP/3765603.htmlOpenElement> (17. maj 2007).

¹¹⁴ Resolucija Varnostnega sveta 1270 – *Security Council Resolution 1270*, sprejeta 22. oktobra 1999. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N99/315/02/PDF/N9931502.pdf?OpenElement> (17. maj 2007).

V naslednjih letih je VS nekajkrat povečal velikost misije, saj se mirovni sporazum ni obdržal. Obenem so se iz države umaknile sile ECOMOG. Maja 2000 se je za posredovanje odločila VB, ki je v državo poslala 800 padalcev in marincev, ki so glavno mesto Freetown zavarovali pred napadi RUF. Razmere so se do novembra 2000 izboljšale tako, da je bil v Abuji podpisan novi mirovni sporazum med vlado in RUF. V začetku 2002, ob končanem procesu razorožitve, je bil uradno razglašen konec državljanske vojne (Macqueen 2002: 191–4).

Med stalnimi članicami VS sta pri reševanju konflikta v Sierr Leone pomembno vlogo igrali le VB in ZDA. Na diplomatski ravni sta s pritiskom na sprte strani vplivali na podpis mirovnih sporazumov ter s finančnega vidika nase prevzeli velik delež stroškov mirovne operacije ZN, medtem pa v sile ZN, razen nekaj britanskih opazovalcev, nista bili pripravljeni prispevati veliko lastnega osebja (Macqueen 2002: 190).

6.10 Etiopija in Eritreja

Obmejni spor med Etiopijo in Eritrejo je še en afriški konflikt, ki še vedno čaka na dokončno rešitev. Med letoma 1998 in 2006 je bilo sporu namenjenih 24 resolucij VS. Spopadi med državama zaradi spora o meji so izbruhnili maja 1998. Korenine spora pa segajo vsaj v leto 1962, ko je Etiopija Eritrejo¹¹⁵ spremenila v etiopsko provinco. Po tridesetih letih boja za neodvisnost, pri katerem so se Eritreji pridružile etiopske gverilske sile, ki so se borile proti diktatorskemu režimu v skupni državi, se je na referendumu aprila 1993, ob 98,5-odstotni volilni udeležbi, 99,8 odstotka volivcev odločilo za neodvisnost. Maja 1998 so med državama izbruhnili obmejni spopadi. Julija 1999 sta obe državi sicer sprejeli mirovni načrt, pri dosegu katerega je pomagal OAE, vendar sta se razhajali o načinu implementacije ter vztrajali pri medsebojnem obtoževanju glede spora (Shah 2000).

VS se je s sporom začel ukvarjati junija 1998, ko je z resolucijo 1177¹¹⁶ zahteval prekinitev sovražnosti, predlagal posredovanje Generalnega sekretarja ter ponudil

¹¹⁵ Eritreja je bila od leta 1890 italijanska kolonija, Etiopijo pa je Italija osvojila le za kratek čas od leta 1935 do 1941, ko so italijansko vojsko pregnale britanske in etiopske sile. V Etiopiji je bila oblast vrnjena nekdanjemu cesarju, medtem ko je bila Eritreja pod britansko administracijo do leta 1952, ko je bila ustanovljena skupna federacija obeh držav (Macqueen 2002: 223–4).

¹¹⁶ Resolucija Varnostnega sveta 1177 – *Security Council Resolution 1177*, sprejeta 26. junija 1998. Dostopna na <http://daccess-ods.un.org/TMP/1099044.html> (17. maj 2007).

tehnične usluge ZN pri določitvi meje med državama. Maja 2000 je v iskanju mirne rešitve spora glavni mesti obeh držav obiskala posebna delegacija VS, vendar so napetosti na meji še istega meseca dosegle vrhunec in povzročile nove spopade. VS se je z resolucijo 1298¹¹⁷ odločil vzpostaviti embargo na orožje za obe državi. Obenem je tudi zahteval ponovno vzpostavitev mirovnih pogajanj pod pokroviteljstvom OAE. Pogajanja so se junija 2000 končala s podpisom sporazuma, ki je vseboval tudi poziv ZN, da v sodelovanju z OAE ustanovijo mirovno operacijo, ki bo pomagala pri implementaciji sporazuma. Še istega meseca se je VS odzval z resolucijo 1312,¹¹⁸ s katero je bila ustanovljena Misija ZN v Etiopiji in Eritreji (*United Nations Mission in Ethiopia and Eritrea* – UNMEE) v sestavi 100 opazovalcev kot predhodnikov večje misije. Septembra istega leta je VS z resolucijo 1320¹¹⁹ potrdil, da naj misija obsega 4.300 mirovnikov. Medtem so se pogajanja med državama nadaljevala in decembra končala s podpisom mirovnega sporazuma, ki je med drugim zahteval ustanovitev nevtralne mejne komisije za razmejitev meje med državama (Macqueen 2002: 227–9). Po podpisu sporazuma sta obe državi nadaljevali s propagandno vojno, obenem sta obe tudi podpirali uporniške skupine v sosednji državi (Arnold 2006: 861).

Med stalnimi članicami VS so si ob izbruhu konflikta za rešitev prizadevale predvsem ZDA, medtem ko je bil odziv Rusije in Kitajske omejen na prodajo letal in orožja obema stranema v konfliktu (Arnold 2006: 860–1). Zaradi premajhnega zanimanja za rešitev spora, ki se odraža v pomanjkanju pritiska na sprti državi, spor ostaja nerešen. Eritreja namreč vztraja pri omejitvi gibanja UNMEE, medtem ko Etiopija ne sprejema sicer zavezujoče odločitve mejne komisije, ki je proces določitve meje že končala. To potrjuje resolucija VS 1741, sprejeta januarja 2007.¹²⁰

¹¹⁷ Resolucija Varnostnega sveta 1298 – *Security Council Resolution 1298*, sprejeta 17. maja 2000. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N00/437/11/PDF/N0043711.pdf?OpenElement> (17. maj 2007).

¹¹⁸ Resolucija Varnostnega sveta 1312 – *Security Council Resolution 1312*, sprejeta 31. junija 2000. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N00/583/66/PDF/N0058366.pdf?OpenElement> (17. maj 2007).

¹¹⁹ Resolucija Varnostnega sveta 1320 – *Security Council Resolution 1320*, sprejeta 15. septembra 2000. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N00/644/95/PDF/N0064495.pdf?OpenElement> (17. maj 2007).

¹²⁰ Resolucija Varnostnega sveta 1741 – *Security Council Resolution 1741*, sprejeta 30. januarja 2007. Dostopna na <http://daccess-ods.un.org/TMP/1137721.html> (17. maj 2007).

6.11 Gvineja-Bisau

Gvineja-Bisau je bila tema treh resolucij VS v letih 1998, 1999 in 2004. Država je vse od osamosvojitve leta 1974 doživela številne politične pretrese. Leta 1980 je João Vieira z vojaškim udarom odstranil predsednika Luisa Cabrala. Štirinajst let kasneje je Vieira zmagal na predsedniških volitvah, vendar je bil pet let kasneje, leta 1999, odstavljen v naslednjem vojaškem prevzemu oblasti, ki je vodil v državljansko vojno. Na predsedniških volitvah januarja 2000 je zmagal Kumba Yalla, vendar se je njegov mandat končal le tri leta kasneje s še enim vojaškim udarom. Kmalu zatem so vojaške sile in politični voditelji podpisali listino, s katero je bila ustanovljena začasna civilna vlada. Oktobra 2004 je znova vzniknilo nasilje, ki ga je povzročil vojaški upor. Julija 2005 je na novih predsedniških volitvah zmagal nekdanji predsednik Vieira (Security Council Report 2005).

VS se je za dogodke v Gvineji-Bisau začel zanimati, ko sta bila avgusta 1998 v Praiji in novembra 1998 v Abuji podpisana mirovna sporazuma ter decembra istega leta še dodatni protokol v Lomeju med vlado predsednika Vieira in vojaškimi uporniki. Sporazum iz Abuje je med drugim vseboval določila o premirju ter umiku tujih sil iz države pod nadzorom sil ECOMOG. VS je zato decembra 1998, z resolucijo 1216,¹²¹ pozval k implementaciji dogovorov. Aprila 1999 je VS, z resolucijo 1233,¹²² podprl odločitev Generalnega sekretarja, da ustanovi Urad za pomoč pri pokonfliktni izgradnji miru v Gvineji-Bisau (*Post-Conflict Peace Building Support Office in Guinea-Bissau – UNOGBIS*), za pomoč pri implementaciji sporazuma iz Abuje. Decembra 2004 je VS z resolucijo 1580¹²³ prilagodil in podaljšal mandat UNOGBIS.

Po koncu hladne vojne je bila Gvineja-Bisau deležna le malo pozornosti stalnih članic VS, saj ob tem, da ni bila nekdanja kolonija nobene izmed njih, Gvineja-Bisau zanje tudi nima velikega strateškega pomena. Reševanje konflikta se je sicer odvijalo izven VS, vendar je tudi VS z resolucijami in ustanovitvijo UNOGBIS pokazal zanimanje za

¹²¹ Resolucija Varnostnega sveta 1216 – *Security Council Resolution 1216*, sprejeta 21. decembra 1998. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N98/400/84/PDF/N9840084.pdf?OpenElement> (18. maj 2007).

¹²² Resolucija Varnostnega sveta 1233 – *Security Council Resolution 1233*, sprejeta 6. aprila 1999. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N99/096/57/PDF/N9909657.pdf?OpenElement> (18. maj 2007).

¹²³ Resolucija Varnostnega sveta 1580 – *Security Council Resolution 1580*, sprejeta 22. decembra 2004. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N04/662/03/PDF/N0466203.pdf?OpenElement> (18. maj 2007).

dogajanje v državi. Res pa je, da so bili problemi Gvineje-Bisau v primerjavi z nekaterimi vodilnimi temami, ki so bile na dnevnem redu VS v tem obdobju – DRK, Ruanda, Somalija, Sudan – sorazmerno majhni.

6.12 Demokratična republika Kongo

Kongo se je na dnevnem redu VS znova pojavil ob koncu 90. let; tokrat z imenom DRK. Med letoma 1999 in 2006 je bilo dogajanju v DRK namenjenih kar 41 resolucij VS. Dogajanje v državi je neločljivo povezano z dogajanjem v sosednjih državah ter v širšem območju Velikih jezer.

Leta 1996 sta na ozemlje DRK vdrla Ruanda in Uganda pod pretvezo, da je bilo to nujno zaradi obrambe držav pred napadi oboroženih odporniških skupin, ki so se ustalile v vzhodnem Zairu, kot se je DRK takrat imenovala. Sile Ugande in Ruande so podprle uporniško skupino Laurenta Kabile v boju proti dolgoletnemu diktatorju Mobutu Sese Sekoju. Maja 1997 je Kabila prevzel oblast in se razglasil za predsednika. Kmalu zatem sta se nekdanji zaveznici, Ruanda in Uganda, skupaj z Burundijem obrnili proti njemu in začeli novo vojno, v katero so se na stran kongoleške vlade vključili še Angola, Namibija in Zimbabve (Shah 2003). Kljub avgusta 1999 podpisanim Lusaškim mirovnim sporazumom se je bojevanje nadaljevalo. Po smrti predsednika Kabile januarja 2001 je na njegovo mesto stopil njegov sin Joseph Kabila. Decembra 2002 je osem strank med-kongoleškega dialoga podpisalo sporazum o skupnem upravljanju prehoda in se s tem tudi zavezalo k prenehanju sovražnosti. Na podlagi aprila leta 2003 podpisanega končnega sporazuma v Sun Cityju, v Južni Afriki, je bila junija istega leta končno sestavljena vlada narodne enotnosti in prehoda, s čimer se je petletna vojna uradno končala. Vendar so se spopadi, predvsem v vzhodnem DRK, nadaljevali (Global Security 2005).

Zunanje sile, ki so se vmešale v konflikt v DRK, je kljub njihovim uradnim razlogom, k temu spodbudilo mineralno bogastvo DRK. Pri tem so si podpornice upornikov – Ruanda, Uganda in Burundi – postregle s kongoleškimi diamanti, z lesom, s kavo, z zlatom in s tantalom, medtem ko je Kabila starejši Namibiji, Angoli in Zimbabveju v zameno za njihovo pomoč dodelil koncesije za črpanje nafte, rudnike diamantov, kobalt in les (Arnold 2006: 894). Po umiku tujih sil iz DRK konec leta 2002

so te za seboj pustile mreže, prek katerih so nadaljevale z ropanjem kongoleških naravnih bogastev (*ibid.* 897).

VS se je z dogajanjem v DRK začel ukvarjati aprila 1999 z resolucijo 1234,¹²⁴ ki poziva k podpisu sporazuma o premirju. Po podpisu Lusaškega sporazuma je VS, z resolucijo 1258,¹²⁵ v DRK poslal skupino za poizvedovanje, ki jo je novembra 1999, z resolucijo 1279,¹²⁶ potem vključil v Misijo ZN v DRK (*Mission de l'ONU en RD Congo – MONUC*), ki je bila ustanovljena z nalogo nadzora nad premirjem, ki se ni obdržal. Šele smrt Kabile starejšega, leta 2001, ki je ves čas oviral tako mirovni proces kot tudi delovanje MONUC, je prinesla upanje za rešitev konflikta. Tako je VS februarja ob znakih, da se premirje začenja upoštevati, misijo 200 MONUC opazovalcev povečal na 2.300 pripadnikov mirovnih sil¹²⁷ (Macqueen 2002: 94–5). Ko se je po končnem umiku ruandskih sil z vzhoda države tam razplamtelo nasilje med regijskima etničnima skupinama Lendu in Hema, ki je vodilo v pokole civilistov, ki ga sile MONUC niso bile zmožne zadržati, se je Francija ponudila za vodstvo mirovne sile z velikim deležem lastnih sil. Vojake je ponudila tudi VB. Tako je VS konec maja 2003¹²⁸ potrdil napotitev Začasne izredne večnacionalne sile (*Interim Emergency Multinational Force – IEMF*) (Arnold 2006: 900). Julija 2003 je z resolucijo 1493¹²⁹ VS tudi vzpostavil embargo na orožje za vzhodni del DRK, kjer se je oborožen konflikt nadaljeval. Po večkratnem povečanju misije je resolucija VS 1565¹³⁰ oktobra 2004 zgornjo mejo števila vojaškega osebja misije povišala na 16.700.

¹²⁴ Resolucija Varnostnega sveta 1234 – *Security Council Resolution 1234*, sprejeta 9. aprila 1999. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N99/101/73/PDF/N9910173.pdf?OpenElement> (18. maj 2007).

¹²⁵ Resolucija Varnostnega sveta 1258 – *Security Council Resolution 1258*, sprejeta 6. avgusta 1999. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N99/230/08/PDF/N9923008.pdf?OpenElement> (18. maj 2007).

¹²⁶ Resolucija Varnostnega sveta 1279 – *Security Council Resolution 1279*, sprejeta 30. novembra 1999. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N99/368/17/PDF/N9936817.pdf?OpenElement> (18. maj 2007).

¹²⁷ Resolucija Varnostnega sveta 1341 – *Security Council Resolution 1341*, sprejeta 22. februarja 2001. Dostopna na <http://daccess-ods.un.org/TMP/8598003.html> (18. maj 2007).

¹²⁸ Resolucija Varnostnega sveta 1484 – *Security Council Resolution 1484*, sprejeta 30. maja 2003. Dostopna na <http://daccess-ods.un.org/TMP/2887130.html> (18. maj 2007).

¹²⁹ Resolucija Varnostnega sveta 1493 – *Security Council Resolution 1493*, sprejeta 30. novembra 1999. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N03/443/15/PDF/N0344315.pdf?OpenElement> (18. maj 2007).

¹³⁰ Resolucija Varnostnega sveta 1565 – *Security Council Resolution 1565*, sprejeta 1. oktobra 2003. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N04/531/89/PDF/N0453189.pdf?OpenElement> (18. maj 2007).

Z MONUC pomočjo so bile julija 2006 izvedene volitve, na katerih je večino glasov prejel Kabila mlajši. Vendar pa mirovni proces s tem ni bil končan, saj razmere v vzhodnem delu države ostajajo napete, medtem ko imajo na zahodu, braniku opozicije, državne oblasti le malo vpliva (International Crisis Group 2007b).

Stalne članice VS, ki se najbolj zanimajo za Afriko, ZDA, VB in Francija, so v štirih letih t. i. afriške velike vojne večkrat pokazale svojo nepripravljenost za zagotovitev vrednot demokracije, človekovih pravic in miru, katerih pomembnost sicer nenehno ponavljajo (Arnold 2006: 898). Tako je VS šele po dveh letih ruandsko-ugandskega vmešavanja v konflikt junija 2000 državi obtožil agresije ter ju pozval k umiku iz države. Ob tem pa sta obe ves čas konflikta neprekinjeno prejemale ameriško in britansko denarno pomoč in posojila brettonwoodskih institucij (*ibid.* 898). In tudi ob uvedbi embarga na orožje julija 2003 ta ni vključeval Ruande in Ugande, ki sta podpirali milice, ki so v vzhodnem Kongu pobijale civiliste, saj sta temu nasprotovali ZDA in VB (*ibid.* 959). Obenem Arnold (*ibid.* 901) poudarja, da je bila francoska in britanska pripravljenost na posredovanje na vzhodu države maja 2003, bolj kot nenadna želja po preprečitvi pobojev in genocida, posledica zahodnih interesov po nadzoru nad mineralnim bogastvom te regije. To dokazuje tudi nepripravljenost zahodnih držav za ukrepe proti Ruandi in Ugandi. Ves čas vojne v DRK sta bila namreč osnovna interesa zahodnih sil prodaja orožja in dostop do naravnih virov države, ki so jih dobivale s posredništvom Ruande in Ugande (*ibid.* 898–9).

6.13 Slonokoščena obala

Naslednja izmed še zmeraj aktualnih tem na dnevnem redu VS je situacija v Slonokoščeni obali, državi, ki ji je VS med letoma 2003 in 2006 posvetil 22 resolucij. Slonokoščena obala je od osamosvojitve leta 1960 do leta 1993, ko je umrl dolgoletni predsednik Felix Houphouët-Boigny, dajala vtis ene izmed najstabilnejših držav na afriškem kontinentu (Arnold 2006: 874), čeprav se je v zadnjih petih letih na oblasti predsednik soočal s protesti in z vse večjimi zahtevami po demokratizaciji (*ibid.* 681–2). Po njegovi smrti je sledilo obdobje politične nestabilnosti in boja za oblast. Vojaškemu udaru leta 1999 so leto zatem sicer sledile volitve, na katerih je zmagal Laurent Gbagbo, vendar državi niso prinesle miru. Še posebej zato, ker na volitvah ni bilo dovoljeno

sodelovati Alassanu Ouattari in njegovi Demokratični republikanski stranki, ki je imela politično podporo pretežno muslimanskega severa države. Njegova izključenost je tako grozila, da bo državo razdelila po etnično verski črti med severom in jugom, kar se je tudi zgodilo. Outtara je bil izključen – uradno zaradi njegovega burkinofaškega porekla, čeprav je bil sam rojen v Slonokoščeni obali, dejanski razlog za njegovo izključenost pa je bil strah pred njegovo zmago (*ibid.* 874–6).

Sedanja kriza se je začela septembra 2002 z vojaškimi upori v petih mestih kot protest vojakov proti demobilizaciji, ki jo je načrtovala vlada. Konflikt se je še stopnjeval s pojavom novih oboroženih skupin, ki so zahtevale odstop predsednika Gbagboja. Po sprejetju mirovnega sporazuma oktobra 2002 med predsednikom in glavno uporniško skupino je Gbagbo prosil Francijo za pomoč pri implementaciji premirja. Francija je v državo poslala vojaške okrepitve k že tam nastanjenim silam za zaščito francoskih državljanov. Tudi ZDA so priskočile na pomoč ameriškim državljanom. Ob stopnjevanju nasilja se je Francija s 1.000 vojaki v državi znašla vse bolj udeležena v konflikt, zato je decembra več kot podvojila svojo navzočnost na 2.500 vojakov v podporo Gbagbojevemu režimu (Arnold 2006: 876–8).

Pod pokroviteljstvom Francije so januarja 2003 vse politične sile v Slonokoščeni obali podpisale sporazum iz Marcoussisa, ki vključuje ustanovitev vlade narodne sprave. Vendar se je implementacija sporazuma izkazala za težavno in le mesec dni kasneje so ob stopnjevanju nasilja tako sprte strani kot tudi zunanji opazovalci sporazum šteli za mrtvo črko na papirju (Arnold 2006: 879–80).

Francosko posredovanje je odobril VS ZN s svojo prvo resolucijo, namenjeno dogajanju v Slonokoščeni obali februarja 2003, resolucijo 1464.¹³¹ Maja istega leta pa je bilo vendarle podpisano premirje med državnimi oboroženimi silami in uporniški skupinami, nakar je VS z resolucijo 1479¹³² še istega meseca ustanovil politično Misijo ZN v Slonokoščeni obali (*Mission des Nations Unies en Côte d'Ivoire* – MINUCI) za pomoč pri implementaciji januarskega sporazuma v sodelovanju s silami ECOWAS in

¹³¹ Resolucija Varnostnega sveta 1464 – *Security Council Resolution 1464*, sprejeta 4. februarja 2003. Dostopna na <http://daccess-ods.un.org/TMP/7140369.html> (19. maj 2007).

¹³² Resolucija Varnostnega sveta 1479 – *Security Council Resolution 1479*, sprejeta 13. maja 2003. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N03/357/86/PDF/N0335786.pdf?OpenElement> (19. maj 2007).

Francije. MINUCI je bil februarja 2004 na podlagi resolucije VS 1528¹³³ zamenjan z Operacijo ZN v Slonokoščeni obali (*United Nations Operation in Côte d'Ivoire – UNOCI*), katere naloga je nadzor nad implementacijo premirja iz maja 2003 (ZN 2004).

Novembra 2004 je vlada Slonokoščene obale z napadom na uporniške sile, v katerem je bilo ubitih tudi devet francoskih mirovnikov, prekršila premirje. Francija se je odzvala z uničenjem letalskih sil Slonokoščene obale, kar je povzročilo napetosti, uperjene proti Francozom v državi (Diop 2005). VS se je na to odzval z embargom na orožje za Slonokoščeno obalo, ki je bilo vzpostavljeno z resolucijo VS 1572.¹³⁴

Septembra 2006 še ni bilo opaznega napredka v smeri izvedbe demokratičnih volitev, ki so bile že drugič prestavljene. Medtem ko je bila država razdeljena med nekdanjimi uporniki in vladnimi silami, med katerimi so krhko ločnico nadzirale sile ZN in Francije (International Crisis Group 2006c). Novembra je tako VS z resolucijo 1721¹³⁵ podaljšal mandat druge tranzicijske vlade (prvi med letoma 2003 in 2005 ni uspelo izvesti volitev) ter ji naložil nalogo dokončanja mirovnega procesa do oktobra 2007 (International Crisis Group 2007c).

Tudi odziv VS na dogajanje v Slonokoščeni obali kaže na posebno moč, ki jo ima v VS posamezna stalna članica. V tem primeru je vodilno vlogo igrala Francija, ki ima v Slonokoščeni obali, kot njeni nekdanji koloniji, določene interese. Pri tem je Francija s popolnim uničenjem letalskih sil Slonokoščene obale po nenamernem uboju njenih devetih vojakov prekoračila mejo povračila z enako mero. Na to francosko dejanje se VS ni odzval. Z embargom na orožje se je odzval le potem, ko je ta napad povzročil poslabšanje varnostnega položaja Francozov v Slonokoščeni obali. Po tem bi lahko sklepali, da je VS v tem primeru bolj skrbelo za varnost francoskih državljanov kot za končanje državljanske vojne v afriški državi.

¹³³ Resolucija Varnostnega sveta 1528 – *Security Council Resolution 1528*, sprejeta 27. februarja 2004. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N04/253/20/PDF/N0425320.pdf?OpenElement> (19. maj 2007).

¹³⁴ Resolucija Varnostnega sveta 1572 – *Security Council Resolution 1572*, sprejeta 15. novembra 2004. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N04/607/37/PDF/N0460737.pdf?OpenElement> (19. maj 2007).

¹³⁵ Resolucija Varnostnega sveta 1721 – *Security Council Resolution 1721*, sprejeta 1. novembra 2006. Dostopna na <http://daccess-ods.un.org/TMP/8693278.html> (17. maj 2007).

6.14 Sudan

Sudan je še ena izmed aktualnih afriških tem na dnevnem redu VS. Med letoma 2004 in 2006 je razmeram v Sudanu VS namenil 19 resolucij. Sudan so že v pred osamosvojitvijo leta 1955 zaznamovale razlike med severnim in južnim delom države, h katerim je veliko prispevala kolonialna politika VB, ki je vztrajala na ostri delitvi arabskega severa od afriškega juga, poseljenega s krščanskimi misijonarji. V začetku 60. let so se na jugu začeli posamični upori, ki so v nekaj letih prerasli v gverilska gibanja, ki jih je podpirala sosednja Etiopija kot povračilni ukrep sudanski vladi, ki je v etiopskem konfliktu s Somalijo podprla slednjo (Arnold 2006: 250–2).

Po letu 1972, ko je bila jugu dodeljena avtonomija, so se odnosi med severom in jugom izboljšali in potem znova poslabšali, ko je leta 1983 predsednik Gafaar Mohammed Nimeiri objavil načrt za ponovno razdelitev juga na tri regije, kar so na jugu razumeli kot poslabšanje njihovega položaja (Arnold 2006: 648–9). Odpor proti vladni politiki se je organiziral z ustanovitvijo Sudanskega ljudskega gibanja za osvoboditev (*Sudanese People's Liberation Movement – SPLM*) in njegovega vojaškega krila Sudanske ljudske osvobodilne vojske (*Sudanese People's Liberation Army – SPLA*) (*ibid.*). Po vojaškem udaru leta 1985, volitvah leto kasneje in še enim vojaškim prevzemom oblasti leta 1989 je na oblast prišel general Omar al-Bashir (*ibid.* 650–1). Med letoma 1983 in 1989 naj bi v sudanski državljanski vojni umrlo okoli pol milijona ljudi, in vendar vojna v glavnem ni pritegnila pozornosti mednarodne skupnosti. ZN so se odzvali le s humanitarno pomočjo (*ibid.* 838–9). Naslednje desetletje je potekalo v znamenju vladnih ofenziv proti SPLA, zavzemanju in izgubi mest na obeh straneh, vedno več beguncev in humanitarnih agencij ter mirovih pogajanj brez uspeha. Šele julija 2002 se je za Sudan pokazal žarek upanja, ko je bil končno podpisan mirovni sporazum med vlado in SPLA – Matchakos protokol, ki daje okvir za proces prehoda, strukturo vlade, pravico do samoodločbe in vlogo vere v državi (*ibid.* 842).

VS je prvo resolucijo, ki se nanaša na razmere v Sudanu, sprejel šele junija 2004. To je bila resolucija 1547,¹³⁶ s katero je bila ustanovljena posebna politična misija – Predhodna misija ZN v Sudanu (*United Nations Advance Mission in the Sudan* –

¹³⁶ Resolucija Varnostnega sveta 1547 – *Security Council Resolution 1547*, sprejeta 11. junija 2004. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N04/386/26/PDF/N0438626.pdf?OpenElement> (19. maj 2007).

UNAMIS), da bi v sodelovanju s strankami v sporu pomagala pripraviti teren za prihodnjo operacijo za podporo miru. Prelomna točka v zgodovini Sudana je prav gotovo podpis Vsestranskega mirovnega sporazuma (*Comprehensive Peace Agreement* – CPA), januarja 2005, ki dopolnjuje Matchakoski protokol in dodaja določbe o varnosti, delitvi oblasti, avtonomiji južnega dela države in pravičnejši razdelitvi gospodarskih virov, vključno z nafto. Za podporo pri implementaciji mirovnega sporazuma je VS z resolucijo 1590¹³⁷ ustanovil Misijo ZN v Sudanu (*United Nations Mission in the Sudan* – UNMIS) (ZN 2007).

Državljska vojna v Sudanu se je z januarskim sporazumom sicer končala, vendar s tem vsi konflikti v Sudanu niso bili rešeni. Na zahodu države, v regiji Darfur, so se namreč v začetku leta 2003 uporniške skupine zatele k uporabi orožja proti sudanski vladi. Nasilje v Darfurju sicer ni nobena novost, vendar pa so se do julija 2003 razmere zelo zaostrole (Prunier 2005: 99). Sudanska vlada, ki je decembra 2004 pričela mirovna pogajanja z uporniki v Abuji, je obenem začela tudi z vojaško ofenzivo. Ofenziva v Darfurju se je ustavila samo za toliko časa, kot ga je vlada potrebovala za podpis sporazuma januarja 2005, ter se je še istega meseca nadaljevala (*ibid.* 123).

Z resolucijo VS 1564¹³⁸ je bila oktobra 2004 ustanovljena poizvedovalna komisija z nalogo, da razišče poročila o kršitvah humanitarnega prava in človekovih pravic ter ugotovi, ali v Darfurju poteka genocid. Zaključek komisije je bil, da sudanska vlada sicer ne sledi politiki genocida, vendar pa tako vladne sile kot tudi *Janjaweed* milice izvajajo napade na civiliste, posiljujejo, mučijo, ropajo in uničujejo vasi (ZN 2007). Avgusta 2006 je VS mandat UNMIS razširil tudi na območje Darfurja ter za napotitev v Darfur prosil za dovoljenje sudansko vlado (*ibid.*).

Maja 2006 je bil po sedmih krogih pogajanj podpisan nov mirovni sporazum med vlado in eno frakcijo darfurskih upornikov – Sudanskim osvobodilnim gibanjem/vojsko (*Sudanese Liberation Movement/Army* – SLM/A), ki pa zaradi pomanjkanja podpore med uporniki nima veliko možnosti za uveljavitev. Tako so se v drugi polovici 2006 napadi na

¹³⁷ Resolucija Varnostnega sveta 1590 – *Security Council Resolution 1590*, sprejeta 24. marca 2005. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N05/284/08/PDF/N0528408.pdf?OpenElement> (19. maj 2007).

¹³⁸ Resolucija Varnostnega sveta 1564 – *Security Council Resolution 1564*, sprejeta 18. septembra 2004. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N04/515/47/PDF/N0451547.pdf?OpenElement> (19. maj 2007).

civiliste in in humanitarne delavce celo okrepili (International Crisis Group 2007č). Šele 31. julija je VS z resolucijo 1769¹³⁹ odobril napotitev hibridne mirovne operacije AU in ZN v Darfur, ki naj bi nadomestila nemočne sile AU, ki so v Darfurju od leta 2004, a jim razmer ni uspelo izboljšati. Pomembno vlogo pri sprejetju te resolucije sta igrala britanski premier Gordon Brown in francoski predsednik Nicolas Sarkozy. Kitajska resoluciji ni nasprotovala, ker ne predstavlja grožnje sudanski vladi, saj na prvem mestu poudarja sudansko suverenost, in obenem ne vsebuje grožnje s sankcijami, ki bi lahko ogrozile kitajske naftne interese (Heidt 2007).

Med stalnimi članicami VS so tudi v primeru Sudana/Darfurja najopaznejšo vlogo igrale ZDA, ki so zaradi notranjih pritiskov do vprašanja vodile zelo dvoumno politiko. Politično vodstvo ZDA je bilo namreč v tem primeru razdeljeno na dva tabora. Pri tem je bila večina zunanjega ministrstva (*State Department*) in Centralne obveščevalne agencije (*Central Intelligence Agency – CIA*) mnenja, da je treba vlado v Kartumu podpreti, predvsem zaradi njenega sodelovanja pri boju proti terorizmu (Prunier 2005: 139). Nasprotni tabor, ki se zavzema za pritisk na sudansko vlado, pa je sestavljala večina ameriškega kongresa, Agencija ZDA za mednarodni razvoj (*United States Agency for International Development – USAID*) in nekatere desničarske verske organizacije, katerih mnenje ima na administracijo Georga Busha mlajšega določen vpliv, saj predstavljajo znaten delež njegove volilne podpore (Prunier 2005: 139). Zaradi teh nasprotujočih si pritiskov je Bela hiša na vseh področjih sklepala kompromise. Tako ni izvajala pritiska na vlado v Kartumu in ni podpirala mirovnih pogajanj, vendar je obenem sprejemala zakonodajo,¹⁴⁰ ki bi lahko v primeru neposlušnosti imela zelo negativne posledice za sudansko vlado. ZDA so bile zelo glasne glede vprašanja Darfurja in so prispevale velike vsote denarja za človekoljubno pomoč, ampak obenem niso nič storile na vojaški ravni. Pri tej politiki je VB slepo sledila ZDA, Francija pa je bila osredotočena le na zagotovitev zaščite režima Idrissa Debyja v Čadu, ki mu zaradi velikega števila¹⁴¹ darfurskih beguncev v državi grozi destabilizacija (*ibid.* 140). Kitajska politika do

¹³⁹ Resolucija Varnostnega sveta 1769 – *Security Council Resolution 1769*, sprejeta 31. julija 2007. Dostopna na <http://daccess-ods.un.org/TMP/6475115.html> (7. oktober 2007).

¹⁴⁰ Predsednik Bush je na primer leta 2002 podpisal Zakon o miru v Sudanu (*Sudan Peace Act*), v okviru katerega lahko ZDA proti Sudanu uvedejo sankcije, če se zdi, da sudanska vlada ne jemlje mirovnih pogajanj resno (Arnold 2006: 843).

¹⁴¹ Do septembra 2007 je si je v Čadu zatočišče poiskalo približno 230.000 beguncev iz Darfurja (Reuters 2007).

Sudana je pod vplivom njene energetske politike, ki skuša zadovoljiti vse večje potrebe rastočega kitajskega gospodarstva po energiji. Kitajska je z vlado v Kartumu podpisala sporazum o ustanovitvi naftno-kemičnih dejavnosti v državi (Arnold 2006: 842). Za zagotovitev energetskih virov je bila Kitajska v VS pripravljena uporabiti svojo pravico do veta, s čemer je preprečila sprejetje resolucij, ki bi lahko prispevale k umiritvi razmer v Darfurju (Goodman 2004).

Primer Darfurja kaže na omejitve ZN v primeru kriz, na katere se najvplivnejše države članice nočejo odzvati. Tako so ZDA, VB in Francija lastno nepripravljenost na resni odziv skrivale za obtoževanjem ZN in pozivi, da naj kaj ukrene, čeprav so same tiste, ki so za nedejavnost Organizacije odgovorne (Prunier 2005: 142–3).

6.15 Republika Kongo

Državljska vojna v Republiki Kongo¹⁴² izvira iz predsedniških volitev avgusta 1992, na katerih je Pascal Lissouba porazil nekdanjega vojaškega generala Denisa Sassou-Nguessoja, ki je bil na oblasti v tej državi od leta 1979. Prvi izbruhi nasilja med privrženci nasprotnih taborov so izbruhnili po neodločenih zakonodajnih volitvah leta 1993 in so se nadaljevali tudi v naslednjem letu. Junija 1997 je v polnem obsegu izbruhnila državljanska vojna. Takrat je bilo v državi 450 francoskih vojakov, ki so se pripravljali na evakuacijo francoskih državljanov iz sosednjega Zaira, ob izbruhu vojne v republiki Kongo pa so pomagali tudi pri evakuaciji tujih državljanov iz te države. Generalni sekretar ZN Kofi Annan je 21. junija VS prosil za odobritev mednarodnih sil, ki bi šteje 1.600 vojakov, in sicer za zaščito letališča v glavnem mestu države Brazzaville (Arnold 2006: 869). Generalni sekretar je v svoji prošnji izpostavil tri pogoje za takšno posredovanje: spoštovanje sporazumnega premirja, odobritev mednarodnega nadzora nad letališčem in jasno zavezo sporazumnemu dogovoru o vseh političnih in vojaških vidikih krize. Odgovor VS, ki se je sicer strinjal, da bi razmere v državi lahko ogrozile mir, stabilnost in varnost širše regije, je bil, da pogoji za namestitev mednarodnih sil še niso izpolnjeni (Izjava predsedujočega VS 1997).¹⁴³

¹⁴² Republika Kongo je znana tudi pod imenom Kongo-Brazzaville.

¹⁴³ Izjava predsedujočega VS S/PRST/1997/43 – *Statement by the President of the Security Council S/PRST/1997/43*, 13. avgust 1997. Dostopna na <http://daccess-ods.un.org/TMP/475936.html> (8. oktober 2007).

Gabonski predsednik Omar Bongo se je ponudil za posrednika, vendar so se pogajanja 19. julija končala brez uspeha. Državljanjska vojna je dosegla vrhunec oktobra z uspešno ofenzivo sil Sassou-Nguessa na glavno mesto. 25. oktobra je Sassou-Nguesso prisegel kot predsednik države pred stavbo parlamenta, ki je bila ena med redkimi še stoječimi javnimi stavbami v Brazzavillu (Arnold 2006: 870–1).

Med stalnimi članicami VS se je za dogajanje v Republiki Kongo zanimala le Francija. Medtem ko se VB in ZDA niso želele vpletati v dogajanje v državi, ki je bila del francoske interesne sfere. Pri tem je Francija sicer želela ohraniti navidezno nevtralnost, vendar je bilo jasno, da je francoska vlada podpirala vrnitev oblasti Sassou-Nguessa, čeprav je to zanikala. Sassou-Nguesso je namreč francoski naftni multinacionalki *Elf Aquitaine* dopuščal monopolni položaj pri izkoriščanju naftnih nahajališč v državi.¹⁴⁴ Tako so francoski ekonomski in politični interesi, ki so se odražali v podpori nekdanjemu vojaškemu generalu, uničili demokratični proces v državi (Arnold 2006: 872–3).

¹⁴⁴ Lissouba je po svoji izvolitvi na položaj predsednika leta 1992 spremenil sistem izkoriščanja nafte. Spodbudil je konkurenco in državi zagotovil 33-odstotni delež pri naftnem dobičku, medtem ko je država v predhodnjem sistemu dobila le 15 odstotkov. Po ponovnem vzponu Sassou-Nguessa se je delež ponovno znižal, in sicer na 20 odstotkov (Arnold 2006: 872–3).

7. STALNE ČLANICE VARNOSTNEGA SVETA IN AFRIKA

V tem poglavju obravnavam odnose stalnih članic do Afrike, kot se izražajo zunaj VS. V petih podpoglavjih so predstavljeni odnosi med Afriko in vsako stalno članico VS posebej, v obdobju od nastanka ZN. Namen tega poglavja je raziskati, kakšen odnos imajo stalne članice VS do Afrike ter kaj je tisto, kar ta odnos določa, saj nam to posredno tudi pove, kaj je tisto, kar vpliva na vedenje stalnih članic v VS, kadar so na dnevnem redu zadeve, povezane z Afriko.

7.1 Francija

Ob ustanovitvi ZN je imela Francija v Afriki 18 kolonij in upravo nad dvema mandatnima ozemljema, ki ji ju je dodelilo DN.¹⁴⁵ Francoska kolonialna politika je temeljila na načelu asimilacije, kar pomeni, da naj bi sčasoma vsak prebivalec kolonij postal francoski državljan. Ob koncu 40. in začetku 50. let se je ta politika znašla pod vse večjim pritiskom, predvsem v severni Afriki – Tuniziji in Maroku, kjer so se okrepila gibanja za neodvisnost. Francoska vlada in vojska sta sicer večkrat posegli v dogajanje, vendar sta do leta 1956 obe državi dosegli samostojnost (Macridis 1992: 38). Ob tem je postalo jasno, da politika asimilacije nima možnosti za uspeh, zato je francoski parlament začel razpravo o novi kolonialni politiki. Afriške kolonije so kmalu dobile obsežno avtonomijo, z lastnimi parlamenti in izvršno oblastjo, vendar je Francija obdržala nadzor nad pomembnimi področji političnega odločanja (*ibid.* 39). Le nekaj let kasneje, decembra 1959, je bila vsem afriškim kolonijam obljubljena popolna samostojnost (*ibid.* 43). Do leta 1964 so bile francoske kolonije v Afriki, razen Džibutija in Komorija, samostojne in včlanjene v ZN.

Po dekolonizaciji je Pariz skušal ohraniti tesne povezave s svojimi nekdanjimi kolonijami (Utley 2002: 130). »Namen francoske afriške politike od leta 1960 je bila zagotovitev moči in vpliva, ne samo v Afriki, ampak tudi prek Afrike, v širšem mednarodnem okolju« (*ibid.* 134). Francija je bila zagovornik afriških interesov, v zameno za to pa je, s podporo nekaterih afriških vlad, pridobila večjo diplomatsko težo v mednarodnih organizacijah (*ibid.* 130).

¹⁴⁵ Glej tabelo 3.1.

V letih 1945–64 je francoska vojska večkrat posegla v zadeve afriških držav (npr. 1961–2: Kamerun,¹⁴⁶ 1964: Gabon¹⁴⁷). Takšne vojaške napotitve so bile za Francijo dokaj enostavne, saj je v svojih nekdanjih kolonijah ohranila vojaško navzočnost (Macridis 1992: 54). Nobeno od teh posredovanj, kot tudi večletna državljanska vojna v Tuniziji, pa ni prišlo na dnevni red VS. Situacija v Tuniziji,¹⁴⁸ na primer, je bila aprila 1952, po večdnevni razpravi o tem, ali naj bo zadeva sprejeta na dnevni red VS, zavrnjena, saj si ni pridobila dovolj glasov podpore. V razpravi je Francija zagovarjala stališče, da je to njena notranja zadeva (Bennet 2003: 111).

V 70. letih sta se osamosvojili še zadnji dve francoski koloniji v Afriki – Komori in Džibuti. Obenem je Francija svoje politične, vojaške, ekonomske in kulturne odnose z nekdanjimi kolonijami institucionalizirala. Tako so bili sprejeti vojaški sporazumi, ki so omogočili namestitev francoskih čet v Džibutiju, Senegal, Gabonu in Srednjeafriški republiki, ter sporazumi o vojaški pomoči, ki so omogočali napotitev francoskih sil, kjer so jih potrebovali. Te sile so bile potem večkrat uporabljene pri podpori prijateljskih režimov, kaznovanju nasprotnikov ter za preprečevanje političnih nemirov in revolucij v Afriki (Macridis 1992: 50).¹⁴⁹

S svojim velikim vplivom v Afriki je Francija na kontinentu želela omiliti ali preprečiti hladno vojno. Pri tem bi Francija igrala posredniško vlogo med SZ in ZDA, to pa bi povečalo njeno moč in neodvisnost (Macridis 1992: 50).

V 90. letih je francoska afriška politika doživela velike spremembe. Leta 1997 je Francija oznanila svojo novo politiko do Afrike, po kateri francoske sile naj ne bi več igrale primarne vloge pri zagotavljanju stabilnosti in varnosti v nekdanjih francoskih kolonijah. Tako je Francija zmanjšala število vojakov in oporišč v Afriki (Utley 2002: 136). V novem pristopu do afriške varnosti in stabilnosti se je Francija zavzela za bolj multilateralen pristop, primarno v okviru OAE in sekundarno prek ZN (*ibid.* 138–9). Obenem je zmanjšala finančno pomoč afriškim državam (Pederson 2000).

¹⁴⁶ Francija je priskočila na pomoč kamerunski vladi pod vodstvom predsednika Ahmada Ahidje, da je ta obdržal oblast ob uporu, razlogi katerega so bili v glavnem ekonomski (Calvocoressi 2001: 508).

¹⁴⁷ Francoska vojska je vrnila na oblast odstavljenega predsednika Leona M'Ba (Calvocoressi 2001: 508).

¹⁴⁸ Šlo je za boj za osamosvojitvev.

¹⁴⁹ Francoske sile so posredovale v Srednjeafriški republiki (1967, 1979), Zairu (1977, 1978), Čadu (1978, 1983, 1985, 1986, 1987), Tuniziji (1980) in Ruandi (1990) (Macridis 1992: 54, 57).

Te spremembe so bile odziv na spremenjene notranjepolitične razmere v Franciji – prihoda novih politikov, vse večjega francoskega sodelovanja pri koordinaciji skupne evropske politike ter francoske zadrege zaradi njene vpletenosti v dogodke v Ruandi (Pederson 2000).

In vendar se kljub izraženim spremembam v odnosu do Afrike Francija ni branila vojaškega posega v Slonokoščeni obali¹⁵⁰ leta 2002 in se je leto zatem celo javila za vodenje misije ZN v DRK.¹⁵¹ Francija se torej še ni pripravljena odpovedati svoji vlogi in vplivu v Afriki. Njena kolonialna preteklost in vpliv v obliki ekonomskih in političnih vezi, ki jih je v svojih nekdanjih kolonijah ohranila tudi po njihovi osamosvojitvi, se odraža v njenem delovanju v VS. Z močjo, ki jo ima kot stalna članica VS, je od nastanka ZN vplivala na način obravnave zadev, ki so se nanašale na njene nekdanje afriške kolonije. V večini primerov v obdobju dekolonizacije in med hladno vojno je to pomenilo, da se je s temi zadevami Francija ukvarjala sama, torej mimo VS, medtem ko se je po koncu hladne vojne večkrat obrnila tudi na VS, pri odzivu katerega je vseeno ohranila glavno vlogo.

7.2 Velika Britanija

Ob ustanovitvi ZN je imela VB 17 kolonij in dve mandatni ozemlji DN. Do leta 1964 se jih je osamosvojilo in vstopilo v ZN 13, vključno z obema mandatnima ozemljema.¹⁵² Kolonialna politika VB je bila nasprotje francoske. Temeljila je na decentralizaciji in lokalnih skupščinah, ki so s časom pridobivale vse večjo moč, kar je vodilo v samostojnost (Lundestad 2005: 232). VB je videla velike razlike med svojimi kolonijami v zahodni Afriki ter tistimi na vzhodnem delu kontinenta. V vzhodni Afriki je bilo namreč več belih priseljencev, ki so imeli še posebno močan položaj v Keniji in Južni Rodeziji (zdaj Zimbabve), kjer se je po letu 1945 priseljevanje Evropejcev povečevalo. Iz tega razloga je VB lažje priznala neodvisnost zahodnoafriških kolonij, med katerimi se je leta 1957 prva osamosvojila Gana (*ibid.* 230–1). Obenem je VB ugotovila, da ekonomsko kot tudi ne vojaško ne more več vzdrževati ostanka svojega imperija. Zato so je odločila za hiter umik, ki je omogočil val dekolonizacije v njenih afriških kolonijah (White 1992:

¹⁵⁰ Več o Franciji in Slonokoščeni obali v podpoglavju 6.13.

¹⁵¹ Več o Franciji in DRK v podpoglavju 6.12.

¹⁵² Glej tabelo 3.1.

16). To pa je pospešilo osamosvajanje tudi njenih vzhodnoafriških kolonij, začeni z letom 1961, ko si je samostojnost zagotovila Tanganjika (Lundestad 2005: 2).

V obdobju hladne vojne se je osamosvojilo še preostalih šest britanskih kolonij,¹⁵³ pri čemer je bil najdalgotrajnejši proces osamosvajanja v Zimbabveju. V tem obdobju je britanske odnose z Afriko zaznamovalo tudi ukvarjanje z nigerijsko državljansko vojno ter s problemi manjšinske dominacije in apartheida v Južni Afriki.

Po koncu hladne vojne, v zgodnjih 90. letih, v obdobju številnih afriških kriz (Ruanda in Somalija), je v VB šibki konzervativni stranki pod vodstvom Johna Majorja primanjkovalo politične volje in občutka odgovornosti za reševanje afriških problemov. Osnovne značilnosti britanske afriške politike so zato bile v tem obdobju neodločnost, previdnost in pasivnost (Porteous 2005: 284). Te značilnosti so bile zelo opazne tudi v odnosu do krize v Ruandi, kjer je VB ves čas sledila in podpirala politiko ZDA (Arnold 2006: 855). Obenem pa je VB v odnosu do Afrike sledila ekonomskim interesom, vključno s prodajo orožja, brez ozira na vrednote človekovih pravic (Porteous 2005: 284).

Tudi ob koncu 90. let, v prvem premierskem mandatu Tonyja Blaira (1997–2001) se v britanskem odnosu do Afrike ni veliko spremenilo. Blair je brezpogojno podpiral britanske ekonomske interese v Afriki¹⁵⁴ (Porteous 2005: 287). Pri tem britanska vlada ne kaže zanimanja za omejitev delovanja britanskih podjetij, ki so vpletene v brezvestno izkoriščanje afriških naravnih bogastev, kot so nafta in minerali, čeprav obstajajo dokazi za njihov negativni vliv na državljanske vojne in revščino v Afriki (*ibid.* 295).

In vendar se je v tem obdobju britanska vlada z Afriko ukvarjala bolj kot kadarkoli od obdobja dekolonizacije. Blair je v svojem drugem mandatu (2002–07) Afriko celo postavil na prednostno mesto svoje zunanje politike (Porteous 2005: 282). Britanska afriška politika se je osredotočila na zmanjševanje revščine in ekonomski razvoj, vendar motivi za to niso bili izključno človekoljubni, ampak so bili pomešani z mnenjem, da lahko afriški problemi škodujejo zahodnim interesom (*ibid.* 289). Po terorističnih napadih 11. septembra 2001 so se namreč zahodni interesi v Afriki znova

¹⁵³ To so: Mavricius, Sejšeli, Bocvana, Lesoto, Svazi in Zimbabve (Tabela 3.1).

¹⁵⁴ Leta 1998 je bilo razkrito, da je britansko ministrstvo za zunanje zadeve in Commonwealth (*Foreign and Commonwealth Office*) odobrilo pošiljko orožja odstavljenemu predsedniku Sierra Leone (Kabbah) in tako prekršilo embargo ZN. Premier Blair se je na afero odzval z mnenjem, da je bil embargo slabo načrtovan ter da je bila kršitev upravičena, saj je le pomagala obnoviti demokratično izvoljeno oblast (Porteous 2005: 287–9).

začeli odražati z vidika varnosti in ideologije. Tako je Afrika, s svojim velikim deležem muslimanskega prebivalstva in propadlimi državami, postala pomembna v boju proti terorizmu (*ibid.* 297).

VB je po osamosvojitvi svojih kolonij, v primerjavi s Francijo, svojo vojaško prisotnost in tudi pripravljenost na posredovanje v zadevah svojih nekdanjih kolonij zelo omejila. Obenem je sicer igrala pomembno vlogo pri reševanju kriz v teh državah, vendar je to počela z odobritvijo VS. Izjema je primer nigerijske državljanske vojne, ki je VS ni obravnaval iz drugih razlogov ne zaradi vpliva VB. Po koncu hladne vojne pa je pri obravnavi afriških kriz VB v veliki meri sledila politiki ZDA, vendar z nekaj izjemami, kot sta bila posredovanje VB v Sierr Leone in pobuda, skupaj s Francijo, za odobritev hibridne mirovne operacije za Darfur.

7.3 Združene države Amerike

Od konca druge svetovne vojne do sredine 80. let je bila pozornost ZDA za dogajanje v Afriki odvisna od ocene grožnje sovjetskega vpliva na kontinentu. Posledično so ZDA le redko dale prednost pobudam, ki niso bile v skladu z njihovimi strateškimi interesi (Clough 1992: 1). Tako ZDA tudi niso podpirale dekolonizacije, saj niso želele ogroziti dobrih odnosov z državami zahodne Evrope, ki so predstavljale oviro širjenju sovjetskega vpliva. Obenem je ZDA skrbelo, da bi osamosvajanje afriških držav pospešilo širitev komunizma na afriški kontinent (*ibid.* 5). Ob koncu 50. let se je ob dekolonizaciji Afrika spremenila v arena konfrontacije med supersilama. Zanimanje za dogajanje v Afriki je bilo največje v zgodnjih 60. letih, dokler niso ZDA po nekaj letih ugotovile, da so napačno ocenile sovjetsko grožnjo v Afriki, saj so bile ekonomske in kulturne vezi med Evropo in Afriko veliko močnejše od vsega, kar sta lahko ponudili Kitajska ali SZ (*ibid.* 6–7).

Od sredine 60. do sredine 70. let se je interes ZDA za Afriko vztrajno manjšal. Obenem se je tudi ameriška finančna pomoč afriškim državam zmanjšala za približno 40 odstotkov. V sredini 70. let pa so dogodki v južni Afriki znova pritegnili pozornost ZDA, ki se je vpletla v angolski konflikt, da bi preprečila širitev sovjetskega vpliva v državi. V naslednjih desetih letih so bile ZDA v Afriki dejavne kot še nikoli prej. Zelo se je povečala tudi finančna pomoč. V tem obdobju so se v ZDA zamenjale tri administracije

(pod predsedniki Fordom, Carterjem in Reaganom) in vse tri so svojo afriško politiko utemeljile na geostrateških interesih – strahu pred širitvijo sovjetskega vpliva na kontinentu (Clough 1992: 9–11).

Hladna vojna na afriškem kontinentu se je končala decembra 1988, s podpisom sporazuma, ki je omogočil osamosvojitve Namibije in umik kubanskih čet iz Angole (Clough 1992: 12). Do takrat sta velesili namreč ugotovili, da nadaljnje tekmovanje v Afriki ne prinaša koristi nobeni izmed njiju. Zatem so tudi ZDA izgubile voljo do posredovanja v afriških konfliktih, kar se je pokazalo na primerih Čada,¹⁵⁵ Liberije¹⁵⁶ in Somalije,¹⁵⁷ ki so bile sicer med večjimi prejemnicami ameriške vojaške pomoči v zgodnjih 80. letih. Dejstvo je, da bi se v teh konfliktih ZDA odzvale povsem drugače, če bi ruski vpliv še zmeraj razumele kot grožnjo lastnim interesom (*ibid.* 12).

Takoj po koncu hladne vojne so se odnosi med ZDA in Afriko ohladili, saj je afriški kontinent izgubil svojo geopolitično strateško vrednost, ki jo je imel v obdobju hladne vojne (Klare in Volman 2004: 226). Prvi mandat predsednika Billa Clintona (1993–97) je ameriško politiko do Afrike zaznamovalo ponesrečeno posredovanje v Somaliji, ki ji je sledil ameriški umik iz zadev kontinenta. To se je spremenilo z imenovanjem M. Albright na mesto državne sekretarke leta 1997. Svojo prenovljeno afriško politiko je predsednik Clinton pokazal marca 1998 z obiskom Ugande in s srečanjem s šestimi afriškimi voditelji, predsedniki Ugande, Ruande, Etiopije, Eritreje, Kenije in DRK. Srečanje se je zaključilo s podpisom skupne deklaracije načel, ki naj bi pospeševala sodelovanje za doseg miru in preprečitev genocida. Dva meseca kasneje sta Etiopija in Eritreja začeli obmejno vojno, še dva meseca kasneje pa sta se Ruanda in Uganda zapletli v vojno v DRK (Rosenblum 2002: 195–6). V prvem konfliktu so ZDA podprle obe strani ter poskušale rešiti konflikt na diplomatski način, medtem ko so v DRK podprle Ruando in Ugando (*ibid.* 199–201).

Na splošno pa so ZDA v 90. letih za dogajanje v Afriki pokazale le malo zanimanja, razen za posamezne primere večjih humanitarnih kriz. Šele teroristični

¹⁵⁵ V Liberiji je administracija Busha starejšega zavrnila možnost posredovanja v državljansko vojno, ki je septembra 1990 povzročila padec vlade predsednika Doa (Clough 1992: 13).

¹⁵⁶ V Čadu se novembra 1990 ZDA niso zmenile za poraz nekdanjega varovanca – predsednika Hissena Habra (Clough 1992: 13).

¹⁵⁷ ZDA se niso odzvale na državljansko vojno v Somaliji, v kateri je januarja 1991 padla vlada Barra (Clough 1992: 13).

napadi leta 2001 so povzročili ponovno ocenitev ameriških odnosov z Afriko v okviru boja proti terorizmu, ki propadle države v Afriki vidi kot potencialna gojišča terorizma (Kraxberger 2005: 48). Obenem pa je s prihodom Busha mlajšega v Belo hišo Afrika postala pomembna predvsem zaradi velikih zalog nafte, ki jo je Busheva administracija označila za strateški nacionalni interes, kar pomeni, da so za zagotovitev dobave afriške nafte ZDA pripravljene uporabiti tudi vojaško silo (Klare in Volman 2004: 226–7). Za zaščito dobave nafte in preprečevanje terorističnih dejavnosti v afriških državah so tako ZDA povečale vojaško sodelovanje na področju urjenja afriških sil in pomoči v obliki vojaške opreme (Barnes 2005: 6). Glavna prejemnica ameriških vojaških programov pomoči je tako Nigerija, ki je obenem tudi največji afriški dobavitelj nafte ZDA (Klare in Volman 2004: 226–7).

7.4 Sovjetska zveza/Rusija

Ob koncu druge svetovne vojne in ustanovitvi ZN je takratna SZ le malo vedela o Afriki. Ker je bila večina afriških držav v tem času še pod kolonialnim jarmom, SZ tam tudi ni imela diplomatskih misij, ki bi spremljale dogajanje na kontinentu in o njem poročale (Calvocoressi 2001: 739). Obenem je bil oddelek za Afriko na zunanjem ministrstvu SZ ustanovljen šele leta 1958 (Lundestad 2005: 58).

Ker so se afriški voditelji izrekli proti kolonializmu in tako tudi proti zahodu ter se jih je večina oklicala za socialiste, se je z vidika SZ Afrika zdela privlačna. Vendar se je izkazalo, da sovjetski prodor v Afriko kljub temu ne bo enostaven. Afriški voditelji so se namreč kmalu po osamosvoji njihovih držav priključili gibanju neuvršenih, obenem pa so ohranili tesne vezi z Londonom in Parizom (Calvocoressi 2001: 739).

SZ so omejevali tudi nekateri drugi pomisleki, saj je pri odnosih z afriškimi državami morala upoštevati razmerje in vpliv ostalih akterjev. To se je pokazalo že v prvi polovici 50. let, med alžirskim bojem za neodvisnost od Francije. Po eni strani je SZ želela nuditi podporo vojnem nacionalne osvoboditve. Po drugi strani pa je morala upoštevati tudi odnose med ZDA in Francijo. Ruska podpora alžirski NLF bi namreč združila sile ZDA in Francije proti njej. Zaradi tega je SZ v vprašanju Alžirije vzdrževala distanco vse do njene osamosvojitve leta 1962 (Lundestad 2005: 57).

SZ je po njihovi osamosvojitvi vzpostavila odnose z Gvinejo, Gano in Malijem (*ibid.* 58). Zveza s temi državami zahodne Afrike je bila kratkotrajna. Sovjetski odnosi s temi državami so bili delno ideološki in delno povsem naključni, instrument politike pa je bil predvsem ekonomski. Moskva si je namreč hotela zagotoviti nadzor nad njihovim izvozom ter prekiniti njihove ekonomske povezave z zahodom. Vendar so se sovjetske politike tukaj izkazale za nedobrodošle, temu pa je kmalu sledila ohladitev odnosov (Calvocoressi 2001: 740–1).

Od konca 50. let do konca hladne vojne so odnose med SZ in Afriko narekovali cilji sovjetske afriške politike, ki so bili: omejitev vpliva ZDA, zahodne Evrope in Kitajske na političnem, ekonomskem in vojaškem področju; širitev ideoloških sprememb; okrepitev statusa velesile pri reševanju mednarodnih konfliktov; zagotovitev zračnega in pomorskega dostopa za soočenje z ameriškimi silami; ter pridobiti politično podporo afriških držav za svoje pobude v mednarodnih forumih (Višnar 1985: 221).

V sredini 70. let so bili temeljni cilji sovjetske politike v Afriki: reševanje logističnih problemov in omogočanje sovjetske prisotnosti v oceanih, ki obkrožajo Afriko; krepitev sovjetske prisotnosti in oslabitev zahodnega in kitajskega vpliva v Afriki prek politične, vojaške in ekonomske pomoči; ustvarjanje prepričanja v afriških državah, da jim je SZ v vsakem trenutku zmožna in tudi pripravljena nuditi pomoč (Višnar 1985: 224). Ekonomska pomoč SZ afriškim državam je bila osredotočena na le nekaj držav, med katerimi izstopajo Egipt, Alžirija, Maroko, Gvineja in Somalija. Med prejemnicami sovjetske vojaške pomoči v 70. letih pa izstopata predvsem Angola in Etiopija (Calvocoressi 2001: 751–2).

V teku leta 1989 je postalo jasno, da SZ ukinja svojo podporo socialističnim režimom v Afriki. Ob koncu hladne vojne, do leta 1990, je popolnoma prekinila svoje vojaške odnose z afriškimi državami (Arnold 2006: 771). Ker je bila v letih takoj po koncu hladne vojne ruska pozornost usmerjena predvsem na njen prehod na demokratični sistem in liberalno ekonomijo, je bila njena zunanja politika usmerjena predvsem na zahodne države, odnosi z Afriko in državami v razvoju nasploh pa so bili potisnjeni v ozadje (Lebedev 2002).

Šele po izvolitvi Vladimirja Putina se je obseg ruske zunanje politike razširil in postal manj usmerjen na zahod. Leto 2001, ko je Putin naznanil novo rusko afriško

politiko z izmenjavo visokih obiskov med afriškimi državami in Rusijo, predstavlja oživitvev Afrike v ruski zunanji politiki. Pomemben vidik odnosov med Rusijo in Afriko je sodelovanje na ekonomskem področju, še posebej v naftni industriji in rudarstvu (diamanti, zlato in boksit). Obenem Afrika Rusiji predstavlja pomemben trg za prodajo orožja (Lebedev 2002).

7.5 Kitajska

Do 50. let je bilo na vladni ravni malo formalnih stikov med Kitajsko in katerokoli afriško državo.¹⁵⁸ Za povečanje vezi med Afriko in Kitajsko je bilo pomembno šele leto 1955, ko je bila v Bandungu sklicana prva azijsko-afriška konferenca, ki se je je udeležilo sedem afriških držav. Konferenco je Kitajska izkoristila za navezovanje stikov z Egiptom, ki je od leta 1956 predstavljal bazo širjenja kitajskega vpliva v Afriki (Greig 1977: 58–9).

Osnovni motivi Kitajske za povečanje vpliva v Afriki so bili: mednarodno priznanje Ljudske republike, priznanje in vstop v ZN ter, po poslabšanju odnosov med Kitajsko in SZ, omejevanje ruskega vpliva v Afriki. Tako je ponudila posojila trem zahodnoafriškim državam, s katerimi je odnose hotela okrepiti tudi SZ – Gani, Gvineji in Maliju. Pogoji kitajskih kreditov so bili sicer zelo ugodni, vendar so bile vsote manjše od sovjetskih.

Leta 1963 je Kitajska posredovala v Burundiju, kjer so tutsijski begunci iz Ruande načrtovali vojaški pohod na svojo državo izvora, Kitajci so podrli Tutsije, vendar je bila ekspedicija neuspešna in je povzročila izgon kitajskih diplomatov iz Burundija (Calvocoressi 2001: 755).

Kitajski prodor na afriški kontinent je pospešila Francija, in sicer s tem, ko je leta 1964 uradno priznala komunistični režim v Pekingju, čemur so sledila priznanja večine frankofonskih afriških držav (Calvocoressi 2001: 756).

Kitajska politika v Afriki je v 70. letih odražala njeno splošno strategijo mobilizacije držav tretjega sveta in srednje velikih sil v skupni boj proti dominaciji velesil – ZDA in SZ, kar bi Kitajski omogočilo, da tudi sama postane velesila (Greig 1977: 67). Kitajska se je do sredine 70. let pri svoji afriški politiki bolj posvečala nasprotovanju sovjetski

¹⁵⁸ Od ustanovitve Ljudske republike Kitajske leta 1949 do leta 1971 je Kitajsko v organih ZN predstavljala vlada, ki je prebežala na Tajvan. Šele leta 1971 je režim v Pekingju od tistega na Tajvanu lahko prevzel stalni sedež v VS (Bennett in Oliver 2002: 88–9).

dominaciji na kontinentu kot pa lastnim ciljem in interesom. Tako je v različnih konfliktih, v katere se je vpletla SZ, Kitajska vselej podprla nasprotno stran. V 80. letih pa je bila podpora uporniškim gibanjem zelo zmanjšana ali povsem ukinjena. Tako je Kitajska lahko normalizirala odnose tudi z državami, ki so imele razvite odnose s SZ. V 80. letih je Kitajska v Afriki delovala po načelu vzajemne koristi ter ne glede na politične sisteme afriških držav. Pri tem je bil temelj njene politike še zmeraj boj proti vsem oblikam hegemonije velesil. Obenem Kitajska svoje ekonomske in vojaške pomoči ni pogojevala s podporo njenim svetovnih stališčem, niti z vmešavanjem v notranje zadeve afriških držav (Višnar 1985: 218–20).

Kitajsko zanimanje za Afriko se je z začetkom konca hladne vojne v sredini 80. let zmanjšalo, saj je kitajski proces modernizacije zahteval nekonfliktni in neideološki pristop k mednarodnim odnosom, ki ji je prinesel tuje naložbe in tehnološko pomoč ZDA, zahodne Evrope in Japonske. Na ta račun so se odnosi med Kitajsko in Afriko ohladili, saj je Peking ohranil zanimanje samo za tiste afriške države, od katerih je imel ekonomske koristi. Vendar pa je to obdobje trajalo le do leta 1989, ki predstavlja mejnik in tudi izvor sodobne kitajske politike do Afrike (Taylor 1998: 443). Tega leta so se namreč poslabšali odnosi med Kitajsko in zahodom, ki je resno obsodil kitajski odziv na demonstracije na Trgu nebeškega miru, kar je bilo za kitajsko vodstvo veliko presenečenje, saj do tedaj zahod za kršitve človekovih pravic v državi ni pokazal veliko zanimanja. Po drugi strani pa je bil odziv afriških držav veliko manj oster in nekatere države so Kitajski celo izrazile podporo, kar je povzročilo pozitivno spremembo v kitajski politiki do Afrike (*ibid.* 446–7). Ponovno kitajsko zanimanje za Afriko se je takoj odrazilo v povečanju kitajske finančne pomoči afriškim državam in nenadnem porastu obiskov med kitajskimi in afriškimi politikami (*ibid.* 450). Med letoma 1989 in 1997 se je trgovinska menjava med Kitajsko in afriškim kontinentom povečala za 431 odstotkov (*ibid.* 454).

V tem obdobju je načelo nevmešavanja v suverenost držav vse bolj postajalo glavna tema kitajske zunanje politike, v povezavi s poudarjanjem stališča o kulturni relativnosti človekovih pravic, ki je bilo za avtoritarne režime v Afriki zelo privlačno. Tako je Kitajska v Afriki našla številne podobno misleče nacionalne elite, na primer v

Zambiji, Keniji in Zimbabveju, na podporo katerih se lahko zanaša v mednarodnih krogih (Taylor 1998: 451).

Kitajski odnos do Afrike je izrazito ekonomski, medtem ko je političen samo, kadar se nanaša na teme državne suverenosti, stabilnosti in nevmešavanja (Taylor 1998: 456). Zgovoren dokaz prevlade ekonomskih interesov v kitajskem odnosu do Afrike je njen odnos do Sudana, od koder Kitajska dobiva znatne količine nafte. Je tudi največji sudanski dobavitelj orožja, ki je pomagalo pri zaostitvi dolgoletne sudanske državljanske vojne. Ob tem je Kitajska tudi glavni sudanski diplomatski zaveznik v VS, kjer je z grožnjo po uporabi veta preprečila sprejetje kar nekaj resolucij, ki bi z uvedbo sankcij proti Sudanu lahko veliko prispevale k umiritvi razmer v Darfurju (Goodman 2004).

Tudi po koncu hladne vojne si Kitajska prizadeva za dobre odnose z Afriko in z državami v razvoju nasploh, s ciljem, da si tako zagotovi status velesile v mednarodnih odnosih (Taylor 1998: 460).

8. ZAKLJUČEK

Namen naloge je bil podati zgodovinski pregled odnosov med ZN in Afriko in na primeru odnosa VS do Afrike pokazati, kako in zakaj so se ti spreminjali v šestih desetletjih obstoja ZN. Predpostavljala sem, da se VS z Afriko ukvarja toliko, takrat in glede tistih zadev, ki so v interesu stalnih članic VS, oziroma da se z afriškimi zadevami ne ukvarja takrat, ko bi bilo to v nasprotju z nacionalnimi interesi stalnih članic. V uvodu naloge sem tudi predpostavila, da se zunanja politika oziroma interesi stalnih članic glede Afrike oblikujejo na osnovi kolonialne dediščine, ekonomskih in strateških ciljev ter sprememb v strukturi mednarodne skupnosti po nastanku ZN. Preverjanja hipoteze sem se lotila najprej s kvantitativno analizo resolucij VS in potem še s časovnim in opisnim pregledom vseh afriških zadev, ki jih je VS obravnaval od nastanka ZN do leta 2006, ter na koncu tudi s pregledom odnosov med stalnimi članicami VS in Afriko.

Zunanja politika se oblikuje in upravičuje na podlagi nacionalnih interesov. Zato je koncept nacionalnega interesa, čeprav ga je zelo težko opredeliti, pri proučevanju zunanje politike držav zelo pomemben. Nacionalni interesi se oblikujejo na osnovi zunanjih in notranjih okoliščin države in se, s prilagajanjem na nove okoliščine, spreminjajo. Na primeru nacionalnih interesov stalnih članic VS glede Afrike se je tako izkazalo, da se ti v veliki meri oblikujejo na temelju njihove kolonialne preteklosti (VB in Francija), strateških in ekonomskih ciljev ter zgodovinskih okoliščin v mednarodni skupnosti, kot so dekolonizacija, hladna vojna in dogajanje po koncu hladne vojne.

Kvantitativna analiza resolucij VS je potrdila temeljni del hipoteze, in sicer spreminjanje odnosa med ZN in Afriko glede na različna časovna obdobja, saj je pokazala, da se število resolucij, ki se nanašajo na afriške zadeve, z leti povečuje, pri čemer je bilo v 15 letih po koncu hladne vojne sprejetih več kot dvakrat toliko resolucij kot v 47 letih pred tem. Tudi vsebina resolucij ni v vseh obdobjih enaka. V obdobju dekolonizacije so, razumljivo, med resolucijami, ki jih je sprejel VS, prevladovale tiste, ki se nanašajo na članstvo afriških držav v ZN, torej administrativne resolucije. Med hladno vojno so bili na dnevnem redu VS največkrat meddržavni spori in konflikti znotraj držav. Po koncu hladne vojne pa so med afriškimi zadevami na dnevnem redu VS izrazito prevladovali notranji konflikti držav – državljanske vojne.

Pri kvantitativni analizi resolucij sem te porazdelila med pet afriških regij, vendar se je pri tem izkazalo, da med različnimi deli Afrike ni velikih razlik pri porazdelitvi sprejetih resolucij, razen v državah severne Afrike ali Magreba, ki so bile v primerjavi s preostalo Afriko zelo redko na dnevnem redu VS. Tukaj izstopa le primer Zahodne Sahare, ki je že 50 let v procesu dekolonizacije, v katerega je vpleten sosednji Maroko, ki si želi ozemlje Zahodne Sahare priključiti. V procesu reševanja tega spora se je pokazal poseben odnos, ki ga ima VS do držav Magreba, za razliko od odnosa do preostale Afrike. Magreb ima namreč zaradi svoje lege ob Sredozemskem morju še vedno velik strateški pomen tako za Evropsko unijo in njeni dve članici v VS kot tudi za ZDA. Zato je ob reševanju problema Zahodne Sahare opaziti popuščanje stališčem Maroka. Medtem ko drugih konfliktov v državah Magreba (osamosvojitvene vojne v Maroku in Alžiriji v obdobju dekolonizacije ter alžirske državljanske vojne v 90. letih) VS sploh ni obravnaval, ker je to preprečila Francija, ki je vztrajala pri tem, da je to njena notranja zadeva.

V tretjem poglavju se je ob kvantitativni analizi resolucij izkazalo tudi zanimivo razmerje med resolucijami, ki govorijo o dogajanju v nekdanjih kolonijah dveh stalnih članic VS, VB in Francije, v primerjavi z resolucijami, ki se nanašajo na afriške države, ki so bile podrejene drugim kolonialnim silam. Razmerje namreč kaže na to, da je odziv VS veliko bolj verjeten v primerih, kjer gre za dogajanje v državi, ki je bila nekdanja kolonija države, ki ni hkrati tudi stalna članica VS. To bi lahko pomenilo, da stalne članice VS moč, ki jo imajo v VS, uporabljajo za doseg lastnih interesov, s tem ko konflikte v svojih nekdanjih kolonijah raje obravnavajo samostojno, izven VS. Seveda bi bila možna tudi razlaga, da je v nekdanjih kolonijah VB in Francije preprosto manj konfliktov kot v ostalih afriških državah, vendar je zgodovinska analiza v četrtem, petem in šestem poglavju to možnost zavrnila.

Vsebinsko povezani četrto, peto in šesto poglavje so ključni korak k potrditvi hipoteze. Četrto poglavje potrjuje, da se je v obdobju dekolonizacije, ob administrativnih zadevah, povezanih z vstopom afriških držav v ZN, VS na področju afriških zadev v glavnem ukvarjal z vprašanji dekolonizacije. Pri tem sta velik vpliv imeli Francija in VB kot stalni članici VS in hkrati največji kolonialni sili. Razlog za to najdemo v dejstvu, da so se v tem obdobju afriške države šele osamosvajale, in v tem, da se stalne članice VS, ki niso bile obenem tudi kolonialne sile, niso vmešavale v zadeve kolonij, saj so nanje

gledale kot na sfero kolonialnih držav. Vmešavanje v zadeve kolonij bi bilo v tem primeru namreč kršitev suverenosti določene kolonialne države. VB in Francija sta se v tem obdobju soočali s konflikti v svojih kolonijah (na primer Francija v Alžiriji in VB v Keniji), vendar sta se z njimi raje ukvarjali sami, brez pomoči VS. Ob koncu tega obdobja, ko je večina kolonij dosegla samostojnost, so se izoblikovali tudi interesi ZDA, SZ in Kitajske. Največja afriška tema na dnevnem redu VS v tem obdobju je bilo dogajanje v Kongu, nekdanji belgijski koloniji, ki sta ga ZDA in SZ poskušali izkoristiti v geostrateške namene. Le v primeru obravnavanja ozemelj pod portugalsko administracijo v VS so stalne članice VS nastopile enotno, in sicer zato, ker so se njihovi interesi prekrivali. Vse so se zavzemale za osamosvojitve portugalskih kolonij, pri čemer Portugalska, ki ni stalna članica VS, ni imela moči za preprečitev odziva VS.

Tudi v obdobju hladne vojne so odnose med ZN in Afriko določali interesi stalnih članic VS, predvsem ZDA in SZ. Velesili sta Afriko izrabili za širitev svojega vpliva ter pri tem zaostri in podaljšali številne lokalne konflikte, kot je bila na primer državljanska vojna v Angoli, katere rešitev je bila mogoča šele ob koncu hladne vojne, ko sta se iz angolske vojne velesili umaknili. Ob pregledu afriških zadev, na katere se je VS v tem obdobju odzval, postane jasno, da so delovanje VS narekovali nacionalni interesi stalnih članic, saj se je v tem obdobju VS ukvarjal le s konflikti, v katerih velesili bodisi nista imeli interesov in tako nista nasprotovali pobudam ostalih stalnih članic (Francije v primeru Čada in Benina), bodisi njuni interesi niso bili neskladni. V tem obdobju se je VS namreč največ ukvarjal s problemi manjšinskih vlad na jugu Afrike. Pri tem je vedno znova potrjeval, da je za reševanje vprašanj Južne Rodezije odgovorna VB, o čemer so se strinjale vse stalne članice, saj Južna Rodezija, kljub enostranski razglasitvi svoje samostojnosti, še ni bila priznana kot samostojna država. Odziv VS na probleme v Južni Afriki pa je bil rezultat pritiskov GS, v kateri je imela velika afriška skupina pomemben vpliv. Vendar pa se je vpliv GS tukaj končal. Problem Južne Afrike je VS sicer prvič obravnaval že leta 1960, vendar so stalne članice šele ob koncu 80. let, torej ob začetku konca hladne vojne, uskladile svoje interese in zbrale dovolj politične volje za resno obravnavo južnoafriškega režima. Po drugi strani pa se VS ni odzval na posredovanje Tanzanije v Ugandi, kjer velesili, kot tudi ostale stalne članice VS, nista imeli interesov.

Medtem ko se VS na državljansko vojno v Nigeriji nasprotno ni odzval ravno zaradi prevelikih in nasprotujočih si interesov obeh velesil kot tudi ostalih stalnih članic VS.

V začetku 90. let, po koncu hladne vojne, sta bili ZDA in Rusija veliko bolj pripravljene na sodelovanje v VS. Dokaz za to je velik porast števila sprejetih resolucij. Razlog, zakaj se je približno 70 odstotkov teh resolucij nanašalo na državljanske vojne, pa je v tem, da je z razvojem humanitarnih norm in njihovim sprejetjem postala kršitev načela nevmešavanja v notranje zadeve držav v določenih primerih sprejemljiva. Pregled afriških zadev, s katerimi se je v tem obdobju ukvarjal VS, je pokazal tudi to, da razlog za povečanje delovanja VS ni to, da se je s koncem hladne vojne število konfliktov povečalo, ampak razloge za povečanje števila resolucij najdemo v dejstvu, da se je v tem obdobju VS začel ukvarjati tudi s konflikti, ki so se začeli že veliko pred letom 1992 (kot sta na primer državljanski vojni v Mozambiku in Sudanu). Torej so bili spremenjeni odnosi med velesilama, s čimer so se spremenili tudi njuni interesi glede Afrike, tisto, kar je v tem obdobju odločilno vplivalo na spremembo odnosa VS do Afrike.

Reševanje konfliktov s strani VS v nekaterih obravnavanih primerih v tem obdobju, in sicer v Mozambiku, Liberiji, Sierr Leone, Etiopiji/Eritreji, Gvineji-Bisau, Srednjeafriški republiki in Slonokoščeni obali, bi težko razložili brez upoštevanja vloge, ki jo mednarodnim organizacijam in torej tudi ZN pripisuje liberalistična teorija. V teh primerih nacionalni interesi stalnih članic VS niso igrali velike vloge, zato je VS lahko deloval v skladu z nalogami, ki mu jih predpisuje UL ZN. VS kot celota si je torej prizadeval za iskanje rešitev v teh konfliktih, čeprav ga je pri tem v nekaterih primerih – Etiopija/Eritreja, Liberija, Sierra Leone in Slonokoščena obala – ovirala nepripravljenost notranjepolitičnih akterjev v teh državah za rešitev sporov.

Odziv VS na konflikt v Somaliji je vsaj delno nemogoče razložiti brez konstruktivističnega pogleda na mednarodne odnose. Operacija ZN je bila v veliki meri odziv na humanitarne razmere v državi. Dejstvo je, da v predhodnih obdobjih humanitarne krize niso veljale za zadosten razlog, ki bi upravičeval posredovanje. Po hladni vojni je bil na tem področju narejen premik. V okviru mednarodnih organizacij, zlasti ZN, so nastajale nove norme glede sprejemljivega vedenja. Pojem varnosti je bil razširjen, da vključuje tudi človekovo varnost, medtem ko se je z namenom uveljavljati človekove pravice razvil koncept humanitarne intervencije. Vendar je bil humanitarizem

v primeru Somalije omejen in se je končal takoj, ko se je izkazalo, da so razmere v državi kompleksnejše od preproste humanitarne krize, in ko so se pripadniki mirovnih sil znašli v navzkrižnem ognju sprtih strani. Interesi stalnih članic VS in ZN kot celote so postali pomembnejši od resničnega reševanja krize in tako so zunanje sile Somalijo prepustile kaosu, vse do leta 2001, ko je država za ZDA, in pod njenim vplivom tudi za ZN, postala 'zanimiva' v okviru oblikovanja novih nacionalnih interesov, in sicer boja proti terorizmu.

Dogodki v Somaliji so imeli negativen vpliv na odnos do reševanja vseh nadaljnjih konfliktov na kontinentu, kar je bilo še posebej tragično med genocidom v Ruandi. Tako Ruanda kot Burundi sta bila žrtev pomanjkanja interesa stalnih članic VS. Zato ima tudi v teh dveh primerih največjo razlagalno moč realistična teorija, saj je VS deloval v skladu z omejenimi interesi svojih stalnih članic in ne tako, kot določa UL ZN.

Tudi v primerih konfliktov v DRK in Sudanu ima največjo razlagalno moč realistična teorija, saj so strateški nacionalni interesi stalnih članic – dostop do naravnih virov – oba spora najprej poglobili. Šele kasneje je bil dosežen kompromis. Kitajska je na primer vse do leta 2007 predstavljala veliko oviro pri reševanju krize v Darfurju, s tem ko je zaradi dostopa do sudanskih energetskih virov sudanski vladi pomagala tako v obliki vojaških sredstev kot tudi z nasprotovanjem protivladnim resolucijam VS. Na primeru reševanja krize v Darfurju je opazen tudi problem opredelitve nacionalnega interesa znotraj države. V ZDA sta se oblikovali dve približno enako močni struji, ki sta se zavzemali za različna pristopa do krize v Darfurju. Prva si je prizadevala za sodelovanje s sudansko vlado na področju boja proti terorizmu, medtem ko je druga zahtevala izvajanje pritiska nanjo, ki naj bi pospešil reševanje darfurske krize. To je vplivalo tudi na zunanjo politiko ZDA, ki je skušala biti kompromisna in tako ustreči obema domačima stranema, zato je bila ameriška politika do Sudana glede Darfurja dvoumna, kar je še dodatno oteževalo reševanje krize.

Kljub drastičnemu povečanju števila obravnavanih konfliktov v VS so tudi po koncu hladne vojne v Afriki nastajali konflikti, katerih reševanje je VS, zaradi pomanjkanja interesa med stalnimi članicami, prepustil drugim akterjem. Za državljansko vojno v Republiki Kongo je tako zanimanje pokazala le Francija, ki pa je posredovanje prepustila sosednjemu Gabonu, medtem ko je sama, čeprav je to skušala skriti, podpirala stran v konfliktu, od katere je imela največje ekonomske koristi.

Nekdanji kolonialni sili, VB in Francija, sta si z odnosi z afriškimi državami v vseh treh obdobjih prizadevali za ohranitev moči in vpliva v mednarodni skupnosti, ki sta ga z razpadom svojih kolonialnih imperijev v veliki meri izgubili, medtem ko so ZDA, Rusija in Kitajska v prvih treh obdobjih na Afriko gledale kot na priložnost za razširitev svojega vpliva in pridobitev strateških prednosti. Po koncu hladne vojne so te geopolitične in strateške interese zamenjali ekonomski interesi. Še posebej Kitajska in Rusija, ki sta v tem obdobju povsem prekinili vojaške odnose z afriškimi državami, razen prodaje orožja, se za Afriko zanimata z vidika ekonomskih koristi in energetskega sodelovanja, na čelu katerega je zagotovitev afriške nafte (primer Sudana je zelo nazoren). Tudi VB in Francija v odnosu do Afrike delujeta podobno in si prizadevata za dostop do afriških naravnih bogastev (primer DRK). Obenem pa je Francija v tem obdobju večkrat posredovala znotraj svoje interesne sfere frankofonskih afriških držav (primer Ruande, Srednjeafriške republike in Slonokoščene obale), enako kot je to počela v predhodnih obdobjih, vendar s to razliko, da je po hladni vojni svoja posredovanja legitimirala preko VS, ki jih je odobril v glavnem zato, ker druge sile v teh primerih niso imele interesa ukrepati. Po 11. septembru 2001 se odnos ZDA do Afrike oblikuje predvsem na osnovi boja proti terorizmu in ekonomskih interesov, povezanih z dobavo nafte. Ta politika se na primer odraža pri naporih za rešitev krize v Sudanu.

Delovanje stalnih članic VS v tem organu najboljše pojasnjuje realistična teorija mednarodnih odnosov. Razlog za to je v dejstvu, da sama struktura VS, ki stalnim članicam daje večjo moč kot ostalim članicam, omogoča, da te države uporabljajo VS za uresničevanje lastnih interesov. Razmerje moči v mednarodni skupnosti se je od ustanovitve ZN sicer spremenilo, vendar pa struktura VS ni sledila spremembam. Tudi zato ne, ker je za vsakršno spremembo potrebno soglasje stalnih članic, ki se svoji moči niso pripravljene odpovedati. Za nekatere med njimi, na primer VB in Francijo, je to namreč največji vir moči v mednarodni skupnosti, ki ga še imajo in ga zato tudi uporabljajo za doseganje ciljev svoje zunanje politike, na kar kažejo njuni odnosi do Afrike v okviru VS.

V prvih dveh obravnavanih obdobjih se tako zdi, da odnosi med Afriko in ZN potrjujejo realistični pogled na mednarodno skupnost, kjer države z zunanjo politiko uresničujejo izključno lastne nacionalne interese, ki temeljijo na zagotavljanju obstoja

države ter krepitvi njene moči in položaja v mednarodni skupnosti. Vendar nekateri obravnavani primeri delovanja VS glede afriških zadev v obdobju po koncu hladne vojne kažejo tudi na to, da razlagalna moč realizma morda postopoma pojenja. Na to kaže odziv VS na afriške zadeve, za reševanje katerih bi težko določili nacionalni interes stalnih članic zunaj okvira nalog, ki jih UL ZN daje VS (primeri Burundija, Mozambika in Gvineje-Bisau ter resolucije, ki govorijo o Afriki kot celoti in obravnavajo nekatere ključne probleme kontinenta), kar potrjuje pogled na delovanje držav v mednarodnih organizacijah, kot ga razume liberalistična teorija. Torej, da mednarodne organizacije pospešujejo sodelovanje in ustvarjanje skupnih interesov. V obravnavanih primerih je ta skupni interes reševanje afriških problemov. Obenem pri odločitvah za intervencije po koncu hladne vojne ob interesih njihovih pobudnikov ne moremo spregledati tudi drugih vplivov. Pri razlogih za porast humanitarnih intervencij po koncu hladne vojne (primer Somalije) je tako težko zanikati konstruktivistični vidik, ki izpostavlja pomen razvoja norm človekovih pravic. Realistična teorija torej pojasnjuje večji del delovanja stalnih članic v okviru VS, kadar so na dnevnem redu afriške zadeve, vendar pa obenem ne moremo izključiti vidikov njihovega delovanja, ki ga poudarjata liberalistična in konstruktivistična teorija.

Ob pregledu odziva VS na afriške krize skozi čas lahko zaključimo, da so imele glavno besedo pri načinu odziva stalne članice VS, ki jim takšno vlogo sicer določa UL ZN, vendar so pri tem delovale v skladu z lastnimi interesi. In čeprav se je takoj po koncu hladne vojne zdelo, da bo VS končno lahko začel igrati vlogo objektivnega posrednika v primerih groženj mednarodnega miru in varnosti, se je že nekaj let kasneje (po posredovanju v Somaliji) izkazalo, da bodo stalne članice VS tudi v prihodnosti, dokler se obstoječi sistem ne spremeni, delovale, kot jim bodo to narekovali lastni interesi.

9. UPORABLJENI VIRI

9.1 Sekundarni viri

Afriška unija (2003): *African Union Member States*. Dostopno na <http://www.african-union.org/root/au/memberstates/map.htm> (25. maj 2007).

Afrol News (2002): *An End to Angola's 27 Years of War*. Dostopno na <http://www.globalpolicy.org/security/sanction/angola/2002/0331peace.htm> (6. maj 2007).

Amoo, Sam G. (1993): *Frustrations of Regional Peacekeeping: The OAU in Chad, 1977–1982*. Dostopno na <http://www.cartercenter.org/documents/1208.pdf> (5. maj 2007).

Armstrong, David, Lorna Lloyd in John Redmond (2004): *International Organisation in World Politics*. New York: Palgrave Macmillan.

Arnold, Guy (2006): *Africa: a Modern History*. London: Atlantic Books.

Barnes, Sandra T. (2005): Global Flows: Terror, Oil, and Strategic Philanthropy. *African Studies Review* 41(1), 1–22.

Barnett, Michael (2002): *Eyewitness to a Genocide: The United Nations and Rwanda*. New York: Cornell University.

Barnett, Michael in Martha Finnemore (1999): The Politics, Power, and Pathologies of International Organizations. *International Organization* 53(4), 699–732.

Baylis, John in Steve Smith, ur. (1997): *The Globalization of World Politics: An Introduction to International Relations*. Oxford: Oxford University Press.

Benko, Vladimir (2000): *Sociologija mednarodnih odnosov*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.

Benko, Vlado (1997): *Znanost o mednarodnih odnosih*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Bennett, Alvin LeRoy in James K. Oliver (2002): *International organizations: principles and issues*. Upper Saddle River: Prentice Hall.

Burchill, Scott (1996): Realism and Neo-realism. V Scott Burchill, Andrew Linklater, Richard Devetak, Matthew Paterson in Jacqui True (ur.): *Theories of International Relations*, 67–92. London: Macmillan.

Calvocoressi, Peter (1991): *World Politics Since 1945*. London in New York: Longman.

Calvocoressi, Peter (2001): *World Politics: 1945–2000*. Harlow in Longman: Pearson Education. London in New York: Longman.

Carlsnaes, Walter (2003): Foreign Policy. V Walter Carlsnaes, Thomas Risse-Kappen in Beth A. Simmons (ur.): *Handbook of International Relations*, 331–49. London: SAGE Publications.

Červenka, Zdenek (1971): *The Nigerian War 1967–1970: history of the war; selected bibliography and documents*. Frankfurt am Main: Bernard & Graefe.

Clough, Michael (1992): *Free at last? US Policy toward Africa and the end of the Cold War*. New York: Council on Foreign Relations Press.

Cohen, Bernard C. (1968): Foreign Policy. V David L. Sills (ur.): *International encyclopedia of the social Sciences*, 530–5. New York: The Macmillan Company: The Free Press.

Cox, Robert W. (1981): Social Forces, States, and World Orders: Beyond International Relations Theory. V Robert W. Cox in Timothy J. Sinclair, (ur.): *Approaches to World Order*, 85–123. Cambridge: Cambridge University Press.

Cupitt, Richard, Rodney Whitlock in Lynn Williams Whitlock (1996): The (Im)mortality of International Governmental Organizations. V Paul Francis Diehl (ur.): *The Politics of Global Governance: International Organizations in an Interdependent World*, 7–21. Boulder in London: Lynne Rienner Publishers.

DesForges, Alison (1999): *Leave None to Tell The Story: Genocide in Rwanda*. New York: Human Rights Watch. Dostopno na <http://www.hrw.org/reports/1999/rwanda/> (15. maj 2007).

Diehl, Paul Francis, ur. (1997): *The Politics of Global Governance: International Organizations in an Interdependent World*. Boulder in London: Lynne Rienner Publishers.

Diop, Boubacar Boris (2005): Ivory Coast: Colonial Adventure. *Le Monde diplomatique*, april. Dostopno na <http://mondediplo.com/2005/04/10diop> (18. maj 2007).

ECOWAS info (2006): *Economic Community of West African States*. Dostopno na <http://www.ecowas.info> (16. maj 2007).

Ero, Comfort (1995): ECOWAS and the Subregional Peacekeeping in Liberia, *The Journal of Humanitarian Assistance*, september. Dostopno na <http://www.jha.ac/articles/a005.htm> (16. maj 2007).

Evans, Graham in Jeffrey Newnham (1998): *The Penguin Dictionary of International Relations*. London: Penguin Books.

Finnemore, Martha (1996): *National Interests in International Society*. Ithaca in London: Cornell University Press.

Finnemore, Martha (2002): *Paradoxes in Humanitarian Intervention*. Dostopno na http://www.cgpac.uci.edu/research/cultural_normative.php (5. julij 2007).

Gibbs, David N. (2000): The United Nations, international peacekeeping and the question of 'impartiality': revisiting the Congo operation of 1960. *The Journal of Modern African Studies* 38(3), 359–82.

Global Security (2005): *Congo Civil War*. Dostopno na <http://www.globalsecurity.org/military/world/war/congo.htm> (18. maj 2007).

Goodman, Peter S. (2004): China Invests Heavily In Sudan's Oil Industry; Beijing Supplies Arms Used on Villagers. *Washington Post Foreign Service* 23. december. Dostopno na <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/articles/A21143-2004Dec22.html> (20. maj 2007).

Greig, Ian (1977): *The Communist Challenge to Africa: An analysis of contemporary Soviet, Chinese and Cuban policies*. London: Foreign Affairs.

Heidt, Stephen (2007): Hope In Darfur. *Foreign Policy In Focus*, 3. avgust. Dostopno na <http://www.fpif.org/fpiftxt/4449> (7. oktober 2007).

Holsti, Ole R. (1995): Theories of International Relations and Foreign Policy: Realism and its Challengers. V Charles Kegley (ur.): *Controversies in International Relations Theory: realism and the neoliberal challenge*, 35–65. New York: St. Martin's Press.

IGAD (2006) *The Founding of IGAD*. Dostopno na <http://www.igad.org/about/index.htm> (16. maj 2007).

Institute for Security Studies (2005a): *Somalia – History and Politics*. Dostopno na <http://www.iss.co.za/AF/profiles/Somalia/Politics.html> (16. maj 2007).

Institute for Security Studies (2005b): *Burundi – Political System and History*. Dostopno na <http://www.iss.co.za/af/profiles/Burundi/Politics.html> (17. maj 2007).

International Crisis Group (2006a): Liberia: Staying Focused. *Africa Briefing* 36, 13. januar. Dostopno na <http://www.crisisgroup.org/home/index.cfm?id=3872&CFID=16970904&CFTOKEN=69692050> (16. maj 2007).

International Crisis Group (2006b): Burundi: Democracy and Peace at Risk. *Africa Report* 120, 30. november. Dostopno na <http://www.crisisgroup.org/home/index.cfm?id=4553&l=1> (17. maj 2007).

International Crisis Group (2006c): Côte d'Ivoire: Stepping Up the Pressure. *Africa Briefing* 40, 7. september. Dostopno na <http://www.crisisgroup.org/home/index.cfm?id=4365&l=1> (18. maj 2007).

International Crisis Group (2007a): Somalia: The Tough Part Is Ahead. *Africa Briefing* 45, 26. januar. Dostopno na <http://www.crisisgroup.org/home/index.cfm?id=4630&l=1> (15. maj 2007).

International Crisis Group (2007b): Congo: Staying Engaged after the Elections. *Africa Briefing* 44, 9. januar. Dostopno na <http://www.crisisgroup.org/home/index.cfm?id=4604&l=1> (18. maj 2007).

International Crisis Group (2007c): Côte d'Ivoire. Dostopno na <http://www.crisisgroup.org/home/index.cfm?id=1235&l=1> (18. maj 2007).

International Crisis Group (2007č): Sudan. Dostopno na <http://www.crisisgroup.org/home/index.cfm?id=1230&l=1> (19. maj 2007).

Jakobsen, Peter Viggo (1996): National Interest, Humanitarianism or CNN: What Triggers UN Peace Enforcement After the Cold War. *Journal of Peace Research* 33(2), 205–15.

Karns, Margaret P. in Karen A. Mingst (2004): *International Organizations: The Politics and Processes of Global Governance*. Boulder in London: Lynne Rienner Publishers.

Kegley, Charles in Eugene R. Wittkopf (1995): *World politics: trend and transformation*. New York: St. Martin's Press.

Khobe, Mitikishe Maxwell (2000): *The Evolution and Conduct of ECOMOG Operations in West Africa*. Dostopno na <http://www.iss.co.za/Pubs/Monographs/No44/ECOMOG.html> (16. maj 2007).

Klare, Michael T. in Daniel Volman (2004): Africa's Oil and American National Security. *Current History*, maj, 226–31.

Kovač, Dejan (2007): Švicarske luknje v obtožbah zaradi terorizma proti Libiji. *Dnevnik*, 13. September, 6.

Kraxberger, Brennan M. (2005): The United States and Africa: Shifting Geopolitics in an "Age of Terror". *Africa Today* 52(1), 46–68.

Laïdi, Zaki (1990): *The Superpowers and Africa: The Constraints of a Rivalry 1960–1990*. Chicago in London: University of Chicago Press.

Lautze, Sue, Mark Duffield in Bruce D. Jones (1998): *Strategic Humanitarian Coordination in the Great Lakes Region 1996–1997*, United Nations Office for the

Coordination of Humanitarian Affairs. Dostopno na http://www.reliefweb.int/ocha_ol/pub/greatlak/external.html (17. maj 2007).

Lebedev, Mikhail (2002): The Russian-African Reunion. *African Geopolitics* 6. Dostopno na <http://www.african-geopolitics.org/show.aspx?articleid=3154> (20. maj 2007).

Lundestad, Geir (2005): *East, West, North, South: major developments in international politics since 1945*. London: Sage.

Macqueen, Norrie (2002): *United Nations peacekeeping in Africa since 1960*. London: Longman.

Macridis, Roy C., ur. (1992): *Foreign Policy in World Politics*. London: Prentice-Hall International.

Mingst, Karen (1999): *Essentials of International Relations*. New York in London: W. W. Norton & Company.

Morgenthau, Hans J. (1954): The Yardstick of National Interest. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science* 296, 77–84.

Morgenthau, Hans J. (1948/1995): *Politika med narodi*. Ljubljana: DZS.

Murphy, Craig N. (1994): *International Organization and Industrial Change: Global Governance since 1850*. Cambridge: Polity Press.

Nester, William A. (1995): *International relations: geopolitical and geoeconomic conflict and cooperation*. New York: HarperCollins Publishers.

Neuffer, Elizabeth (2001): *The Key to My Neighbour's House: Seeking Justice in Bosnia and Rwanda*. New York: Picador USA.

Nye, Joseph (1999): Redefining the National Interest. *Foreign Affairs* 78(4), 22–35.

Osmańczyk, Edmund Jan (2003): Africa and the UN. V Anthony Mango (ur.) *Encyclopedia of the United Nations and International Agreements*. Taylor & Francis Publishing Group. Routledge Reference Resources online. Dostopno na http://www.reference.routledge.com/subscriber/entry?entry=w032_w032b100 (6. december 2006).

O'Sullivan, Christopher (2005): The United Nations, Decolonization, and Self-Determination in Cold War Sub-Saharan Africa, 1960–1994. *Journal of Third World Studies* 22(2). Dostopno na http://www.findarticles.com/p/articles/mi_qa3821/is_200510/ai_n15641305 (12. december 2006).

Pearson, Frederick S. in J. Martin Rochester (1998): *International Relations: The Global Condition in the Twenty-first Century*. New York: The McGraw-Hill Companies, Inc.

Pease, Kelly-Kate S. (2003): *International organizations: perspectives on governance in the twenty-first century*. Upper Saddle River (N.J.): Prentice Hall.

Pederson, Nicholas (2000): »The French Desire for Uranium.« *ACDIS Occasional Paper*. Dostopno na <http://www.acdis.uiuc.edu/research/OPs/Pederson/html/contents/sect12.html> (20. maj 2007).

Porteous, Tom (2005): British government policy in sub-Saharan Africa under New Labour. *International Affairs* 81(2), 281–97.

Prunier, Gerard (2005): *Darfur: the Ambiguous Genocide*. London: Hurts & Company.

Ramsbotham, Oliver in Tom Woodhouse (1999): *Encyclopedia of international peacekeeping operations*. Santa Barbara, Denver in Oxford: ABC-Clio.

Rosenblum, Peter (2002): Irrational Exuberance: The Clinton Administration in Africa. *Current History*, maj, 195–202.

Rourke, John T. (2001): *International Politics on the World Stage*. Guilford: McGraw-Hill/Dushkin.

Russett, Bruce in Harvey Starr (1996): *Svetovna politika: izbira možnosti*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Security Council Report (2005): *Update Report No. 6 Guinea-Bissau*, 23. december. Dostopno na http://www.securitycouncilreport.org/site/c.glKWLeMTIsG/b.1314633/k.8CF8/UPDATE_REPORT_NO_6brGUINEABISSAUbr23_DECEMBER_2005.htm (18. maj 2007).

Shah, Anup (2000): *Conflict between Ethiopia and Eritrea*. Dostopno na <http://www.globalissues.org/Geopolitics/Africa/EthiopiaEritrea.asp> (17. maj 2007).

Shah, Anup (2003): *Conflicts in Africa: Democratic Republic of Congo*. Dostopno na <http://www.globalissues.org/Geopolitics/Africa/DRC.asp> (18. maj 2007).

Simoniti, Iztok (1995): Sodobna realistična misel. V Hans J. Morgenthau (1948/1995) *Politika med narodi*, 3–61. Ljubljana: DZS.

Smith, Brian C. (2003): *Understanding Third World Politics: Theories of Political Change and Development*. New York: Palgrave Macmillan.

Smith, Steve (1997): New Approaches to International Relations Theory. V John Baylis in Steve Smith (ur.): *The Globalization of World Politics: An Introduction to International Relations*, 165–90. Oxford: Oxford University Press.

Spanier, John W. in Robert L. Wendzel (1996): *Games Nations Play*. Washington, D.C.: CQ Press.

Stern, Geoffrey (1995): *The Structure of International Society*. London in Washington: Pinter.

Taylor, Ian (1998): China's Foreign Policy towards Africa in the 1990s. *The Journal of Modern African Studies* 36(3), 443–60.

Taylor, Paul (1997): The United Nations and International Organizations. V John Baylis in Steve Smith (ur.): *The Globalization of World Politics: An Introduction to International Relations*, 264–85. Oxford: Oxford University Press.

Thomas, Lynn in Steve Spataro (2002): Peacekeeping and Policing in Somalia. V Robert B. Oakley, Michael J. Dziedzic in Eliot M. Goldberg (ur.): *Policing the New World Disorder: Peace Operations and Public Security*. Washington: The Institute for National Strategic Studies. Dostopno na <http://www.ndu.edu/inss/books/Books%20-%201998/Policing%20the%20New%20World%20Disorder%20-%20May%2098/chapter6.html> (14. maj 2007).

United Nations Department of Public Information (2007): *United Nations Peacekeeping Operations*. Dostopno na <http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/bnote.htm> (3. avgust 2007).

Utley, Rachel (2002): »Not to do less but to do better...«: French military policy in Africa. *International Affairs* 78(1), 129–46.

Višnar, Fran (1985): Velike sile i Afrika: kinesko-sovjetsko-američki trokut. *Razvoj* II(2), 217–31.

VS ZN (2002): *Security Council authorizes establishment of UN Mission in Angola: resolution 1433* (2002). Dostopno na <http://www.reliefweb.int/rw/rwb.nsf/AllDocsByUNID/2aa1e3767d7cb36b49256c170004c662> (6. maj 2007).

Wallensteen, Peter (1994): Representing the World: A Security Council for the 21st Century. V Paul Francis Diehl (ur.): *The Politics of Global Governance: International Organizations in an Interdependent World*, 103–15. Boulder in London: Lynne Rienner Publishers.

Waltz, Kenneth N. (1979): *Theory of International Politics*. Reading, MA: Addison-Wesley.

Wedgwood, Ruth (2000): Unilateral Action in the UN System. *European Journal of International Law* 11(2), 349–59.

Weiss, Tomas G., David P. Forsythe in Roger A. Coate (2004): *The United Nations and Changing World Politics*. Boulder: Westview Press.

Wendt, Alexander (1992): Anarchy is what states make of it: the social construction of power politics. *International Organization* 46(2), 391–425.

Wendt, Alexander (1999): *Social Theory of International Politics*. Cambridge: Cambridge University Press.

Wheeler, Nicholas J. (1997): Humanitarian Intervention and World Politics. V John Baylis in Steve Smith (ur.): *The Globalization of World Politics: An Introduction to International Relations*, 391–408. Oxford: Oxford University Press.

White, Brian P (1992): British Foreign Policy: Tradition and Change. V Roy C. Macridis (ur.): *Foreign Policy in World Politics*, 7–31. London: Prentice-Hall International.

Worsnip, Patrick (2007): *U.N. seeks funds for Chad refugees as Ban arrives*. Dostopno na <http://www.alertnet.org/thenews/newsdesk/L06885699.htm> (11. september 2007).

Zacher, Mark W. in Richard A. Matthew (1995): Liberal International Theory: Common Threads, Divergent Strands. V Charles Kegley (ur.): *Controversies in International Relations Theory: realism and the neoliberal challenge*, 107–50. New York: St. Martin's Press.

Združeni narodi (2001): *Angola – MONUA Background*. Dostopno na <http://www.un.org/Depts/DPKO/Missions/Monua/monuab.htm> (5. maj 2007).

Združeni narodi (2003): *Somalia – UNOSOM II – Background*. Dostopno na http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/co_mission/unosom2backgr2.html (16. maj 2007).

Združeni narodi (2004): *Côte d'Ivoire – MINUCI – Background*. Dostopno na <http://www.un.org/Depts/dpko/missions/minuci/background.html> (19. maj 2007).

Združeni narodi (2005a): *Liberia – UNMIL – Background*. Dostopno na <http://www.un.org/Depts/dpko/missions/unmil/background.html> (16. maj 2007).

Združeni narodi (2005b): *Burundi – ONUB – Background*. Dostopno na <http://www.un.org/Depts/dpko/missions/onub/background.html> (17. maj 2007).

Združeni narodi (2007): *Sudan – UNMIS – Background*. Dostopno na <http://www.un.org/Depts/dpko/missions/unmis/background.html> (19. maj 2007).

9.2 Primarni viri

Deklaracija o ustanovitvi novega mednarodnega ekonomskega reda – *Declaration on the Establishment of a New International Economic Order* A/RES/3201 (S-VI), sprejeta 1. maja 1974. Dostopna na http://www.un.org/documents/instruments/docs_en.asp?year=1970 (30. marec 2007).

Izjava predsedujočega VS S/PRST/1997/43 – *Statement by the President of the Security Council S/PRST/1997/43*, 13. avgust 1997. Dostopna na <http://daccess-ods.un.org/TMP/475936.html> (8. oktober 2007).

Konvencija o statusu beguncev – *Convention Relating to the Status of Refugees*, sprejeta 28. julija 1951, v veljavi od 22. aprila 1954. Dostopna na http://www.unhchr.ch/html/menu3/b/o_c_ref.htm (11. september 2007).

Memorandum razumevanja iz Luene – *Luena Memorandum of Understanding*, podpisan 4. 4. 2002 v Lueni, Angola. Dostopen na <http://www.c-r.org/our-work/accord/angola/memorandum-of-understanding.php> (1. junij 2007).

Poročilo S/1999/49 Generalnega sekretarja o misiji opazovalcev ZN v Angoli – *Report of the Secretary-General on the United Nations Observers Mission in Angola S/1999/49*, 17. januar 1999. Dostopno na <http://daccess-ods.un.org/TMP/6658780.html> (7. maj 2007).

Poročilo S/2001/613 Generalnega sekretarja – *Secretary-General's Report S/2001/613*, 20. junij 2001. Dostopno na <http://daccess-ods.un.org/TMP/7100200.html> (10. maj 2007).

Poročilo S/21360 Generalnega sekretarja – *Secretary-General's Report S/21360*, 18. junij 1990. Dostopno na <http://www.arso.org/S-21360f.htm> (10. maj 2007).

Poročilo o človekovem razvoju 1993 – *Human Development Report 1993*, United Nations Development Programme. Dostopno na <http://hdr.undp.org/reports/global/1993/en/> (11. September 2007).

Začasni poslovnik o postopku v Varnostnem svetu – *Provisional Rules of Procedure of the Security Council*, sprejet 17. januarja 1946. Dostopen na <http://www.un.org/Docs/sc/scrules.htm> (6. april 2007).

Resolucija Generalne skupščine 1542 (XV) – *General Assembly Resolution 1542 (XV)*, sprejeta 15. decembra 1960. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/153/16/IMG/NR015316.pdf?OpenElement> (4. april 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 118 – *Security Council Resolution 118*, sprejeta 13. oktobra 1956. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/109/52/IMG/NR010952.pdf?OpenElement> (2. april 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 119 – *Security Council Resolution 119*, sprejeta 31. oktobra 1956. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/109/53/IMG/NR010953.pdf?OpenElement> (2. april 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 143 – *Security Council Resolution 143*, sprejeta 22. julija 1960. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/157/34/IMG/NR015734.pdf?OpenElement> (10. april 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 164 – *Security Council Resolution 164*, sprejeta 22. junija 1961. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/171/71/IMG/NR017171.pdf?OpenElement> (20. februar 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 276 – *Security Council Resolution 276*, sprejeta 30. januarja 1970. Dostopna na <http://daccess-ods.un.org/TMP/4744389.html> (6. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 326 – *Security Council Resolution 326*, sprejeta 2. februarja 1973. Dostopna na <http://daccess-ods.un.org/TMP/2143704.html> (5. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 377 – *Security Council Resolution 377*, sprejeta 22. oktobra 1975. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/782/17/IMG/NR078217.pdf?OpenElement> (6. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 380 – *Security Council Resolution 380*, sprejeta 6. novembra 1975;. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/782/27/IMG/NR078227.pdf?OpenElement> (6. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 404 – *Security Council Resolution 404*, sprejeta 8. februarja 1977. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/296/87/IMG/NR029687.pdf?OpenElement> (8. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 496 – *Security Council Resolution 496*, sprejeta 15. decembra 1981. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/418/83/IMG/NR041883.pdf?OpenElement> (20. februar 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 504 – *Security Council Resolution 504*, sprejeta 30. aprila 1982. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/435/28/IMG/NR043528.pdf?OpenElement> (6. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 507 – *Security Council Resolution 507*, sprejeta 28. maja 1982. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/435/31/IMG/NR043531.pdf?OpenElement> (20. februar 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 626 – *Security Council Resolution 626*, sprejeta 20. decembra 1988. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/541/53/IMG/NR054153.pdf?OpenElement> (6. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 690 – *Security Council Resolution 690*, sprejeta 29. aprila 1991. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/596/26/IMG/NR059626.pdf?OpenElement> (10. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 696 – *Security Council Resolution 696*, sprejeta 30. maja 1991. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/596/32/IMG/NR059632.pdf?OpenElement> (6. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 731 – *Security Council Resolution 731*, sprejeta 21. januarja 1992. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/010/90/IMG/NR001090.pdf?OpenElement> (16. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 733 – *Security Council Resolution 733*, sprejeta 23. januarja 1992. Dostopna na <http://daccess-ods.un.org/TMP/2948085.html> (14. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 751 – *Security Council Resolution 751*, sprejeta 24. aprila 1992. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/011/10/IMG/NR001110.pdf?OpenElement> (14. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 794 – *Security Council Resolution 794*, sprejeta 3. decembra 1992. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N92/772/11/PDF/N9277211.pdf?OpenElement> (14. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 797 – *Security Council Resolution 797*, sprejeta 16. decembra 1992. Dostopna na <http://daccess-ods.un.org/TMP/8199477.html> (16. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 846 – *Security Council Resolution 846*, sprejeta 22. junija 1993. Dostopna na <http://ods-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N93/366/31/IMG/N9336631.pdf?OpenElement> (14. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 866 – *Security Council Resolution 866*, sprejeta 22. septembra 1993. Dostopna na <http://daccess-ods.un.org/TMP/2392146.html> (16. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 872 – *Security Council Resolution 872*, sprejeta 5. oktobra 1993. Dostopna na <http://ods-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N93/540/63/PDF/N9354063.pdf?OpenElement> (14. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 912 – *Security Council Resolution 912*, sprejeta 21. aprila 1994. Dostopna na <http://ods-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N94/190/85/PDF/N9419085.pdf?OpenElement> (14. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 915 – *Security Council Resolution 915*, sprejeta 4. maja 1994. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N94/205/16/PDF/N9420516.pdf?OpenElement> (6. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 918 – *Security Council Resolution 918*, sprejeta 17. maja 1994. Dostopna na <http://ods-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N94/218/36/PDF/N9421836.pdf?OpenElement> (14. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 926 – *Security Council Resolution 926*, sprejeta 13. junija 1994. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N94/248/42/PDF/N9424842.pdf?OpenElement> (6. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 929 – *Security Council Resolution 929*, sprejeta 22. junija 1994. Dostopna na <http://ods-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N94/260/27/PDF/N9426027.pdf?OpenElement> (14. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 955 – *Security Council Resolution 955*, sprejeta 8. novembra 1994. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N95/140/97/PDF/N9514097.pdf?OpenElement> (14. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 976 – *Security Council Resolution 976*, sprejeta 8. februarja 1995. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N95/038/14/PDF/N9503814.pdf?OpenElement> (6. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 1012 – *Security Council Resolution 1012*, sprejeta 28. avgusta 1995. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N95/263/97/PDF/N9526397.pdf?OpenElement> (16. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 1078 – *Security Council Resolution 1078*, sprejeta 9. novembra 1996. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N96/311/91/PDF/N9631191.pdf?OpenElement> (16. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 1080 – *Security Council Resolution 1080*, sprejeta 15. novembra 1996. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N96/323/32/PDF/N9632332.pdf?OpenElement> (16. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 1097 – *Security Council Resolution 1097*, sprejeta 18. februarja 1997. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N97/042/56/PDF/N9704256.pdf?OpenElement> (16. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 1118 – *Security Council Resolution 1118*, sprejeta 30. junija 1997. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N97/178/44/PDF/N9717844.pdf?OpenElement> (6. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 1125 – *Security Council Resolution 1125*, sprejeta 6. avgusta 1997. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N97/211/81/PDF/N9721181.pdf?OpenElement> (16. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 1132 – *Security Council Resolution 1132*, sprejeta 8. oktobra 1997. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N97/267/13/PDF/N9726713.pdf?OpenElement> (16. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 1156 – *Security Council Resolution 1156*, sprejeta 16. marca 1998. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N98/066/30/PDF/N9806630.pdf?OpenElement> (17. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 1159 – *Security Council Resolution 1159*, sprejeta 27. marca 1998. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N98/083/19/PDF/N9808319.pdf?OpenElement> (16. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 1170 – *Security Council Resolution 1170*, sprejeta 28. maja 1998. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N98/147/53/PDF/N9814753.pdf?OpenElement> (8. april 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 1177 – *Security Council Resolution 1177*, sprejeta 26. junija 1998. Dostopna na <http://daccess-ods.un.org/TMP/1099044.html> (17. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 1181 – *Security Council Resolution 1181*, sprejeta 13. julija 1998. Dostopna na <http://daccess-ods.un.org/TMP/3765603.htmlOpenElement> (17. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 1196 – *Security Council Resolution 1196*, sprejeta 16. avgusta 1998. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N98/271/65/PDF/N9827165.pdf?OpenElement> (8. april 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 1197 – *Security Council Resolution 1197*, sprejeta 18. avgusta 1998. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N98/275/20/PDF/N9827520.pdf?OpenElement> (8. april 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 1208 – *Security Council Resolution 1208*, sprejeta 19. novembra 1998. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N98/362/90/PDF/N9836290.pdf?OpenElement> (8. april 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 1209 – *Security Council Resolution 1209*, sprejeta 19. novembra 1998. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N98/363/25/PDF/N9836325.pdf?OpenElement> (8. april 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 1216 – *Security Council Resolution 1216*, sprejeta 21. decembra 1998. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N98/400/84/PDF/N9840084.pdf?OpenElement> (18. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 1233 – *Security Council Resolution 1233*, sprejeta 6. aprila 1999. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N99/096/57/PDF/N9909657.pdf?OpenElement> (18. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 1234 – *Security Council Resolution 1234*, sprejeta 9. aprila 1999. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N99/101/73/PDF/N9910173.pdf?OpenElement> (18. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 1258 – *Security Council Resolution 1258*, sprejeta 6. avgusta 1999. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N99/230/08/PDF/N9923008.pdf?OpenElement> (18. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 1268 – *Security Council Resolution 1268*, sprejeta 15. oktobra 1999. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N99/300/50/PDF/N9930050.pdf?OpenElement> (6. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 1270 – *Security Council Resolution 1270*, sprejeta 22. oktobra 1999. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N99/315/02/PDF/N9931502.pdf?OpenElement> (17. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 1279 – *Security Council Resolution 1279*, sprejeta 30. novembra 1999. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N99/368/17/PDF/N9936817.pdf?OpenElement> (18. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 1298 – *Security Council Resolution 1298*, sprejeta 17. maja 2000. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N00/437/11/PDF/N0043711.pdf?OpenElement> (17. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 1312 – *Security Council Resolution 1312*, sprejeta 31. junija 2000. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N00/583/66/PDF/N0058366.pdf?OpenElement> (17. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 1320 – *Security Council Resolution 1320*, sprejeta 15. septembra 2000. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N00/644/95/PDF/N0064495.pdf?OpenElement> (17. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 1341 – *Security Council Resolution 1341*, sprejeta 22. februarja 2001. Dostopna na <http://daccess-ods.un.org/TMP/8598003.html> (18. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 1381 – *Security Council Resolution 1381*, sprejeta 7. septembra 2000. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N00/634/66/PDF/N0063466.pdf?OpenElement> (8. april 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 1381 – *Security Council Resolution 1381*, sprejeta 7. septembra 2000. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N00/634/66/PDF/N0063466.pdf?OpenElement> (8. april 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 1433 – *Security Council Resolution 1433*, sprejeta 15. avgusta 2002. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N02/526/59/PDF/N0252659.pdf?OpenElement> (6. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 1459 – *Security Council Resolution 1459*, sprejeta 28. januarja 2003. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N03/227/58/PDF/N0322758.pdf?OpenElement> (8. april 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 1464 – *Security Council Resolution 1464*, sprejeta 4. februarja 2003. Dostopna na <http://daccess-ods.un.org/TMP/7140369.html> (19. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 1467 – *Security Council Resolution 1467*, sprejeta 18. marca 2003. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N03/285/98/PDF/N0328598.pdf?OpenElement> (8. april 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 1479 – *Security Council Resolution 1479*, sprejeta 13. maja 2003. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N03/357/86/PDF/N0335786.pdf?OpenElement> (19. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 1484 – *Security Council Resolution 1484*, sprejeta 30. maja 2003. Dostopna na <http://daccess-ods.un.org/TMP/2887130.html> (18. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 1493 – *Security Council Resolution 1493*, sprejeta 30. novembra 1999. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N03/443/15/PDF/N0344315.pdf?OpenElement> (18. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 1506 – *Security Council Resolution 1506*, sprejeta 12. septembra 2003. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N03/498/81/PDF/N0349881.pdf?OpenElement> (16. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 1509 – *Security Council Resolution 1509*, sprejeta 19. septembra 2003. Dostopna na <http://daccess-ods.un.org/TMP/6682955.html> (16. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 1528 – *Security Council Resolution 1528*, sprejeta 27. februarja 2004. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N04/253/20/PDF/N0425320.pdf?OpenElement> (19. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 1545 – *Security Council Resolution 1545*, sprejeta 21. maja 2004. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N04/359/89/PDF/N0435989.pdf?OpenElement> (16. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 1547 – *Security Council Resolution 1547*, sprejeta 11. junija 2004. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N04/386/26/PDF/N0438626.pdf?OpenElement> (19. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 1564 – *Security Council Resolution 1564*, sprejeta 18. septembra 2004. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N04/515/47/PDF/N0451547.pdf?OpenElement> (19. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 1565 – *Security Council Resolution 1565*, sprejeta 1. oktobra 2003. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N04/531/89/PDF/N0453189.pdf?OpenElement> (18. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 1572 – *Security Council Resolution 1572*, sprejeta 15. novembra 2004. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N04/607/37/PDF/N0460737.pdf?OpenElement> (19. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 1590 – *Security Council Resolution 1590*, sprejeta 24. marca 2005. Dostopna na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N05/284/08/PDF/N0528408.pdf?OpenElement> (19. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 1721 – *Security Council Resolution 1721*, sprejeta 1. novembra 2006. Dostopna na <http://daccess-ods.un.org/TMP/8693278.html> (17. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 1741 – *Security Council Resolution 1741*, sprejeta 30. januarja 2007. Dostopna na <http://daccess-ods.un.org/TMP/1137721.html> (17. maj 2007).

Resolucija Varnostnega sveta 1769 – *Security Council Resolution 1769*, sprejeta 31. julija 2007. Dostopna na <http://daccess-ods.un.org/TMP/6475115.html> (7. oktober 2007).

Sporazum iz Aruše – *The Arusha Accords*, podpisan 4. avgusta 1993. Dostopen na <http://www.incore.ulst.ac.uk/cds/agreements/pdf/rwan1.pdf> (7. maj 2004).

Ustanovna listina Združenih narodov – *Charter of the United Nations*, sprejeta 26. junija 1945; v veljavi od 24. oktobra 1945. Dostopna na <http://www.un.org/aboutun/charter/> (5. januar 2007).

PRILOGA: Seznam vseh resolucij Varnostnega sveta o afriških zadevah v obdobju od 1945 do 2006

Leto	Št. vseh Resolucij ¹⁵⁹	Št. resolucij o afriških zadevah ¹⁶⁰	Številka in tema resolucije
1946	15	0	
1947	22	0	
1948	29	0	
1949	12	0	
1950	11	0	
1951	7	0	
1952	2	0	
1953	5	0	
1954	2	0	
1955	5	(1)	<i>Vstop v ZN: Libija</i>
1956	11	2 (3)	118: Pritožba proti Egiptu 119: Pritožba Egipta <i>Vstop v ZN: Sudan, Maroko, Tunizija</i>
1957	5	(1)	<i>Vstop v ZN: Gana</i>
1958	5	(1)	<i>Vstop v ZN: Gvineja</i>
1959	1	0	
1960		5 (17)	134: Južna Afrika 143, 145, 146, 157: Kongo <i>Vstop v ZN: Kamerun, Togo, Mali, Madagaskar, Somalija, Kongo, Benin, Niger, Burkina Faso, Slonokoščena obala, Čad, Gabon, Srednjeafriška republika, Senegal, Mali, Nigerija, Republika Kongo</i>
1961	10	4 (3)	161, 169: Kongo 163: Angola/Portugalska administracija 164: Pritožba Tunizije <i>Vstop v ZN: Mavretanija, Sierra Leone, Tanganjika</i>
1962	7	(4)	<i>Vstop v ZN: Ruanda, Burundi, Uganda, Alžirija</i>
1963	8	5 (2)	178: Pritožba Senegala proti Portugalski 180, 183: Portugalska administracija 181, 182: Južna Afrika <i>Vstop v ZN: Zanzibar, Kenija</i>
1964	14	3 (2)	190, 191: Južna Afrika 199: Kongo <i>Vstop v ZN: Zambija, Malavi</i>
1965	20	5 (1)	202, 216, 217: Južna Rodezija

¹⁵⁹ Število vseh resolucij, ki jih je VS sprejel v določenem letu.

¹⁶⁰ V oklepaju je zapisano število resolucij, sprejetih v določenem letu, ki se nanašajo na članstvo v ZN.

			204: Pritožba Senegala 218: Portugalska administracija <i>Vstop v ZN: Gambija</i>
1966	13	3 (2)	221, 232: Južna Rodezija 226: Kongo <i>Vstop v ZN: Bocvana, Lesoto</i>
1967	12	2	239, 241: Kongo
1968	18	3 (3)	245, 246: Jugoahodna Afrika 253: Južna Rodezija <i>Vstop v ZN: Mavricius, Svazi, Ekvatorialna Gvineja</i>
1969	13	5	264, 269: Namibija 268: Pritožba Zambije proti Portugalski 273: Pritožba Senegala proti Portugalski 275: Pritožba Gvineje proti Portugalski
1970	16	8	276, 283, 284: Namibija 277, 288: Južna Rodezija 282: Južna Afrika 289, 290: Pritožba Gvineje proti Portugalski
1971	16	5	294, 302: Pritožba Senegala proti Portugalski 295: Pritožba Gvineje proti Portugalski 300: Pritožba Zambije proti Južni Afriki 301: Namibija
1972	17	12	308: Prošnja OAE glede sej VS v glavnem mestu afriške države 309, 310, 319, 323: Namibija 311: Južna Afrika 312, 322: Portugalska administracija 314, 318, 320: Južna Rodezija 321: Pritožba Senegala proti Portugalski
1973	20	6	326, 327, 329: Južna Rodezija/Zambija 328, 333: Južna Rodezija 342: Namibija
1974	22	1 (1)	366: Namibija <i>Vstop v ZN: Gvineja-Bisau</i>
1975	18	3 (4)	377, 379, 380: Zahodna Sahara <i>Vstop v ZN: Zelenortska otočje, Sao Tome in Principe, Mozambik, Komori</i>
1976	18	7 (2)	385: Namibija 386: Mozambik/Južna Rodezija 387: Angola/Južna Afrika 388: Južna Rodezija 392: Južna Afrika 393: Južna Afrika/Zambija 402: Lesoto/Južna Afrika <i>Vstop v ZN: Sejšeli, Angola</i>

1977	20	12 (1)	403, 406: Bocvana/Južna Rodezija 404, 405, 419: Benin 407: Lesoto/Južna Afrika 409, 415: Južna Rodezija 411: Mozambik/Južna Rodezija 417, 418, 421: Južna Afrika <i>Vstop v ZN: Džibuti</i>
1978	21	8	423, 437: Južna Rodezija 424: Južna Rodezija/Zambija 428: Angola/Južna Afrika 431, 432, 435, 439: Namibija
1979	18	6	445, 448, 460: Južna Rodezija 447, 454: Angola/Južna Afrika 455: Južna Rodezija/Zambija
1980	23	4 (1)	463: Južna Rodezija 466: Južna Afrika/Zambija 473: Južna Afrika 475: Angola/Južna Afrika <i>Vstop v ZN: Zimbabve</i>
1981	15	1	496: Sejšeli/Južna Afrika
1982	29	5	503, 525: Južna Afrika 504: Čad 507: Sejšeli/Južna Afrika 527: Lesoto/Južna Afrika
1983	17	5	532, 539: Namibija 533: Južna Afrika 535: Lesoto/Južna Afrika 545: Angola/Južna Afrika
1984	14	5	546: Angola/Južna Afrika 547, 554, 556, 558: Južna Afrika
1985	21	10	560, 569: Južna Afrika 566: Namibija 567, 571, 574, 577: Angola/Južna Afrika 568, 572: Bocvana/Južna Afrika 580: Lesoto/Južna Afrika
1986	13	2	581, 591: Južna Afrika
1987	13	3	601: Namibija 602, 606: Angola/Južna Afrika
1988	20	5	610, 615, 623: Južna Afrika 621: Zahodna Sahara 626: Angola
1989	20	5	628: Angola 629, 632, 640, 643: Namibija
1990	37	1 (1)	658: Zahodna Sahara <i>Vstop v ZN: Namibija</i>
1991	41	3	690, 725: Zahodna Sahara

			696: Angola
1992	74	16	733, 746, 751, 767, 775, 794: Somalija 747, 785, 793: Angola 765, 772: Južna Afrika 782, 797: Mozambik 788: Liberija 748, 731: Libija
1993	93	27 (1)	804, 811, 823, 834, 851, 864, 890: Angola 809: Zahodna Sahara 812, 846, 872, 891: Ruanda 813, 856, 866: Liberija 814, 837, 865, 878, 885, 886: Somalija 818, 850, 863, 879, 882: Mozambik 883: Libija <i>Vstop v ZN: Eritreja</i>
1994	77	34	893, 909, 912, 918, 925, 929, 935, 955, 965: Ruanda 894, 919, 930: Južna Afrika 897, 923, 946, 953, 954: Somalija 898, 916, 957, 960: Mozambik 903, 922, 932, 945, 952, 966: Angola 907: Zahodna Sahara 910: Libija 911, 950: Liberija 915, 926: Aouzou pas (Libija/Čad) 928: Uganda/Ruanda
1995	66	22	972, 985, 1001, 1014, 1020: Liberija 973, 995, 1002, 1017, 1033: Zahodna Sahara 976, 1008: Angola 977, 978, 989: Tribunal za Ruando 997, 1005, 1011, 1013, 1028, 1029: Ruanda 1012: Burundi
1996	57	20	1041, 1059, 1071, 1083: Liberija 1042, 1056, 1084: Zahodna Sahara 1045, 1055, 1064, 1075, 1087: Angola 1047: Tribunal za Ruando 1040, 1049, 1072: Burundi 1050, 1053: Ruanda 1078, 1080: Velika jezera
1997	54	16	1097: Velika jezera 1098, 1102, 1106, 1118, 1127, 1130, 1135: Angola 1100, 1116: Liberija 1108, 1131, 1133: Zahodna Sahara 1125, 1136: Srednjeafriška republika 1132: Sierra Leone

1998	73	36	1148, 1163, 1185, 1198, 1204, 1215: Zahodna Sahara 1149, 1157, 1164, 1173, 1176, 1180, 1190, 1195, 1202, 1213, 1219: Angola 1152, 1155, 1159, 1182, 1201: Srednjeafriška republika 1156, 1162, 1171, 1181: Sierra Leone 1161: Ruanda 1170, 1196, 1197: Afrika 1177: Eritreja-Etiopija 1200: Tribunal za Ruando 1208: Afrika: begunska taborišča 1209: Afrika: nezakonito trgovanje z orožjem 1216: Gvineja-Bisau 1192: Libija
1999	65	27	1220, 1231, 1245, 1260, 1270: Sierra Leone 1221, 1229, 1237, 1268: Angola 1224, 1228, 1232, 1235, 1238, 1260, 1282: Zahodna Sahara 1226, 1227: Eritreja/Etiopija 1230, 1271: Srednjeafriška republika 1233: Gvineja-Bisau 1234, 1258, 1273, 1279: DRK 1241, 1259: Tribunal za Ruando
2000	50	26	1286: Burundi 1289, 1299, 1306, 1313, 1315, 1317, 1321, 1334: Sierra Leone 1291, 1304, 1316, 1323, 1332: DRK 1292, 1301, 1309, 1324: Zahodna Sahara 1294, 1295: Angola 1297, 1298, 1312, 1320: Eritreja/Etiopija 1318: Vloga VS v Afriki 1329: Tribunal za Ruando
2001	52	20	1336, 1348, 1374: Angola 1341, 1355, 1376: DRK 1342, 1349, 1359, 1380: Zahodna Sahara 1343: Liberija 1344, 1369: Eritreja/Etiopija 1346, 1370, 1385: Sierra Leone 1347: Tribunal za Ruando 1356: Somalija 1372: Sudan 1375: Burundi
2002	68	26	1389, 1400, 1436, 1446: Sierra Leone 1394, 1406, 1429: Zahodna Sahara 1395, 1408: Liberija

			1398, 1430, 1434: Eritreja/Etiopija 1399, 1417, 1445: DRK 1404, 1412, 1432, 1433, 1439, 1448: Angola 1407, 1425: Somalija 1411, 1431, 1449: Tribunal za Ruando
2003	67	36	1457, 1468, 1484, 1489, 1493, 1499, 1501: DRK 1458, 1478, 1497, 1509, 1521: Liberija 1463, 1469, 1485, 1495, 1513: Zahodna Sahara 1464, 1479, 1498, 1514: Slonokoščena obala 1466, 1507: Eritreja/Etiopija 1467: Širjenje lahkega orožja v zahodni Afriki 1470, 1492, 1508: Sierra Leone 1474, 1519: Somalija 1477, 1482, 1503, 1505, 1512: Tribunal za Ruando 1506: Libija 1459: Kimberleyški proces certifikatov za grobe diamante
2004	59	29	1522, 1533, 1552, 1555, 1565: DRK 1523, 1541, 1570: Zahodna Sahara 1527, 1528, 1572: Slonokoščena obala 1531, 1560: Eritreja/Etiopija 1532, 1549, 1561, 1579: Liberija 1534: Tribunal za Ruando 1537, 1562: Sierra Leone 1545, 1577: Burundi 1547, 1556, 1564, 1569, 1574: Sudan 1558: Somalija 1580: Gvineja-Bisau
2005	60	39	1584, 1594, 1600, 1603, 1609, 1632, 1633, 1643: Slonokoščena obala 1585, 1588, 1590, 1591, 1593, 1627, 1651: Sudan 1586, 1622, 1640: Eritreja/Etiopija 1587, 1630: Somalija 1592, 1596, 1616, 1621, 1628, 1635, 1649: DRK 1598, 1634: Zahodna Sahara 1602, 1606, 1641, 1650: Burundi 1607, 1626, 1638, 1647: Liberija 1610, 1620: Sierra Leone
2006	87	46	1652, 1657, 1682, 1708, 1721, 1726, 1727: Slonokoščena obala 1653: Velika jezera 1654, 1669, 1671, 1693, 1698, 1711, 1736: DRK 1661, 1670, 1678, 1681, 1710: Eritreja/Etiopija 1663, 1665, 1672, 1679, 1706, 1709, 1713, 1714: Sudan

			1667, 1683, 1689, 1684, 1712, 1731: Liberija 1675, 1720: Zahodna Sahara 1676, 1724, 1725: Somalija 1684, 1705, 1717: Tribunal za Ruando 1688, 1734: Sierra Leone 1692, 1719: Burundi
--	--	--	---

Vir: Tabela je sestavljena na podlagi resolucij, ki so objavljene na uradni spletni strani VS ZN. Dostopni na http://www.un.org/Docs/sc/unsc_resolutions.html (25. januar 2007).